

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Tractatus theologicus - Cod. Ettenheim-Münster 222

[s.l.], 1714-1715

Disputatio II. De voluntario et involuntario, ac libertate ac tuum
humanorum.

[urn:nbn:de:bsz:31-120314](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-120314)

*Eam in felici fine, sicut merita ipsa, accipit,
 sicut fine, sicut de voluntario et involuntario,
 inveniunt ultimo 10bris A. 1714.*

Dispu: II.
De Voluntario;
et
Involuntario,
Ac libertate actuum huma-
notum.
Quaestio unica.

*Sine et orem actuum nihil uno certum est felicitate. i. dispu-
 tac. quae quoad explicatio, media illa enasare. Men-
 ding, quibus felicissima illud non possit, per se
 quae hinc ad hanc. De voluntario involuntario, et libere
 actuum sicut dicta in prologo unius huius tractatus
 praesenti hanc 2. disputase. Habebat: Unica huius
 disputatio est quaestio, ubi 3. in plures facti disceptati,
 methodo usitata. Auct. 1. De voluntario actuum huius.*

Articulus I. De Voluntario Voluntario actuum humanorum.

Cum facile esset actuum voluntatis per se distictos esse ratione
ultimae, volens enim actuum voluntatis per se distictos esse ratione
illud examinabimus, quod est unum, scilicet de illis praecipue
trina, 1. quod sit et quod sit, et an etiam brutis conveniat?
2. An quod ultimum esse sit sine, si actu ultimum, ut
possibile, et iura, omnia libera? 3. An hoc, ut
eigmi, omnia sit imputabile, requirit praecipuum
ponendi actum? quod hoc articulo ad mentem S. Arist. 1. 2.
q. 6. respondens. ff. etiam addita sunt de variis pro variis
in quibus notandis ex materia de voluntario explicata.
Sed 1. quod ultimum quod sit, et an etiam brutis conveniat?

Sectio I. Quid sit ultimum, quod sit, et an etiam brutis conveniat?

128. Voluntarium quod est in ethymis suo est quod procedens à volente

quibus dicitur cum S. D. hic q. 6. a. 1. id qd provenit ab
 proprio intrinseco in quoc. finis. Cuius autem dicitur 3. Ethic.
 i. i. cuius proprius est in eo qd agit, proloca quoscende in
 quibus actio qd fit. Idem est ubi qd dicitur senty, in i. ser.
 riant pro genere. id qd provenit a proprio intrinseco, l.
 cuius proprius est in eo qd agit, dicitur etiam actio a proprio
 intrinseco, si in mente veluti s. s. motu pure naturalis: sic
 gravia deorsum tendentia moventur a proprio intrinseco, nec
 in ultio. s. naturalis moventur: ita etiam motu s. i. et ante.
 cedentes oem quosc. actio est deliberatam velis, item qd
 fuerit ex ignorantia, n. s. ultio, licet a proprio intrinseco
 proveniant qia n. fuerit in quoc. finis, Cuius autem dicitur
 a proprio parloca quoscende. in quibus actio qd fit, qd
 uba loco diffia ponunt: unde licet hoc absolute pro.
 cedat, qd et qd a proprio intrinseco n. procedit n. a
 ultio, n. in factis univeste verum est, qd procedit a
 proprio intrinseco illud ultio, et fuerit n. s. i. n. l.
 qd n. sentit et hoc qd oc. qd sentit et hoc, inter em ad
 hoc ut qd ultio, s. i. cum quoc. finis procedat,
 fuerit ad hoc qd sentiens s. i. hoc regit ut fatiens
 s. i. raale.

Verum ex hoc orit alia quaedam difficultas, an qd i. 2. q.
 bruti, ras ultio qd fit. generat, qm illum motu fuerit
 a proprio intrinseco et cum quoc. finis. Cuius difficult.
 elegantis dicit S. D. hic a. 2. dicens: dicendum qd fi.
 ut dictum est, ad rasem ultio regit, qd proprius actio
 s. i. intra cum aliqua quoc. finis. Est autem duplex
 quoc. finis, qd fita. s. i. et impfita. qd fita qd idem
 est, quod n. solum apprendit res, qd est finis, s. etiam
 qd fita, ras finis, et portio eius qd ordinat ad fine
 ipsum, et talis quoc. finis qd fit soli raali. ras.
 impfita autem quoc. finis est, qd in sola finis appenise.

ff. de. fin. hoc qd quoscunq; rae finis et portio atq;
 ad finem, et talis quae finis reperit in brutis
 aientibus qd sensum et officium naturalem. ff. de
 reg. iur. quae legi veterum admirationem ff. de. prout
 fuit apertis fine. aliquis p[er] deliberans de fine
 et de his qd ad finem moveri in finem
 l. a. moveri. Impp[er]ta autem rae finis
 legi veterum s[ecundum] rae imp[er]tam, prout
 fuit apertis finem ut deli. Berab, p[er] fo-
 bito mores in ipsum: unde soli rae. rae. q[ui]er-
 tit. veterum s[ecundum] rae imp[er]tam, p[er] s[ecundum] rae
 imp[er]tam q[ui]erit etm brutis. ita l. d. ut brutis.
 Quae qd paret qd ad dubium proficit dicendum fit,
 et quae veterum diversimode dicitur de rae. et
 bruto, nimirum de rae. s[ecundum] rae imp[er]ta et
 de bruto s[ecundum] rae imp[er]tam s[ecundum] p[er] di-
 versas quae. et tendiam in finem de q[ui]a in
 em p[er] his dicitur et n. 2. huius traie.

130. Veterum ex dictis aliud e[st] p[er]fectu aliud imp[er]tum,
 Veterum p[er]fectu e[st], qd p[ro]venit a proprio intrinse-
 cum p[er]fectu quae finis, et ideo ut q[ui]erit nisi
 rae rae. imp[er]tu e[st], qd quae ab intrinseco p[ro]-
 ipio p[ro]venit, p[er] s[ecundum] cum imp[er]ta et maali
 l[ib]ertate et quae. ad finem, atq[ue] hoc etm
 q[ui]erit brutis ex dictis, q[ui]a bruta s[ecundum] dicto
 n. 2. aequat maali p[er] finem. Item aliud e[st]
 necessitat aliud lib[er]tum: hoc e[st], qd ita p[ro]cedit
 a proprio intrinseco, ut p[er]fectu oib[us] ad p[ro]cedendum
 req[ui]sit, adhuc p[er] ad p[ro]cedere, seu qd p[ro]cedit

à suo proprio cum indiffin. ad utrumq; extremum qtra-
 diditorium. necessarium est, qd à suo proprio
 ita procedit, ut postis oibz requisit; n' sit n'
 procedere, seu qd procedit à se. ubi ubi ad unum
 extremum qtratorum: pro exemplo ee. Namor
 viat; et + officus, amor em viat; sic procedit
 à sua sebe, ut oibz post; sit n' procedere, adeoq;
 sebie siue et libere procedit. Amor officus
 vero sic à sebe officata aliq; ut n' sit n' dici;
 p'te unicez eiq; cum obto simp'lt' offico, et ideo
 sancti sebie amant. DEUM p' am necessari.
 Ultio necessio equiparas spontanum, qd si libit
 et id, qd procedit cum quoc. finis à proprio
 insensu ubi ubi ad unum extremum qtratorum:
 ad noim; In libem cavenda

Adversanda e, qd qmris p'cipime libent n' 131.
 dicat, qd n' plenissimum sit act; sui dnum,
 adeoq; se. Indifferents ut ad act; sui ne-
 gationem, ming p'rie In etm libem diuq; ce.
 qd excludit servitem, libertas em qtra ponit
 servituti et ideo qia. duplex a servit; seu
 captivitas, altera p' qm serv; recipit; ad
 aliq; agendū qm In cogat ad illud, et altera
 p' qm etm cogit ad illud agendum, hinc etm
 duplex h; libertas, altera p' exemptionem à
 coactioe. et violat; et solet appellari libertas
 à coactioe. libertas vltis spontaneit; aut tu-
 bentias, et altera p' exemptionem à necessitate

ga alia dicitur libertas, indiffia, arbitri, q̄tra-
ditionis p̄ q̄m vltas plenius sibi relicta in-
diferat se h̄t ad autē aut negarem eig.

Ex hoc notamine patet autē spontaneos etm
p̄oe dicitur liberos, p̄ ming p̄rie, et ideo amor
officij licet dicitur vltimū sibi ad necessitas a-
mandū DEUM, vltas in sic dicitur libe-
rē amat, n̄ in indifferente, unde necessitas
et indifferente autem sibi opponunt, n̄ autem
necessitas et liberē, Liberē em n̄ patim dicit
indifferente, s̄ l. indifferente l. p̄m coactione et
sponte: p̄trea licet spontaneū p̄m cogno-
scipare vltimū necessitas, solet in etm quōsq̄ p̄m
p̄o indifferente, unde ad mentem dicentis in t̄no
sponte bene attendat e.

132. Solet in auctores h̄c dubitari q̄na vltimū
ex genere suo sit altero officij, an liberum,
an necessarium? Passim liberum esse officij ca-
sentis. Thoma vero prerogativam tribuunt
necessitas ducti exemplo amoris officij, q̄ hi-
cēt necessitas sit, in longē excellit oc vltimū
liberum. Ornate utramq̄ sententia q̄briat Amig
h̄c p̄o i. n. u. dicens utrumq̄ in suo genere esse
officij. nam ait, s̄ loquam de officio in ge-
nere suo, officij et necessitas q̄m liberum,
eodē et necessitas et operas civita s̄m totam.

virtutem et plenam gratiam obti. qd difert a
 vltima impetto qd licet sit opus elicta sdm
 totum gnata pcc appetitua, et est opus
 elicta sdm plenam gratiam obti. **Ultim**
 38. vero liberul pffidij et in genere moris, ut snt
 capax meriti et demeriti, laudis et vitu-
 perii, cuius et capax vltimul nec friul p hoc
 ambob vltatq sub clare.

Dividij vltimq vltimul in vltimul vlti pua
 et vltimul vlti aliena, Illud qd snt ext 156.
 patet, hoc dicit: qndo unig velle in velle alteriq
 includit e: et huiusmodi vltimul vlti qd
 disponit superior, pupillo qd tutor, qdlio qd pater,
 seruo qd Dng, uxori qd maritu: huiusmodi vlti
 nobis vltimq erat fatatq ille paradisi casus
 et Ade. peccatum, cuius aut obedientia
 aternaliter felices, aut inobedia. infelices
 posteri oes qstribamq. **Ultimq** dividij
 in expremum, interpretivum, et tacitum, **Exp-**
presu diuq qd verbis l. signis explicito ex-
 pressim, **interpretivum** e: qd vltimul pra-
 sumptu, adeoq e qd verificat aut vaablt
 qis velle presumij, et hoc si absolute pra-
 sumij interpretivum absolute diuq, p vlti
 n nisi sub dice, v.g. si interrogarij qd inter-
 pretivum psonat qdellaq. **Tacitum** e: qndo ex

Facitorum alteris veritas et quibus defumig.
 iuxta reg. in: 43. in 6. q. si tacet querere
 videz. Atque haec regula n. unius est cor-
 recta em videz q. altera nimirum: 44. in 6.
 q. si tacet n. fatetur, si utiq. nec negare videz.
 Unde Facitorum q. si medicum q. in et
 ante apertum et eis negationem, atq. idem regula
 illa prior q. si tacet querere videz in ali-
 quibus solum casibus procedit nimirum: 1. si
 agat de favore facientis, n. autem si de eius
 praesidio nisi q. accidens ut non dicit.
 2. Si faciens negare aut contradicere debet
 et in facit, veluti si publica auctoritate
 aut ab is quomodo duo solum e. iudicialiter interro-
 garet q. 3. si quis contradicendo damnum suum
 facile impedire potuit, nec in fecit. 4.
 Si cui duo obiciuntur quum alteris negat in-
 fert q. si proem alteris in hiis et solum dicta re-
 gula valet, in aliis limitata e. q. alteram
 q. si tacet n. fatetur, si nec utiq. negare videt.

134. Dicitur etiam veritas in directo et indirecto,
 autem virile et humane. Directum e. q. d. dicitur
 q. se intendit: indirectum vero e. q. d. quidam q. d.
 n. intendit, in q. se intento quoniam e. et quatuor
 ut quoniam: v. g. gravida occidens directe.

occidit matrem et prolem indirecte, l. q. idem
 dicere volo, matris occisio directe proli, vero
 indirecte ultria e. requirij go ad hoc ut qd sit
 indirecte ultrium, qd sit, cu' aliq. f. se intento
 gneat, et etm gnoscat qd sit gnoscat, nisi em
 huius gnoscat gnoscat, gno dare, acty qidem
 indirecte soluty p' n' ultriy diu pel, qm
 de. rae. ultriy requirij gno finis ad volutu
 vero sufficit, qd ex alio voluto gndoung,
 sequaz. Ultriy actus. e' acty intentio
 faciendi acty cuiusdam gnti. virtute. e' qndo
 intentio acty cuiusdam actu qidem n' e' in ipso
 actu, et in aliq. adhuc existente, et gno
 cum actu v.g. p' intendit gferare. l. p' bap-
 tizare. aut sacrificiam vestibz induis facty,
 nec pel amplig cogitat de gferare, auerit
 In altare et gferat, gferas ei erit virtute
 ultria, et intentio haec erit virtute: qua
 sufficit, unde virtute hu' simple' n' ce-
 idem qd interpretatur, ad hoc em sufficit qd
 qis presumat aliqd velle, extra ad virtute
 requirij p' ut olim fuerit acty intentio operij
 E. ne hoc intentio fuerit retractata. 3.
 ut etm in aliq. actu l. effectu si ipis acty
 intentioni, producto gfereret qd in virtute

4. Operans maneat in eadem ai dispo fal-
tem moralis, hinc quibus aiunt. Doctores,
qd licet viribz intentio ad administranda
aut qficienda sacra mta sufficiat, valent
n fore qsecratione, qz firmata autli inten-
tione de baptizando qserando postea in a-
mentiam aut somnu incideret, et in eo
statim verba qserationis p proferret, p de
hoc in tra: de sermibz. lura.

Ultim' hunc deniqz e, qd provenit qidm
ab inteno, p mere ex hunc est qseratione,
hinc qntm obscura finis quidem admittit,
et adeo defectuose nimis ultim' efferens
neqz meriti neqz demeriti capax. Circa
ultim' indirecte recte qserendum, qnto
imputabilis solitum qd, proter alia, pro
proxi aliquot regulas dabimz, scilicet: 4. qd:
R. An aliquid ultim' sit eiqz, si autu ultim' deoqz
pssibile sit pura omisio libere!

Sectio II.

An quid ultimum ce pit abqz omni
acti voluntis a deoqz, possibilis sit pu-
ra omisio libere!

135. Que circa qserita presentis arti p sentia

alia negans, qm Tenet Gabriel. in 2. d. 41. a.
3. sub. B. Gratianus q. 6. a. 3. Capresolus q. 1. a. 1.
Johannes. 2. Taquez p. 2. d. p. q. 2. c. 2. altera
affirmans qm Tenet l. Doct. huius q. 6. a. 3. et q. 7. a. 5.
sem quinq. sequuntur Thomista cum pluribus alijs etm
extra schola D. Thoae. Decisio difficultatis
plurim. pendet à scia statu quæstionis, qd sic
prois: Ultra omipio alicuius actus pot. ee.
vltima et imputabilis qm vltas aliq. actu
positivum elicit, qd sic eaa. l. occasio illa
vltia huius omipiois? clarig in exemplo res si
pari pt. Lucas videt hom. submergi undiq.
sem quosq. velle à se absolvi, cogitat de
impedienda absolue. et tu nro vult nro
vult absolvere. p. de se f. mere negre,
interim apis hoc suffocaz: qare ia in hoc
casu num hoc hois submergi damnao, posito
qd ex neglecta damnao pt absolue, sa
cerdoti huius vltia et et imputabilis an
n? de qo hoc nra pt
Apostio: Hominis ita submergi vltas 136.
vltia absolue facta damnao sacerdoti re
pate vltia, adeoq. pt dari vltia sine
oi actu vlti positivo. et ex q. p. g. p. p. p. p. p.
et pura omipio liberao. Et l. Thoae
Ois vlti aliorumq. proclamium vltiam

Schola D. Thoma contra alios n̄ paucos et
Thomistas quos in se et magis hanc in parte professos
clarissimè à se pro veritate dicenda sentire
necessarios n̄ duro.

Arg. 1.º Autoritate. Magistri hinc articulo 3.º dicentis:
Dicendum: quod ultimum, dicitur, quod est à se, ab alio
autem dicitur aliquid esse duplex: uno modo directe,
quod scilicet procedit ab alio in quantum est agens,
sicut in actu factio à calore: alio modo indi-
recte, ex hoc ipso quod non agit, sicut submersio
navis dicitur esse à gubernatore, in quantum de-
finitur à gubernando. Et sciendum est, quod non sit id, quod 39.
sequitur ad effectum actionis reduci sicut in causa in a-
gens ex eo quod non agit, sed solum hunc ium potest esse agens:
Si enim gubernator non potest navim dirigere, tunc non est ei
quasi gubernatio navis, non imputatur ei submersio navis,
quod est absentiam gubernatoris contingere. Quia igitur
ultas volendo et agendo potest impedire hoc quod
non velle et non agere, et aliquando de hoc quod non
velle et non agere, imputatur ei quasi ab ipso existens
et sic ultimum potest esse absque actu quodammodo absque
actu exteriori vel actu interiori sicut in velle
non agere, aliquando autem et absque actu interiori
sicut cum non velle per ita scilicet dicitur S. Thoma, qui
eandem sententiam quod 71. a. 5. post relationem sancti Thome

sua gelusioe sic gformat. Manifestu e, qd tunc
 petum omisiois hie qdam aliquem actu gunctu l.
 praecedentem p loquy de ludente id negligat mpa.
 qd tm q auider se hie ad petm omisiois; iudicium autm
 de rebz dandu e sdm illud qd e p se, et n sdm
 illud qd e p auideris, unde verio dicitur pl, qd aliqd
 petm p se esse absp, oi actu: ita C. D. Cum qd petm
 ee n pnt nisi vltim fuerit, necessu e, si petm
 ee p absp, oi actu vltis, qd etm absp, eo ee pnt vltim.

De rae liberi e rae vltim, 137.
 utiq p hri liberu absp, oi actu vlti, positivo five ex
 five interiori: qd etm absp, oi tali actu ee vltim.
 m. sola gtraverty, qe et p: de rae liberi liberte
 indiffia e agere l. n agere, atq n agere p hri
 absp, oi actu vlti, positivo q solam acty suspensioem:
 qd p hri liberu absp, oi actu vlti, positivo. M. ea
 eo suadent qd libertas gtradioz gffistit in eo, qd utruq
 membru gtrationis sit in dno pleno agente,
 et ides liber liberte indiffia agere p l. n a
 gere, m. filite vlti certu, rae q solat acty
 suspensioe daz n actio, et quocq, hz n actio, hz
 petm n agere: qd p solam acty suspensioem hie n
 agere. Itaq, suspensio acty e acty vlti, nisi fuerit
 positiva et dtonata, fffistit autm ad n agere.

potest ponere n' actu; imo vero ad libertatem
 traditionis n' servit' suspensio positiva, positiva
 est suspensio aq'let' notioi acti; et sic involvit
 membra q'bra' n' q'bratoria, q'm s'm dicta in
 summi logica sua profuer, toties n' p' q'bratoria
 p' q'bratoria, q'bris una p'ly negat, q'm directa regim
 ad falsificacoe' alteri; in q'o ha' proficem ego
 noll' agere p'ly tiant, q'm ad multas falsi-
 ficacoe' regimant, hinc d'notata suspensio et
 notioi actioi libertem q'bratib; imposita, q'bra
 vero pla' et pura negat acti; sive notioi oppo-
 sita actioi libertem q'bratib; a p' q'o ad d'
 finem ium ad libertem q'bratib; regim' possit
 utriusq' divisi' adeoq' aque et d' aque, q' b' ante
 n' agere nullu' actu' positivu' vlti; sive caan-
 te' p'ri occasionantem inferat, p' solu' negat
 habit' ad agere, p'bra' et libertem h'ri p'ra sine o'i
 actu' vlti; n' a potioi p'ri eo dari vlti'.

138. **Art. 1.** Das omnisio pura liberta' p'uaninosa, p'
 omnisio pura liberta' e' sine o'i actu' positivo vo-
 luntati; q'o das omnisio p'uaninosa sine o'i actu'
 positivo vlti; M. 1. **Art. 2.** q'd aliq' cogitans de vo-
 cato v.g. aud'endi, n' p' huius p'cepti obligacoe'
 negligere et p'impl' n' audire n' p'ra, qui vlti'

adhibetur ex parte vlti, aut nq̄ d. d. as per
 et nq̄ tve bre? in q̄nam q̄ implicat, non li-
 bera e, q̄ et p̄ agere et n̄ agere: atq̄ p̄ ta-
 lem negligiam p̄cepti q̄ omipio pura libera
 p̄cumosa, nam inuta quae axioma ille p̄cat
 omittendo aliqd̄, q̄ p̄ facere, t̄ny facere, p̄t
 se teneri et t̄n n̄ facit: p̄. m. j. sulmi ex h̄. pa-
 tet, q̄ si omipio actum vlti p̄positivum involvet,
 id n̄ est pura omipio, p̄ est omipio p̄positiva
 et d̄ornata: iijz pura omipio libera e sine
 oi actu vlti p̄positivo. Unde p̄t̄q̄, ac p̄cumosa
 includit vltiū, q̄ si d̄at p̄cumosa sine oi actu
 vltiū t̄m sine eo d̄abit vltiū.

Ostrom. 2. Vltas e plenaria d̄na suoni actuum, 139.
 q̄ p̄ b. agere b. n̄ agere, actu p̄one b. cu p̄pen-
 dere: Jam q̄ q̄ro, nun vltas circa obdum
 ab intellu p̄cogitū, adeo, actu p̄itū actu
 p̄mitte suspendit aliqd̄ agit b. n̄ agit? si
 nil agit: q̄ h̄ pura omipio libera sine oi
 actu vlti. si vero agit d̄na e nomen actus
 illi, aut q̄m̄o d̄cis p̄mitte suspendit actum,
 si p̄mitte suspendit q̄ nihil agit: q̄q̄z si
 vltas actu suspendit, libere nihil agit,
 p̄ vltas libere nihil agere, e i vltas ac-
 tivam omitti sine aliq̄o actu p̄positivo vlti q̄q̄.

3.º Secunda Luca. capit. 12. Ite. scis, si gas-
sit vitem Dni sui et n' se preparabit, et
n' fecit s'm vitem eig vapulabit multis.
Atq; si actu preceptu quosens dntudo a
operaz promittit aut suspendit; ille vlti Dni
sui gnovit et n' se preparavit, et n' fecit s'm
vitem eig, qo vapulabit multis. Subsq; amo
actm iuste vapulabit, nisi qd vlti in pa Dni
sui n' fecit s' omisit: qo in pure et pube
omittens actu preceptu Dni sui vapulet
multis, palam e, qia huic omittens vlti
omittit, n' obstante qd actu positiva vltas n'
clinas, et ex eo solum, qd actu preceptum
fuerit, potit potuerit facere et n' fecit.
Plures raves supeditabunt reproes ad arguta
gtra de qis Et sub respit arguti gtrub.

Subsectio Respondetur Argmtis gtratis

140. Obj. i. authoritas J. Thome hic q. 71. a. 5. dicentis:
Utraq; opinio s'm aliq'd veritatem habet, si em in-
tellectus in p'to omipnis illud solum, qd f' se ad
viam p'ti p'inet, q' e' sine oi actu interiori l.
actu exteriori: si vero in p'to omipnis ead

intelligant, l. occasiones omittendi, si necesse e
 in peto omissionis aliquem actum ee. In qd
 textu inquitur sensus iste e, qd licet omipio
 qa talis ex naa omissionis n' requirat aliquem
 actum qsi sui gstratum, requirat tñ aliquis
 acty ex parte operantiz ad hoc, ut ipsi ple-
 ne sit ultoria, qz acty sit caa l. occasio
 ultorie omissionis. R.

Respo: Textu ipse nobis n' gstrariari p' magis
 gformare noa dicta: nam etm iuxta nos
 veru' e, qd si intelligant caa. et occasiones omit-
 tendi, necesse sum sit etm in peto omissionis actu
 ee caantem l. occasionantem, verentur hoc
 n' injuriam, p' hoc tñtm an pura acty omipio
 id e' talis, qa neq. caam neq. occasioe omittendi
 ht, sit ee ultoria: et de hoc loqit' prior
 pars texty; p' em intelligat in peto omissionis
illu' solum atqz talem omissionem pot. ee ult-
 riam eodem loco ad 2. l. m. clausis h'z. ait
 S. D. injans: ad q' d' dicendum: qd aliqd di-
 uis ultorium n' solum qd cadit super ipso acty
 ulty, p' qia e' in ulte noa ut fiat l. n' fiat
 ut dicit in 3. Eth. unde etm ipse n' velle p'
 tiri ultoria, in q'ntu in poteste hois e' velle
 et n' velle. hoc fult' d. Doctor.

dicunt emadversu ut ex eorum obviois patet ten-
tus ipse esse sensu, qd licet omnis qd talis
ex sua omni pios n' requirat aliqd actum
qsi sui effectivus, requirat in aliqis actibz ex
pte operantibz ad hoc ut ipse sit ultoria: extra
D. Thomas aut aliqd dicit ultoria n' solum qd cadit
super ipsum actus ultis, s' qia e' in pte poteste nra
ut fiat l. n' fiat ex pulchra guardia guar-
tarii cu Magistro.

141. Q. 2. Non est aliqd esse ultorium nisi a velle proce-
dat. ultorium em dicitur id qd e' a proprio introitu cum
gravis finis, sive id qd e' ab ipsa velle presupponendo cog-
nitionem ex pte intellz, atq' huiusmodi omnia nullatenus
erit a velle, si nullus proors sit actus ultis neq' eorum ipse
neq' occasionans: qd etiam n' erit ultoria.

R. c. M. n. m. et dico. talem etiam omnino abq' si actu
causante aut occasionante esse suo modo a velle: qia no-
tandum e', qd ratio libertis populus agere l. ut agere
ita, ut tam negas actus, qm ipse actus sint obitu libertis
indiffia, et suo modo eis exercitium: n' em minus ex-
erit libertas, qudo aliqis possit; actus ad agendum re-
quisit; n' operat, qm dum operat, igit supposita notia
actus precepti et eis obligatiois ita q' intellum, ultans
actum omnittens exercet suam libertem, ideoq' ipsa o-
mnino q' velle procedit, est ultoria: nam ut priori
respono dictum e' ex l. D. aliqd n' solum dicit ultorium
qd cadit super ipsum actus ultis, s' qia e' in poteste nra

ut fiat l. n. fiat p.

Quo magis pateat dicti veritas, explicat magis, quod
 pura omisio etiam a velle procedat. Certum quidem est 142.
 quod de liberis procedit a velle, quia sola ex dictis in his
 et dicendis, articulo 3. huius Dispositionis est filius libera l.
 sententia indiffinita: et autem duplex libertas indiffinita,
 alia gradationis et exercitii, alia gradationis et per-
 fectioris, et prioris libertatis velle potest elicere actum
 l. n. elicere quod est gradationis, exercere l. n. exercere
 aliquid actum: et postea veris libertatem potest velle
 ferri in duo gradus et per diversa elicendo actum
 volitionis l. actum volitionis. Unde igitur velle elicet
 actum volitionis l. actum volitionis, l. etiam quod utrumque
 omittit, pro exercet libertatem indiffinitam l. in priori,
 l. in posteriori sensu; unde et omisio fit libera,
 n. opus et ut volit, sed tamen ut n. velit seu n. ponat
 actum, et ideo cum de liberis a velle procedat,
 etiam pura omisio velle et n. velle ab ea procedit
 suo modo, et hinc etiam ipsum n. velle potest esse velle
 ratione sui propria quia est in potestate hominis sicut velle,
 et quatenus fine in actu alio caute aut occasione
 dicitur.

40. Obi. 3. Si omisio pura actus sine in actu velle est velle, 143.
 quoniam potest esse potest abque in actu velle, et sic sequeret, quod ex
 hoc ipso quod quis cessat ab actu illo peccaret, abque sic nisi
 quis propter operaretur. pro peccaret, quod falsum est l. ex hoc vi-
 detur, quod n. peccat si die n. feriato missam n. audiat, dum
 in sono n. actum: ergo omisio pura n. velle sine in
 actu potest velle.

Adet ad hanc obiectem. S. D. loci. ut. q. 71. ad 2. h. v. bis.
Dicendum qd potm omnisiois gtrariay pcepto affirmatio,
qd obligat p pnt ad pnt, et ideo solum pro tempe illo
aliquo cessando ab actu peccat, pro qo pceptum affir-
mativum obligabat, p qo h. v. respos.

144. Ob. 4. Exercitium vitale n' p' ee fine oi actu, atq;
libera omisio includit exercitium vitale, qo n' p' ee
fine oi actu. M. ex eo patet, qd exercitium vitale cen-
setur s' motu ab intrinseco, motu autm ab intrinseco n'
p' ee fine aliquo actu vltis. m. p. exercitium liber-
tis s' motu a' exercitium vitale, s' libera omisio i
exercitium libertis: qo p' p. M. p' ea s' libera i p' ea
s' libera vitale: qo etm exercitium p' ea s' libera
e' exercitium s' motu vitale, p' ea em specificant
ab actibz. R.

R. d. M. Exercitium vitale positivum et q' operam
elicitam n' p' ee fine oi actu c. M. exercitium vitale
superfluum actus et cuius rae h' q' liberam n' operam
actus n' p' ee fine oi actu n. M. et p' talis d. m. n. e.
neq' urget qd h' exercitium vitale ee censetur motum
ab intrinseco, sufficit em ad hoc, ut qd dicat moveri ab
intrinseco. qd a' suo proprio, a' qo fieri l. n' fieri libere
p' ee libere fiat l. n' fiat, sicut ad hoc ut qd dicat
vltimum iuxta S. D. p' ius vitatum sufficit, qd s' in
poteste nra ut fiat l. n' fiat, nam etm vltimum re-
quirit motu ab intrinseco, cum s' id, qd procedit a' p' n-
cipio intrinseco cum g' n'ice. finis p.

145. Ob. 5. Vltimum aut s' s'le aut vltimum neutru p' ee aff. actu
oi positivis vltis. de s'le patet, de vltimo p' ee nam ut loq' in alijs

feli. ideo em volo aliqd virtute, qia volo aliqd feli in
 qo aliud virtute: q'ineq. C. 1. vltimum neqit salvari
 in sola actu i. uim acty i. n. ming flt p'cipiu ins vltiu, qm
 vltiu: qo neq'itio neq'it acty 2. implicat autm ee actu
 2. vltis sine oi actu vltis, cum nil flt magis ipfy qm acty 2.
 2: neqit salvari meritum in sola negare acty indebiti: qo
 nec demeritum in sola negare acty debili: igit nullum
 dat vltiu abq' oi actu

R. n. n. ad eig p. dico: verum qidm ee vltiu indirectu in
 actu positivo fundari super vltiu feli, et ideo nos velle
 aliqd virtute in actu positivo, qia volumus aliqd feli: at n
 idem accidit in vltiu indirecto respu acty negativi et o-
 m'iporu, qem, et vltiq' indirectu flt, sufficit, ut Inqm ad
 eam reducay, ad liberam vltiu n. q'antem cu' poteste-
 aut dto operandi, in hoc em casu vltas ita se gerit, ac
 si positive vollet actum, atq' ideo qo. supra de vltiu in-
 directo dicta flt, intelligenda flt respu acty positivo d' respu
 acty negativi praei. nisi in q'ntu id flt accidit q'ntu
 cum actu aliqo positivo.

Ad q' ymactem l. 1. r. a. d. c. qo neq'itio neq'it acty 2. vlt. flt ip. b.
 l. i. interpretis. ee. pr. feli. n. c. ad id qd dicitur implicare actu
 2. vltis sine actu vltis, feli. dico cum distioe im-
 plicat ee actum 2. positivo et feli sine actu vltis
 positivo e. implicat ee actu 2. inspectiuu et q' riam
 negatis pura sine actu vltis positivo n. implicat ee
 ee. flm idm, e' em affras et negas eiqdm de eodm, et hinc
 licet deq' acty 2. inspectiuu vltis et q' riam negatis
 pura, qm deq' acty positivo n. sequ' tu implicat. qd tan-
 dem dicitur nihil ee magis ipfy, vlt. flt, qm actu 2. uim
 dicitur hoc veru ee de actu 2. feli vltis et de eo q' flt
 q' actu positivum n. autm de actu 2. vltis et inspectiuo

et de eo qd fit vntm p negatione l. omniſſem acty. Ad
2^a q^o ſormare ſi ad l. d. hic q. 71. a. 5. ed. i. Dicendum: qd
plura requirunt ad bonū qm ad malū, eo qd bonū q^o ſingit
ex ſola integra caa, malum autm ex ſingularibz
defectibz ut Dyonizius dicit q. c. de dnz noibz: et ideo
pctm p^o q^o ſingere. ſive aliqz faciāt qd n^o d^o, ſive n^o
faciādo qd d^o, ſi merita n^o p^o ee, niſi aliqz faciāt
vtrūq^o d^o: et ideo merita n^o p^o ee ſine actu, ſi
pctm p^o ee ſine actu. Ita l. d. clare ſat, pro reſpoe.

147.

Obj. 6. Ois negao d^o fundari in aliqua affirmac, p pura o-
miſſio acty d^o n^o p^o fundari in aliqua affirmac qo poſſibz.
Reſ. 7. ſi p^o vltimū ee acty, or actu vltz, fieri p^o
veritas acty, ulla mutac, qd videt fieri n^o poſſe licet
eo, qd iuxta quae axioma. Item maneat idm p^o facit
idem: qo p. ſola patet ex hoc, qd qis acty, or mutac.
de n^o pctore p^o fieri pctor p^o ſolam negativa acty d^o ſuſ-
penſioem, huiusmodi em omittens fieret pctor q^o ſibi an-
tea n^o fuerat. 8. Huiusmodi pura omiſſio acty pra-
cepti licet pctm, l. n^o cet. ſi n^o, qo n^o cet ex defectu vltz,
nam vtrū omiſſio acty pracepti pctum e: ſi autm cet
pctum, licet originale, l. actualē, n^o originale, ut patet:
qo cet pctm actualē. Unde ſuſſi, atq^o pctum actualē
dicit ab actu, qo ſi talz omiſſio cet pctum actualē, etm
involveret actum: et ideo vltimum p^o includit actu
poſitivū vltis.

148.

Obj. Ad Obj. 6. d. M. ois negao d^o n^o fundari in aliqua affirmac: T. M. ois
negao id e^o cum d^o n^o fundari et poſitiva. ſi vtrū ſuſpenſio
vntm et q^o n^o actio d^o fundari in aliqua affirmac: n^o M. et
d. m. atq^o pura omiſſio acty d^o n^o p^o fundari in aliqua
affirmac neq^o e^o negao d^o n^o fundari et poſitiva p^o vntm

suspensio actus et est n' actio i. m. ep. negao strata n. m.
 et c. puta omisio n' e' fiet negao actus s' tunc in preterite
 et virtute, unde s' m' se n' e' nisi suspensio et n' actio actus.
 hinc licet vis negao verae d'at' radicez l. sua de q' in af-
 formae, n' in se q' putam omisioem ee impossiblam, tunc
 puta omisio in rigore dicendi n' fit negao. Ad eandem
 obioem. alio modo responderi pot' cum amico hui' scilicet.
 n. 32. q' negat oem negaoem aut malitia' moralem
 del' fundari in aliqua affirmate phia aut morali
 s'cili, s' aut sufficere si reducatur ad ipsam liberam olem
 tunc ad priam eam moralem, q' libere advertens
 instanti' precepti obligaoem n' operet, ut' sit et deat.
 Ad 7. ob. n. seglem Mor' et ad eiq' p' dico mutaoem hanc 149.
 de n' potore ad potorem n' ee phicam s' moralem, ad qm
 n' recipit nisi q' oltas actu aliquem hie et nunc preceptu
 et obligantem libere n' impleat, q' antea n' obligabat.
 igit' in sua segle. Mor' s'cili pot' d'igi: si pot' oltas p'
 fieri pot' varias morali, tunc absq' ulla mutaoe phia
 et p' actum phia c. fieri pot' varias phia absq' o' mu-
 tate. phia n. l. s'cili. si pot' oltas' s'cili et p' actum
 stratum ee absq' o' actu, fieri pot' p' c. segle, si
 pot' oltas' tunc inoperative et p' diam negaois pura
 ee absq' o' actu, fieri pot' p' n. segle' Mor', m. etc.
 alio ad anoma item manens p' dies id veru ee qm-
 die oia talia s' n' autu s' talia n' manserint,
 s' hoc n' obstante oltas huiusmi actu suspendens, n' ma-
 net eadem saltem moralit', na' de n' obligata s'cili
 obligata operari pot' receptum actum hui' et nunc
 obligatoriu' p'cedit' antecedenti n' obligante, adeoq'
 in genere moris mutat' oltas p' adveniens p'ceptu

hic et nunc obligans q̄ antecedente n̄ obligaverat.
150. Ad 8.º Ob. deniq; dico: talem om̄isioe actus procepti
fore peccaminosam et reduci ad peccatū actus, atq; bene
sciendū e peccatū actus. prout ē dispositio à peccatū originali;
s̄m se n̄ dicere actum pot̄ q̄ in eiq; om̄isioem, q̄i fuit
illud solum peccatū actus. est q̄ actus vlt̄i pecca-
minosae positivum involvit, alias nullo daretur peccatū
om̄isiois, s̄ t̄m dicitur peccatū actus id ē p̄pria ad a-
liena vlt̄e extractū, in q̄o s̄m se p̄bet q̄ huiusmodi
peccaminosa om̄isio reducatur ad peccatū actus, q̄
in t̄m actus vlt̄i positivum involvat q̄. igit̄ positi-
vū ē pura om̄isio vlt̄ia sine oī actus vlt̄i
positivo, et̄m peccaminosa p̄t̄o q̄erentia' pro-
cepti ad actum ponendū q̄ t̄m omittit̄. atq; alia
nova. h̄c referat̄ difficultas ea q̄o solum t̄m
huiusmodi om̄isio vlt̄ia. s̄, si ad actum q̄ om̄isio
et̄ ponendum urget̄ p̄ceptū. pro cuius difficultate
resolvit̄ s̄ s̄. 3. an ad hoc ut huiusmodi actus om̄isio p̄t̄o
vlt̄i, vlt̄ia p̄t̄o vlt̄ia p̄ceptū ponendū actum.

Sect: III.
An ad hoc ut huiusmodi actus
om̄isio sit sine actu voluntatis vo-
luntaria semper requiratur p̄ceptū
ponendū actum?

151. P̄t̄o questionis s̄m finaliter dicta p̄t̄o s̄. i. s̄. n̄. 42

fura omipio tunc solum si ultra quod prescriptu noget ad
 ponendu actu qd omittit, an vero etiam si tale prescriptu absit!
 et ideo in casu qd quis die profesto profuret pro die illo quidem n
 ee prescriptu audire missam, nihilominus id facere ee actu me-
 ritoriu, sp n obstante, hac quise omittit audire missa, an in-
 qua dicitur sed omipio diu pnt ultra omittenti. in qd qd hoc
 3pla e sentia alia Gaicetani, Sylvi, Falquez et aliu doctriu,
 et omipio aliqua l. effectus ex omipioe senty dicitur ultra omitt-
 tenti, regit, et omittens ex prescripto tenet n omittere alioq
 omipioe et effectus ex ea sentu ad summu fore voluta, alia
 sentia e, qd tenet Suarez asserens: sp omipioe et effectus q
 se gnerum ee ultra omittenti sive ex prescripto tenet
 n omittere sive n effectum vero q auideri sentu n ee ultra
 nisi ex prescripto tenet n omittere, adeoq nullu effectus positivus
 ex omipioe senty et ultra iuxta Suarez, nisi ex prescripto qd
 tenet n omittere. 2^{ia} deniq sentia absolute negat tale
 datum necessarium ee in omittente, et omipio l. quicunq, effectus
 ex ea senty dicitur ultra omittenti, sp sufficere, qd ultra pit
 n omittere, et omittat ex prognose eventus futuri.

Nos qd post seriam hanc sentiaru evolucioe, verisq ee iudicamus
 in suis assercionibz sequentibz declarabimz.

Asercio j. Ad hoc ut omipio pura atq aliuius sit ultra
 prescripte, n requirit, qd actu ipse qd omittit, sit prescripte. Ita
 clare colligo ex l. D. q. 71. a. 5. ad. 2. dicente: dicendu qd aliq
 diu ultra n solum qd cadit super ipsum atq ultra, sp qia e in
 ulte uia ut fiat l. n fiat p ad qd su arguit: atq pura omipio
 atq n prescripte e in ulte uia ut fiat l. n fiat v. g. audias missa
 l. n audias: qd etiam pura omipio atq n prescripte e ee ultra
 neq obstat huic textui aliter senty hic q. b. a. d. supra n. 36. ca-
 latus, in qd dicitur: sciendu qd n sit id, qd sequit ad defectu actionis,

152

redire sicut in casu in agens ex eo qd n' agit, s' dicitur potest,
iim p' et d' agere p' nam loq' illo textu S. O. n' tatum de
vltis s' p' se, s' de vltis culpabili et imputabili, unde
statim addidit. qia' igit vltas volendo et agendo p' impe-
dire hoc qd e' n' velle et n' agere, N. imputat ei q'. Inca
autm apertis in presenti tatum loq' de vltis p' se n'
s' p' se, n' autm de vltis imputabili.

153.

Q. Apertis à rase: Implicat libem qd n' antecedens p'
vltium, atq' pura omisio atq' etn n' p'cepti p' ee li-
bera: qo etn vltia. N. q'ant in d'ctos qum vltas p'ca
e' q' filia libera e': n. p. atq' libert' exercitium et h'le
membru' g'atorium indifferie vltis d' ee libetum,
atq' pura omisio p' ee blig'ni atq' libert' exercitium
et h'le membru' g'atorium indifferie vltis: qo pura omisio atq'
etn n' p'cepti p' ee libera. n. p. Indiffia vltis q' h'it in
p'ca velle et n' velle, velle et velle velle: atq' pura omisio
e' velle n' velle: qo etn pura omisio e' atq' exercitium li-
bert', et hoc adverteus S. O. loco cit. p'git: hade et q' n'
n' velle p' d'it vltium, in q'nta in p'p'te h'is e' velle et n'
velle.

154.

Q. Vltas e' in actu n' p'p'te libera liberte, g'atoris
ad agendu' et ad n' agendu' itq' independent' ab o' d'co
et p'cepto ex sua nua: qo etn independent' à q'ant, d'co
p' in actu n' agere aut n' agere, seu actiorem omittere,
p'ca e' ut utilis s' q'ant p'ca e' d' p'ca redigi in actu: qo etn
sicut agendo actum sive p'ceptum sive n' p'cepti d'it vltis
agere. Ita etn d'it d' n' agendo actu sive p'ceptum sive n' p'ca
ceptu' vltis n' agere, adeoq' dabit omisio pura libera et
vltia atq' n' urgente etn p'cepto. Et q' d' h'ae p'p'te
et me libere scribere q'nto s' p'p'te cessando à scriptio' etn

libere et ultrie n scribo qm In dtriate nolim scribere,
 huius autm n scriptio e pura omisio acty hu et nunc
 n procepti; qo dat pura omisio ultria etm acty n pro-
 cepti. Neq; dicas hanc n scriptioem datm fore solita n
 autm ultriam: na' qtra e qd volute a ultrioin hoc dispoqay,
 qd volute n requirat qmiam finis ab intellu, unde qe
 casualis etm accidunt ex noa operase voluta diuun,
 nec In ultria, nam ad ultrium reqirij qris finis, qlio in
 case noo intrenit ubi pponij.

Asperio 2. Ad hoc ut omisio et effecty ex illa sentus i 55.
 emittenti sit ultriq ad culpam adeoq; imputabilis, reqirij pro-
 ceptu obligans hu et nunc actum n omittendi. Colligij
 hoc aser: item ex l. D. supra n. 136. relato ubi ait:
 sciendu qd n' p' id qd seqij ad defectum actiois reduij, sicut in
 casu in agens eo qd n' agit, p' solum tunc iam pt et de agere.
 loqij autm l. D. hoc loco de morali pcti omisione, seu de
 eiq; imputabilitate.

Asperio 1. Ex nativa rone pcti qd ex D. August: li. 22. qtra
 Faustum c. 27. dff. dictum, factum, l. quib'cu' qtra l. pra-
 ter legem Dei aut Eccliae. qd e' ultria ad culpa et mortis
 imputabile e' pctum, atq; pctm e' l. dictu' l. factu' l. quib-
 tum qtra l. praeter legem, et procepti Dei aut Eccliae.
 qo qd e' ultrium ad culpa d' solute ee qtra l. praeter legem Dei
 aut Eccliae; nihil autm pt ee qtra aut praeter legem nungm,
 nisi qia lex talis obligat ad actu' l. prohibet actu: qo ad
 hoc ut qd sit ultrium ad culpam sive q omisio e' sive per
 omisioem reqirij proceptum Dei aut Eccliae ponendi l. n
 ponendi actu. 2o. ut qd sit moralit' imputabile, reqirij
 culpa, atq; culpa n' e' ubi d' n' e', d' em fait ut hone' p'
 qe e' in actu positio sit regula et norma operanti, dum

quod ille deus operari: igitur ut quod moraliter imputabile, et
adeo dicitur, seu praecipitur hic et nunc ad sui imperium
urgens quod proinde ad hoc ut omisio et defectus ex illa sententia
omittenti sed ultroque ad usum adeo, imputabilis, requiritur
praecipitur obligari hic et nunc ad non omittendi.

156. Inter quae fuerit non tantum effectus omissionis sed et generum
solum quod auctus sententia si hoc praecipitur sed ut sententia
ex omissione, et ultimum sine omni praecipitur, tametsi in
generi usu loquendi non dicitur ultroque nisi ei quod hoc praecipitur
de non omittendo. colligitur ex dictis et praeterea ratio per
partem est quia quod vult causam et proficit effectum quod se cum
illa causa voluta connexionem, etiam vult effectum illum quod
etiam quod vult omissionem actus et quod sit eventus ex hac omi-
sione sententia et quod se cum ea generum etiam vult illos:
adeo, cui ultroque est omisio etiam ultroque est effectus ex
tali omisio quod se sententia et ei generum. Sic qui omittit suc-
currere proximo in extrema necessitate, dum praevidet ex
hac omissione illum fore moriturum, ei non solum omisio
suscipitur per etiam mors exinde sententia erit ultroque, non tamen
imputabilis imputatum nisi succurrere aliquo praecipitur tenetur
aut ex lege charitatis.

157. Ratio 2^a partis est 1° quia et illud ultroque dicitur quod depen-
det à ultroque operante cum generum finis, et quod non solum omi-
sio et effectus quod se cum ea generum per etiam effectus quod auctus,
tamen sententia si fuerit praecipitur dependet huiusmodi à ultroque:
igitur etiam hic erit ultroque. 2° Ultroque uero est imputabile
quod imputabile dependet à ultroque, alterum quod tantum imputabile seu me-
diante altero ultroque sine speciali fore interpretatio tantum dependet,

atq; effecty ex omisioe. q; accidns suntq; si fuerit pra-
vity, licet n' sit imite a vltre, e' in vltre ab ea imite
sicut omisioe ex q; tal; effecty suntq; praerige a vltre:

3. s'm Suarez effecty huius q; accidns suntq;
e' vltre, omittenti si adit praeriptu de n' omittendo. q;
etm ad ee vltre absente tal; praeriptu. p. e. obligao
sua praeriptu n' fauit se supponit vltre libere: q; si
posito praeriptu talis effecty est vltre, etm talis erit
antea et absente praeriptu. neq; aliqd ad rem fauit, qd ta-

43. lis effecty n' sit q; se cum omisioe q; n'q; hoc em ad vltre
vltre s'm se n' requir; q; vltre receptum e', ut qd proce-
dat cum q; n'q; a vltre procedat, et ideo qd et q; n'q;
ita a vltre. procedit id et eadem erit vltre, unde
licet tal; effecty q; se ex omisioe n' sequat; ferit;
In q; accidns vltres, ut a vltre operante etm
praeriptu q; n'q; et ideo h; qd procedat a vltre.
et proprio intrinseco ut q; n'q; a q; aliqd vltre
denominet; sub. h. argm. q; n'q;.

Subsectio Respondetur Argmtis q; n'q;.

Obj. 1. ut aliqd sit vltre in actu, ad ee a vltre ut eaa
actu caante. illud, atq; effecty ex omisioe suntq; p. 158.
clausa obligave n' omittendi n' e' a vltre ut eaa actu
caante illu; q; n'q; vltre. p. m. Ille effecty nec e' a
vltre. p' h' nec moralit; q; et q; n'q; n' sit a vltre p' h'

influyente h' ex eo, qd negares n' h'eat virtus p'ham
causam effectus, et ideo vltas p' vltiam suam
omissionem q' e' qd negatiua n' p' p'he caare
effectus positivum. qd autem nec moraliter p' vltas
eadem facilitate prog: qia scilicet p'cepto aut obli-
gare ille effectus n' h'at aliquam moralem generacionem
omissionis. ad hanc em requir' fundamentum sufficiens
prudens arbitrandi effectus illi pendere a vltas,
atq; tale fundamentum scilicet obligatioe n' h' qia tunc
solum effectus qis vltas prudens censet, quado scit
q' et d' effectum impedire et t' n' impedit,
si vero n' d' impedire, nulla dat moralis de-
pendia effectus a vltas. Ita cum Fatque et omnis
pro se argumtabat, neg olim in hac parte. Propter
hanc

Qu. Hoc argumta revera parum probare ne q'eso
qd effectus huius ex omissione scilicet et p'cipis
ut scilicet n' dependeat a vltas, ut alibi caute
dependia p'ha, negat, t' et cum r'oe n' inanis q'
illum n' dependere moraliter: si em dependia moralis
ut obis dicit tunc h' q'ado aliq' fundamentum sufficiens
ad prudens arbitrandi q' a vltas dependeat, et multo
n' mediocriter docti effectus ita scilicet et sine p'cepto
de n' omittendo vltiam arbitrati h' ins q'os n'
absq' r'oe numero ipse D. Argq; si n' p'he sine ulla
mentioe p'cepti h'ic p'ra ut: est: vltiam aliq'

divi quia e in potestate. hinc ut fiat l. n. fiat, receptio
 ee debet, qd fundamentum sufficiens legi arbitrandi
 effectum vultm a velle dependere, et ideo velle
 diu eum moraliter dependere.

Ut autem hoc fundamentum magis pateat, illud scdm
 dicta iterato ee aperimus, qd si liberu vult caam ^{159.}
 ex qua dare proficit aliud fore, scilicet vult
 cum ea voluta quoniam, dum caam libera ponit
 recte intelligit voluisse ea, et etiam voluisse illud
 qd praecognovit ex ea libera voluta scilicet futurum,
 quoniam vultm e id qd procedit a velle sic
 directe sive indirecte sive immediate sive mediate,
 sive factu sive inchoate, dumodo sequat ex velle
 operante cum quocumque finis, atq; effectus huiusmodi ex
 omni sive libera voluta scilicet licet n. procedat
 immediate, factu, et directe procedat sive mediate inchoate
 sive inchoate, aut indirecte mediate, sicut omissione
 libera voluta a velle operante, cu quocumque finis.
 Hinc patet illud nunc sufficere, ad in
 fine obvio dubium e, nimirum, qd tunc solum
 effectus qui velle procedente s. causa quod sicut
 sit, et ut, et tunc n. factu, n. ea ad velle s. se
 sequitur, dicitur, nam n. dicitur, s. dependentia a proprio intentione
 operante, cum quocumque finis factu velle omni sive, dicitur
 vero factu illam tunc ee imputabilem, unde n. sequitur
 propterea ad hoc, ut omni sive effectus ex ea scilicet sit velle,

Statum ad omnia l. effectus huiusmodi ultro fiat
imputabilis.

160. Obj. 2. Si pura omnia et effectus ex illa sententia
sine omni deo et precepto foret ultro, sequeretur
omnia peccata hominum et Angelorum esse ultro DEO, sequitur
etiam hoc peccatum ex negatione auxilii efficaci, quod DEUS
quidem dare potest ad evitanda peccata. id tamen non dabitur: aliter
hoc videtur esse non leviter blasphemum dicere, quoniam
DEUS sine constituto peccator: quod satis dicendum
est neque puram omnimodiam neque effectum ex illa sententia
esse ultro nisi adhibeatur preceptum de non omittendo
quoniam sine precepto DEUS hinc nequit.

Res. Nullatenus blasphemum esse si in recto sensu dicatur
peccata hominum et Angelorum DEO esse ultro, et si illud
plene intelligatur, quoniam DEUS non ad peccata hominum et Angelorum
se hinc omnimodiam rase libertatis quoniam homines per peccata
indulserat, et tamen postea creata demerita, pro
vix quibusdam efficaciam gratiam non largiri, ea tamen bene-
vigne claritate quae sufficit ad hoc ut hoc v.g. non
non peccare: atque hoc etiam adversus nos dicere debet.
neque, tamen ex hoc DEUS constituitur peccator, tum quia
ex defectu precepti de largiendo auxilio efficaci
deficit in DEO omnia supra et imputabilitas, utpote quod
in essentia 2. requiritur deum: tum etiam, quia licet DEUS
non efficaciter impediat hominum peccatum, id tamen tribuit, quod
sufficit ne peccet, gratiam scilicet sufficientem: atque

ex hoc motivo dicitur negari potest hominis aut Angelus scilicet
et cetera Deo, ad involuntarium em sufficit, quod tantum ponatur
quod sufficit et sic ad actus exclusivem, quam igitur ad Deo
univocis, tria sunt gradus sufficiens ad excludendum pe-
ccata hoc Deo volente dicitur n' dicitur.

Ob: 3. Autor: S. D. hic a: s. ubi ait: quod n' pro id ibi.
quod legitur ad defectum actus reduci sicut in casu in a-
gens, s' tunc solum cum potest et debet agere, si enim guber-
nator n' potest navim dirigere, l. n' est ei culpa gu-
bernas navis, n' imputaretur ei scelus navis,
quod est absentiam gubernatori g'ingeret. Quod tenet
S. D. videtur quod in dubio ad causam veluti effectus ex
omissione sicuti requiret dicitur agendi.

Ob: 4. Et quod S. D. sit intelligendus in hoc textu de
moralis et imputabilitate peccati, et n' tantum de actus
aliquis veluti precise dicitur supra l. 152. Et
patet ex hoc imputari unde plura hic possunt hinc
n' visabit.

Ob: 4. Si omisso culpa audienda v.g. in diebus 162.
i veluti casus, tunc ab illa casus. tunc negas, l.
tunc privas? n' tunc negas, quia supra iam dicitur
omissionem n' esse vera negationem, quod debet ab ea casus
tunc privas de neg, hoc videtur, pro dicitur privas em
sicut dicitur in pollis et carentia frae dicitur sicut, scilicet
autem praecipue n' est dicitur audiendi culpam v.g. Ego
neg casus potest tantum privas adeo, n' casus a veluti dicitur
negant veluti.

Ante respo. notandum e' duplex ee d'ct' unu' mora-
 le seu legale aliud p'hem. seu n'ale, l. qd' idem
 e' aliud ee d'ctum obligatoris aliud exigia et dispo-
 siois, utrumq. hoc d'ctum q'ntitas duplex privas alia
 moralis, q' e' carentia act' d'cti ex imperio legi' et
 p'cepti, alia p'ha q' e' caria act'q' unig' e' aliqua
 dispo. l. exigia in s'cto. hoc notato, palam facile
 patet, qd' licet auditu' misse v. g. die p'festo
 aut aliud huiusmi' op'q. sublato p'cepto n' p' d'ctum
 d'ctum morali et obligatoris bene in p' d'ctum ee d'ctum d'ctum
 p'ha n'ali exigia l. dispois, eo qd' cogitatio l.
 dictamen ponens p'actice op'q' audientem misse v. g.
 de se et q' se disponat ad op'q' huiusmi' faciendum, initium
 em huiusmi' cuisq. op'is e' cogitatio de illo: et ideo de
 huiusmi' dictamen libere negligiq' fise q' hoc qd' opus
 aliqd' cum eo ingrosibile vltas aggrediq' fise q'ia
 n' agit p'actice, hoc negligitio seu omipio ve-
 te privas dicit' n' q'dam privas moralis fise
 q' p' caria act'q' p' imperio legi' d'cti, s' p'ri-
 vas p'ha exigia et dispois, q'ia. s'ult' fise caria
 act'q' p'ha exigiam dispois in s'cto d'cti, unde hoc
 omipio caria a vltate huiusmi' privas fise q' d'ctum s'cto n'
 p'ha morale imperium, s' p'ha dispoem ad illa p'ac-
 tici' s'ult' dictamen de illa.

163. Ob: 5. pro altera sententia q'tra illatum: qd' d'ctum
 s'ctum d'ctum procedere a vltate operante vel q'ria fise,
 atq' effect' q' videtur ex omipioe sententia n' p' huiusmi'

dependere aut procedere à vltis, qd em p auidero
 sequi, sic sequi ut intentum n' fit, qd autm sequi ita
 ut intentum n' fit, illud n' sequi à vltis operante
 cum quise. finis: adeoq; neq; vltium e', et sic
 effecty vltm p se quere ut omipioe, n' autm illi
 qd p auidero vltm sequens p' d' d' vlti p.
 44. Q. c. M. n. m. ad eiq; r'asem d. M. qd p auidero sequi
 sequendum in p'cedisum e', sic sequi ut p se d' f'it
 intentum n' fit e. M. sic sequi ut neq; im'p'etive.
 et p auidero intentum fit n. M. et d. m. qd autm sic
 sequi ut neq; p se neq; p auidero neq; f'it neq; im-
 p'etive intentu f'it, illud n' sequi à vltis operante
 cum quise finis c. m. qd autm sic sequi, ut qidm n' p
 se p auidero p' et im'p'etive, utq; ex p'cedis q'uesi-
 one ut p se intentu intentum fit, illud n' sequi p
 n. m. et c. et q'bra sic in'p'et: vltium f'it q'p'it' à
 in dependia à vltis ex quise operante: q' d' vltm aliq'd
 d' de vltis, q'atm h' de dependia à vltis. f'ubsum:
 atq; q' d' n' ce. p'videt p vltas n' omittet. p' d' n'
 omittit et illig ce. sequi, utq; illud h' dependia à vltis
 effecty autm p auidero f'ent p se h' hui'g'm, et n' h'et
 ce nisi vltas omittet: q' d' vltm effecty p'v'ig et p'v'it-
 lens vltm f'ent h' dependiam à vltis, adeoq; e' et
 illi vltig. p' d' q' v'ar'is p'p'ram in q'f'ep'aul' vltis
 ex p'p'it'is de vltis maa.

Sect: IV.
Varia pro praxi in confessionali
notanda. ex proposita de ultrio
materia.

164. Notandum 1. Toties, quoties actus directe intentus l. realks
est vel damno alterius, l. saltem in unum et alteru
daj necessaria. quævis, et talis, quævis l. damnum per
acturum profect, ipsum etiam alterius damnum censetur
indirecte ultrium, esse saltem si sit intentum. hinc
dubij. hinc quod uterumque mulieris, proquantibus lethaliter
fuit, licet non intendat imo etiam protestetur contra e
necesse factus, in et proli et matris, necesse ipsi re
putant ultrie hoc tam dissimulare quod mors matris
directe ultrie sit factus vero indirecte, quia huiusmi
punitiens non potest in actu exercito non infirmis petere nec
prolis, quoniam destruita matrice factus necesse est in
terire.

165. Notandum 2. Toties, quoties actum directe intentum
non tenent ex precepto aut alia obligatione vitare, actus
in actum huiusmodi et effectum eius non datur alia quævis
nisi contingens, effectus quidem censetur ultrie, non tamen imputabilis
ad culpam. sequitur hoc notandum ex apertis. 2. et illato
see. hinc huiusmodi. Cuius proli vas l. si videri potest.
Hinc mulieri fornicæ et iuncta statum et quædam
suam modestæ ornata per plateas spectanti non imputabilis

ad culpa. fiali ob talem ornatum ~~si~~ aut ambu-
lantibus aperte ad libidinem incitent, nisi forte
ex fine ornatu huius aut ambulas magna fo-
ret, velut si ad libidinem in se et ad sui raris
excitantiam ornatum nobilissimam aut deambulare
magis frequentem ante certam ~~et~~ foram spectu
a quibus hospites ad amari proficere ~~et~~ facterent.
hinc autem absente, n' tenebris puella huius in domi
glinere, quoniam tunc id ex nullo precepto obligat,
neque libidinosam aliorum in se raris ad amari ~~et~~ nisi
glinere.

Notandum. 3. Toties, quoties autem directe intente ~~et~~ contra iura
precepti aut obligationem, et in effectum pro-
visum quia ex actibus huius dispo-
sitionem actum ipsum etiam tunc glinere queris de
n' solum actus per effectum huiusmodi
et si glinere tunc tenetur ~~et~~ ut
et imputabilis ad culpam, actus quidem directus
et factus effectus vero indirecte seu inoperative
et modo. sequitur idem ex dictis prioribus sed unde
et ratio huius facile apparet. Hinc quod dicitur
in precepti carnes comedat, et per hunc actum
suum alios etiam ad id faciendum alios, s. scandalum
tribuit ~~et~~ propter unde vilipensio religioni sequitur
atque hoc ut possibile sequitur prognoscit, cum peccata
ex hac ratione quodlibet peccata ipsi imputabuntur
ut hinc, et si hoc ipse querens peccata habet aliena

Spec l. numero dista pot erunt alij artz pening;
Spec l. numero disti. Vex hac gnestioe carnis pe-
cuti, licet in gnestioem ipsiq et aliu dntm
sit gnestio qbingens d hinc um de integrale
ggestiois sit oia spec et n. dista pta ggestio,
inve; et huigmi gmedans dicat in ggestionali
numero psonum ex hac gnestioe Janbaliiza-
torem aut legem ieiunii tran gredientum
um em qd. sctis distans n. distans, neqst
erit in ggestionali n. com scti dicere, qoru
iniqua pta. actioe eaa peti fuerat ad hoc, ut
oia pta pta n. ggestioe diu.

167. Dixi tu, si carnes gmedit p et hoc ut sepi
posibile pparognit: si em neficiens inuini-
diem ieiunii ce gmederet, et ex hac gnestioe
ali scanda li. Eareng. neq. pium neq. a-
lienu pntum hret, potum em ut tale
sit d. ce. vltorium, ad hoc autm ut aligis
artz vltorig sit, n. d. ex ignoraa inuini-
bili pcedere, p d. fieri um gnoe finis: qd.
Dico tu si inuini-
uillt et ex ignoraa studis posita, see supina
et crassa carnes gmederet aliud longe ut su-
det dicendu foret: p de ignoraa in pmo
ulo pta diu. Ex hadeng diti, qd pta
168. Barlares quidam casus
inferuntur.

Particulares quidam casus inferuntur.

45. J.^{mo} Gado imoderaty quida' bibuly advertit se ulteriori
 potu pleni inebriandū et in super q̄uetōni sua q̄siq̄
 lib. se in ebriete dīre solere iurare, fornicari ovi-
 dere, blasphemari p̄ et tū vult ulteriq̄ bibere usq̄ ad
 ebrietem ipso puncto q̄ sic bibit ut huiusmi q̄ aciat n̄
 solum p̄sent potu ebrieti; s̄ etiam potu p̄iurii, blasphe-
 mie, homicidii, fornicarij p̄ et n̄ ampliḡ huius, quōdo
 actu raris usu destituty hanc fuit, igit̄ bibuly huiusmi
 in q̄fessionali tenet q̄fiteri oia illa, q̄a in vltima sui
 inebriate gravit̄ se facere solere, v̄ta p̄ se loq̄ndo
 tenet dicere utru' actu in ebriete illud fecerit, ut iuxta
 problem̄ sententiam in sequenti disputatōe examinanda acty
 int̄ exterijs n̄ superaddat̄ actui interno novā bonitatem
 l. malitia' dista' in ordine ad meritū l. demeritum:
 p̄ accidit̄ tū et ad hoc tenet̄ p̄, nimirū p̄pter damni-
 ficatōem p̄mi et ony restitutōis, acty reservatōem p̄calem
 censuram p̄ unde licet̄ bibuly huiusmi p̄ se loq̄ndo n̄ tenet̄
 actum externū q̄fiteri p̄ tū fatiḡ e' p̄sertim circa
 hōes iusticos eos etiam ad manifestatōem acty externi com-
 pellere, quia hi de p̄mi damnicatōe, casy reservatōe,
 morali inscriptione tam facile discernere nequeunt.

168.

2. Qui vesperi decumbens sup̄pibz et obscenis cogitatōibz
 libidibz, affectibz, dardibz, et si q̄d aliud huiusmi e' vltimū
 vacat̄ providens l. etiam iam p̄ se experty fūens ad huiusmi
 obscenē cogitatōe, lecta, affecta p̄ in somnis filia phan-
 tasmatā sibi occurrere se in ijs delectari in somno, pollucos

169.

Scipio dum ita ultrie hui periculo sese ingerit tam dicta
sapientis in periculo perit et iam tunc mortalis perit
pato impudicitia molitici et n. j. languendo tormenti
reissa suspidoissa gignit.

3.º Qui die festivo ultrie et fiantio sese ingerit
sub somno dedit, dum missam antea n. audit reflectens
h. diem ea festivum esse ad audiendam missam veni si sic
somnia corruptus fuerit et signum ad missam n. audiat
l. ex alio opere ultrie itinerare v.g. Colufioe, colla.
ultioe, aliisq. negotiis alia vice fungibili missam neglexe-
rit peccat mortalis extra preceptum Eulie, aliud foret
si de die festivo aut precepto Eulie n. cogitaret,
aut sine sua culpa signum ad missam n. audiret.

4. Qui fiantio et ultrie q. frequentatos atq. gtrahit
gtrudiam blasphemandi v.g. p. d. et de alijs gtrudibus
ei imputant oes blasphemias et in gtrudie ipse gtrud.
qam earum caa fita et est solita et, nimirum.
gtrudis. à gtrio si quis inadvertens in talem gtrud-
tiam devenisset atq. huiusmodi gtrudis ei n. capere,
ultrie aut fiantio recurrens, na. ad ultrie reg. ius.
quis finis, qe. in priori audit n. autem in posteriori
casu.

170. Extra mulier formosa iuxta statum suum modesto
ornata artificiose saliens, dulciter cantans n. se
sa loquendo caa. p. t. eorum q. ei venisse aut voce so-
nora ad libidinem invitans, qia mulier huiusmodi ubi
iure suo; req. illa, si furq. aliorum gtrudis et caa
qal. p. t. q. se loquendo, p. in ea caa p. t. q. auditus,
si turpes et venereas cantilenas decantaret, offensus
in salute gtrudis faceret, itq. fiantio et advertentia.

Silitis q̄i necessitate aliqua quellsq̄ mutui petil ab usu-
 rario sine usuri n̄ accipiendum Traditq̄ usuras
 mutuatori, n̄ sit particeps peti usura. Neque
 ideo q̄i in casu necessitatis petil et accipit. Quia
 aut absolucem à sacerdote excommunicato, sacrilegus
 sit rex excommunicati, sacrilegus q̄ pia in hisce se habet
 ut p̄missive ad petm sacerdoti et q̄idm id n̄ ex-
 ceptum præceptum Dei aut Ecclie, s̄ p̄via ne-
 cessitate quicq̄, in q̄a necessitate huicm præcepta n̄
 urgent, nisi alig sacerdos adest, q̄i facile generari pet,
 nā procul dubio ee videt, q̄ si sciente et adstante
 excommunicato sacerdos p̄a n̄ excommunicato generat dan-
 dam absolucem, Communionem, extrema unctioe q̄
 moribundo pareat. At hoc de excommunicato solum volo
 intellectum, et ut tali denunciato, existimans sine peto
 moribundum aut alium gravi spiritali necessitate presu-
 ptum solum ex speciali quodam solamine ab hoc potiq̄
 q̄m ab alio obtinendo etiam à sacerdote sacrilego n̄
 t̄n excommunicato beneficium absolucis, quicq̄ petere
 pot, maxime si huicm sacerdos p̄rix est sacerdos,
 qum ita moribundus aut alig graviter necessitatus,
 solum utiq̄ iure suo nec pro tali necessitate hoc uti alig
 præcepto impedit, nec sacrilegus, s̄ sacerdos in hoc
 casu respiciat. V̄ sit saltem q̄ effectus gravem fieri n̄
 sacrilegus, adeoq̄ q̄ audas ē intentio petentis, ipsi ee
 sacrilegum et n̄ p̄missive ponit d̄re p̄via n̄
 alium absolucere. hoc in partari q̄ponere lubuit,
 ut ex q̄ de rebus pro p̄xari iudicium fieri sit ad alia q̄vis

occurrentia, qe unipm ex hijs mdo dictis profui exi-
pientia et dicitur ppe optimo ar. 2. de involuntariis
eius cas.

Artus II. De Involuntario, eiusq; causis.

Actum e' Arto priori de vltis, agea de' e' arto p'p'ati
de eis q'raposito nimiru' involuntario, q' raria ea licenti
phlo iusta se p'p'ata magis elucescunt. Quae un' e'
autm circa i. Quid p'p'ue. 4. 1. e'. An et q'ndo
q'p'iscentia se heat ad r'ocem vlt'ii actu' h'um'um?
2. e'. an et q'ndo metz acty h'nos r'ocem vlt'ii officiant?
3. et an et q'lis ignoraa acty h'nos reddat involuntarios
et sui exu'let a p'p'is? 4. e'. vlt'ie' violia et qualis
cael' involuntarium simplis, et an vlt'as a qo et in q'ibz
p'at' pit violiam? q'ibz dua sect' p'p' p'p'is in q'p'p'ali
circa p'p'entem manum p'ponem, q'orum p'p' man
de q'p'iscentia et vlt'is. Et vlt'is ea de ignoraa et
violencia p'p'it' tractabit. h'ic an d'p'nd' q'p'iscentia se heat ad
r'ocem vlt'ii actu' h'um'um.

Sectio I. An et q'ndo concupiscentia se heat ad r'ocem vlt'ii actu' h'um'um?

171 Dum in p'p'ati de q'p'iscentia tractam, n'eam int'elligim

que cupiditate, autum importabat et quod ubi per se
 excitat carnis illecebra, hancque motus
 quidam et passio e' appetitus sensitivi circa bonum illud
 prosequendo e' circa malum illud aversando. ubi
 adeoque prout sunt pro oi motu appetitus sensitivi
 sive cupiditate sive irascibilitate, quos motus undecim
 numerantur: ex parte appetitus cupiditate sive b. ~~passiva~~ tres circa
 bonum amor desiderium et gaudium, tres circa malum
 odium, fuga tristitia; ex parte appetitus irascibilitate
 vero hinc s. nimium spes, desperatio, audacia, timor
 et irascitudo: nam pro diversa apprehensione boni delectabile
 e' mali illi oppositi circa quod versatur appetitus cupiditate
 ubi insequuntur in eo b. motus, dum enim bonum s. sensum
 appetit ut gaudium, nascitur amor dum appetit malum
 illi oppositum ut disconsensum, nascitur odium, si
 autem bonum et malum appetit ut absentia, nascitur
 desiderium boni amari et fuga mali exopti: si utrumque
 appetit ut profertur nascitur gaudium de bono et tristitia de
 malo presente. sicut si bonum arduum circa quod
 versatur appetitus irascibilitate, appetit ut adeptum diffi-
 cile possibile tunc nascitur spes, si appetit ut
 impossibile oriatur desperatio, si difficultes quibus impeditur
 boni possessio sunt graves quidem pericula tunc nascitur
 audacia, si vero vel ad illas difficultates superandas vel
 patitur virum se patiatur nascitur timor, si denique difficultes
 ille vel modo urgeant vel tunc infirmitate ab aliquo, nascitur ira,
 que e' appetitus sensitivus irritata contra eum qui malum
 inferit.

Hos 20 motus nomine cupiditate intelligimus, et de his conclusio 172.

solo timore et metu de eo factis tractandum
veniet. Si quis in presenti gerit an et quid se
habeat ad ratiōem actus huius? eorum namq.
ut quis, non suo experimto sapit docet tanta quod
vis e et protervia, et imperium ratiōis ut
agrosat, sicut sapit etiam invitos adorian, sicut p
adhibeant, ac blanda quādam tyrannide suavis
tormento in delitiosos voluptum capos trahere
moliunt, ipso etiam de iis operente Apolo Paulo
et dicente: video aliam legem in membris meis re-
pugnante legi menti meae. cupiditia sui sumpta
alia diu antecedens seu praeveniens, alia con- aut subseq.
praeveniens illa e, quae usum ratiōis praevenit et ante
ratiōis deliberationem ex apprehensione boni sensibilibus ratiōis ex-
surgit, ac intra usum ratiōis residet in parte sensitiva et
ideo nec meriti nec demeriti. Nam se ratiōis e. quae est
e passio huiusmodi a se vel deliberati et ex proposito excitata
aut imperata, l. antecedens sine deliberatione quādam ad ipsa
sunt postmodum ratiōe habita aut probata aut acceptata.

173. Cum cupiditas antecedente praevenit motus ut vocari solent
i. i. nam motus i. i. illi dicuntur in quibus hoc ratiōis et qui
necessario quae sine advertentia et reflexione ratiōis e sine
libertate ac dno actionis: sicut quod subito occurrente inimico
passio ira et vindicta ita praevenit cum usum ratiōis, ut in-
telligi n. de tempore considerandi an bonum sit an malum
irasci, neq. etiam veli facultas quaedam deliberandi, an
huiusmodi passioni insurgenti assensu tribuendus sit an dispensat.
sicut a bono vindicta sui ratiōis intell. et veritas ut nulla
relinquatur electio indiffera huiusmodi passio ira diu
motus i. i. l. etiam motus indeliberatus, nec sit ratiōis p

et pia aualibz nec meremz, nec demeremz, ideo huius
motu nec meriti nec demeriti capax, s.

Adverbum In e' duplex dari adverbiam raris et 2lem
deliberacem vltis, alia em e' advertia et deliberas plena
ae pfecta, alia vero semiplena vltm et impfecta, haec
sufficiat ad potum veniale, illa vero requirit ad potu mortale
ut quiritur asequunt DD: signum autem gnoscendi, an
advertia et deliberas sit plena et pfecta, e' si passio natus
sive ab altero interrogatus sive reflectens se supra
se ipsum sit capax sibi l. alteri respondere et de bal
re et am de aliis rebz et negotij, si em ita respondet n' sit
signu' e' qd' eis raris n' e' expedita nec proin' plene et
pfecte advertens ad cogitacem suam, si aliquo modo p pas
sionem ligata. Requirit go ad hoc ut cogitacem vltima
sit mortalis qd' hec, cum plena et pfecta reflexive hanc
supra suam cogitacem, et hunc diuiz delectacem motu, n'
ex mora tempis si ex mora deliberacis, na' qd' motus
i. i. f. longum tempus durare pot' antequam auerdat ad
vertia raris et deliberas vltis. No' ita animadverto,
Non querit qm' do ipsa quiritia vltima sit, si qm' do autq'
ex tali quiritia scintz sit vltis, qd' ut rectis intellq'
sciendu' e' vltimum pot' considerari l. p'cedit s' m' se,
et qatens a vltis procedit cum grivo finis, l. em in
raze liberi, et qatens a vltis procedit ut liberis, et
indistia plena, adeo, sit cum grivo pfecta vel finis,
cum mediu', appensa etm horum p'p'rtioe ad finem, unde
patet plura requiri ad vltim' liberu', pauciora vero ad
vltim' s' m' se solum.

174

Adverbia: quiritentia sive p'p'rtioe sive p'p'rtioe s' m' se n'
t' m' n' minuit, si sapig etm auget vltim' in raze vltim'

175

proveniens in illud quodq; minuit in vase liberi; & quia
fere omnia ad. cum D. Thoma hic a. 7. in hoc oba dicente:
dicendum quia cupiditas dicitur inordinata, sed magis facit
aliquid velle, licet enim aliquid velle ex eo, quod velle in
id fieri, et cupiditatem autem velle inclinatur ad volendum
id quod cupit, et ideo cupiditas magis facit ad hoc quod di-
citur velle, quam quod velle inordinatum. hoc S. O. fortassis
magis illo art. 3. Eth. c. 1. quod dicit: quod propter agram,
molestia nobis est, quod vero ex cupiditate, iucunda.
Atque hoc de cupiditate quae videtur certe etiam in solentia
descriptive supra n. 172. tradita, unde tota difficultas
se tenet ex parte cupiditatis antecedenti, an autem quod se heat
ad velle velle, quod ex affectu huiusmodi.

176. Quid facit ut velle delectabile efficacius ab
intelle apprehendatur ad hoc, ut illud à velle intensius a-
met, illud autem facit inordinatum, sed magis velle, atque cupi-
ditas tum proveniens tum subsequens facit huiusmodi:
quod autem facit inordinatum, sed magis velle. Quae tamen videtur
queritur, quod enim et quod magis et quod magis aliquid à velle
procedit, illud est eo magis à velle si fiat ut proce-
deret, quod utra facit ut velle delectabile efficacius
ab intellectu apprehendatur ad hoc, ut illud à velle intensius a-
met, illud facit, quod amor et aliter ex hoc amore procedit,
et magis à velle delectabilem sit à procedat ut magis
facit ut patet. quod per in parte certa videtur huiusmodi scriptura
tunc, quod scilicet quod dicit: cupiditatem ex muliere asportata
quod ignem exardescere, et h. h. hostias: ne via nostra fuerit
cupiditatis praestantia per quam si erimus futuri in gaudium
inimicis nostris, ex quibus et aliter plurimum loquitur S. Thoma de

scindit qd operari ex cupiditate potest esse peccatum, imo ipsa
 cupiditas sed passio plena desiderii, hoc n' potest, sed
 cupiditas involvitur coarctat et ad magis ultimum. Tum
 cum in ipsa specie cupiditate, quae dicitur motus appetitus
 sensitivi circa bonum delectabile, ipse enim motus
 potest quiescere appetitus sensitivi cum appetitu rationali tunc
 tendit ad magis apprehendendum et appetendum id est, qd
 inferior appetitus appetit et quiescit ad.

Ex: 1.° Inducunt, aliquid procedit à velle in quies 177.
 finis, Inducunt, et huc qd eam e' ut aliquid sui à
 velle procedat involvitur n' fuit, imo si fuit
 et in huiusmodi à velle procedat, et magis ultimum fuit,
 ultimum enim e', qd procedit à velle in quies finis.
 atq; actus qd ex cupiditate qd velle scilicet procedit in
 quies finis, tunc enim ex apprehensione boni quiescit ut
 quiescit, imo actus huiusmodi intensus à velle pro-
 cedit, cupiditas enim inclinatur velle ad opus et qd maior
 e' eo magis inclinatur, et qd fuit ut actus huiusmodi
 à velle procedat, et intensus procedat, et cupiditas
 qd cupiditas n' coarctat ultimum, p magis ultimum.

2.° Vltas rationalis impetu fertur in bonum:
 qd et eo intensus efficacius, fertur in illud qd magis quies-
 cit apprehensum atq; ex quo crescit inclinatio in huiusmodi bonum,
 ex eo intensus in illud fertur, illud qd magis apprehendit,
 crescit autem inclinatio in huiusmodi bonum qd cupiditatem
 cupiditas enim auget rationem ipsam delectabilem in oblectamento
 factum, illam magis introducti intellexit ut proponat velle qd et
 ex cupiditate magis fertur in bonum apprehensum vltas, ac

ex gregati atq; ex quipifia feuty & magi, vltimus,
proin hae n caet in vltimum, p augeb magi, vltimum.
Atq; ex hoc erit difcrimen ino metū et quipifiam,
metū en auertit vltim affectu fclm gditionato ab
vltis, qd Inqm medium afumiz ad evitandu' maig malu,
et impellit ipfam ad medium, qd fclm p e malum,
et fclm bonum prout hic et nunc afumiz ad
evitandum maig malum: quipifia contra allicit
vltim ad qm et inclināt ad vltim qd fclm p e
delectabile et qfime naali inclināoi ipfij.

178. Igit quipifia n caet in vltimum fclm fe, caet ⁴⁷
in p se in vltimum rae liberi, fice vitiat vlti-
mum in rae liberi, unde qd qd, excufat à pto
et demento qd et rae pars aperi, qe fclm probi:
Toties tollit aut fclm minuit libertas in vlti,
toties rae oino afforbet, l. fclm ibi p turbatur,
ut in hae neq;at ppendere. fixem mediocum,
pportioem et vlti circumftias; atq; hoc n rae
fclm p quipifiam liberum hoi arbitrium pro-
venientem et paffionabilis hoi in fe. nimis, qm
frequenter experit, dum do ppendere. l. in fclm
velit, qles motū, aut ai rae qd, p turbat, ira
fclm, aliave magna paffio excitet: qe p
Maior fclm probi et deducit ex in rae rae
libertiz, qe eo ipfo, qd in in rae qd fclm oia
propata ad fclm pfectioem requirit, maxime qidem,

si de acty moralite. quaray, aut rae merito. l.
demeriti attendat.

Obj: Liberum ventis qfistit in indiffia ad 179.
acty oppositor: go toties minui aut tolli liberu, go
ties minui l. tolli hoc indiffia, at hoc indiffia
n' rae tolli, ut patet de motibz i. i. et fre-
quentis minui q' cupiditiam, cupiditia em e' incli-
natio vltis ad opp' cupiditum, q' dicitur e' inclinatio ad opp'
qm ad n' opp', ad hoc, qm ad illud p' dicitur etm minui indiffia,
nam s' dicitur indiffiam p' dicitur, vltis n' magis inclinay
ad hoc, qm ad illud: go etm p' dicitur M. e' cupiditia unig
qm alterig, tanto minui indiffia, et ex q' sequit
etm vltimum in rae. liberi.

Subsectio Respondet Argmtis contrariis.

Obj. 1. q' dicitur i. partem asseriti. Concupisita mi-
nuit vltimum n' solum in rae. liberi, s' etm in
rae. vltim, go p' p' a: vltimum s' dicitur se. dicitur, q' dicitur
id q' procedit a proprio intrinseco ium q' dicitur finis,
atq' cupiditia minuit q' dicitur finis, detinet
em vltim rae sua vehementia, q' dicitur etm in
aliquo actu ut faciat q' dicitur nqm fecisset si finem
recte quovipet, go cupiditia n' solum minuit
vltimum in rae. liberi, s' etm in rae. vltarij,

ratio enim aliquid magis ultimum est, quanto melius finis
est primum.

¶. n. a. cum n. sua probat, et ad rationem adiectam dico, quod
ultimas quodammodo ex cupiditate agat quod, cuius postmodum
penitet, et quod si recte procederet non fecisset, nisi ex hoc
provenire quod ultimas finem non quaerit, sed quod illud tanta
vehementia solum unam rationem quaerit, ut eius malitia
est alteram rationem non videat, adeoque defectus est totus
ex parte indifferencie quae acquirit liberum, et non est de ratione
ultime solum sicut, ut patet de amore. Officio, ergo ultime
sicut amant DEUM, et tamen ita amant, ut ultimum quod
aut à DEO abducens amare aut contra DEUM non amare non
valeat: unde contra sicut breviter distingi potest: cupiditas mi-
nuit quicquam finis solum rationem indifferencie eius est. solum
rationem finis precise non est. et c.

181.

Ob. 2. Quae ultime finis, illa invitum non agimus, neque cum
dolore: ergo cupiditas pro se non causet, sed saltem minuit ultimum:
N. colligitur ex Arle. lib. 1. 175. in haec verba: quia invitum a-
gimus, molesta nobis sunt, quae ex cupiditate, iucunda. m.
p. ad exilo: sicut videtur Titius Cui filius pro amore perueniens
corruptus una horrore naturali occidit Patrem suum patrem,
ut hereditaria bona sortiret: hoc occisio filii cum cupiditate,
et tamen filium horrore, ergo aliter cupiditatis fieri potest in hor-
rore: et huiusmodi aliter saepe contingunt.

¶. d. M. Quae impetum tantum est semiplene ultime
finis, illa invitum quodammodo non agimus, neque cum dolore n. n. quae

pleni et cum pfecta indiffia fiunt, illa inibi n' agimus
 neq. cum dolore. c. M. et d. m. atq. pleni saepe aut ex
 cupiditate facimus cum dolore. se tenente aut cauto
 aliunde alio v. g. malo concomitante, dolore se te-
 nente et cauto et ipse cupiditate n. m. et c.
 Qd Titius in dicto exilo amore divitiarum cot-
 rupto Caium patrem cum horrore occidit, horror n' pro-
 venit ex hoc, qd divitias cupidat. si qia qtra naa' est
 sortitq. et ideo horror ipse n' facit, qm' ming' haec oc-
 cidio vltima fil. si potiq. ostendit tanta intensioe ca' a
 vltre procepisse, ut etm' qd qtra naam e', attentu
 n' fil. praeterea in rigore dicendo ngari pet. M.
 illa qe. vltre fiunt qd'oz, cum molestia n' fieri,
 qe. em' fiunt ex metu, fiunt vltre, et ta saepe
 imo ordinariè fiunt cum molestia.

Dices: metus licet n' caet' simplt' insultum, in 182.
 caet' illud s' d' m' qd' ut infra dices, si cupiditate
 se h't in huiusmodi casu fiunt metus, sicut enim
 qui agit ex metu agit cum quovis finis, sed
 ex dolore qd' hoc et hoc modo agere debeat,
 ita etm' qui agit ex cupiditate, agit qd' m'
 cum cognitione finis, sed tñ ex dolore v. g. qia
 s' d' m' prius exemplum bona, qe. cupidat, aliter
 obtinere non potest nisi per necem parentis.

go etm cupiditia caat ^{scdm} qd involtarium.
Q. n. m. cupiditiam se habere sicut metus se
habet, licet em verum sit, qd arguit, nimirum qd
sicut ille qui agit ex metu, agit cum cognitione
finis, s. ex dolore quod hoc et hoc modo
agere deat, ita etm qd agit ex cupiditia agit
quidm cum quoc. finis, s. in ex dolore. qd hoc et
hoc mdo agit, magna ta adhuc e' differentia
int actioem ex metu et actioem ex cupiditia
dolor em in metu, et id quod caat dolorem
etm dum actio ponitur ex metu, manet involuta
s. involutum, eo qd sibi relicta vltas id nquam
faceret, qd iam facit, extra dolor, et id
qd caat dolorem in cupiditia. du' actio ponit
transit in volutum. Et sit vltia, quiam in-
poteste cupiditantis libera e' ponere actum
ex qd dolor pullulat, l. n. ponere, et ideo
licet metus caat involtarium scdm qd, illud ta n'
caat cupiditiam. Audiamus et s. Aurem super
haec obioe alio in ex pto proposita respondente
hu' d: 7. ad 2. ubi haec vlt: Dicendum, quod
in eo qui e' metum aliquid agit, manet vltia
vltia ad id qd agit secundum qd

in se q̄siderat, s̄ in eo q̄ agit aliq̄d f̄ cupiditas,
 sicut e' ingtinens, n' manet prior voluntas,
 q̄e repudiabat illud, q̄d concupiscit, s̄ mutat
 ad volendum id, q̄d prius repudiabat, et ideo
 q̄d f̄ metum agit, fit q̄damdo involuntarium,
 s̄ q̄d q̄d f̄ cupiditatem agit nullo modo: nam
 ingtinens cupiditatis agit q̄tra id, q̄d prius pro-
 porebat, non autem q̄tra id q̄d nunc vult, s̄
 timidus agit q̄tra id, q̄d etiam nunc s̄m se vult.
 hac. L. P.

Obj. 3. Quid infert vlti vim n' caat vltimū 183.
 s̄ potius involuntarium, atq̄ cupiditas vim infert
 vlti: q̄d p. m. p. q̄d provenit ab extrinseco nulla vim
 gferente passio, illud passio infert vim et violiam
 sicut em diu violentia e' id, q̄d provenit ab extrinseco
 nullam vim gferente passio, atq̄ passio cupiditas
 antecedens provenit ab extrinseco vlti, dem motio
 extrinseca vlti, neq̄ vltas aliqua vim gferit, eo q̄d
 q̄d sit antecedens rem eiq̄ deliberatōe, q̄o con-
 cupiscentia antecedens infert voluntati
 vim.

78. R. n. m. ad eius p. M. d. q̄d provenit ab ex-
 trinseco nullam vim gferente passio, id e',
 q̄ ab extrinseco provenit q̄tra vel passio
 inclinationem, imo et ipso gferente,

Illud passio infert vim et violiam si em diu
violentum ee id qd pvenit ab extrinseco nullam
vim gferente passio, atq; passio gupisicia ante-
cedens pvenit ab extrinseco vlti, e em motio
extrinseca vlti, neq; vltas aliquam vim gferit eo ipso,
qd si antecedens oem eiy deliberasem: go gupisicia
antecedens infert vlti vim.

R: n. m. ad eiy p. d. M. qd pvenit ab extrinseco nulla vim
gferente passio, id e qd ab extrinseco pvenit gtra oem
passi inclinacem imo etm ipso gtra dente, illud passio
infert vim c. M. qd pvenit tntm ab extrinseco iuxta
inclinacem et caans passio actum gtra et ausp-
tum illud infert vlti vim n. M. et d. altera membra
minorij: neq; vltas aliquam vim gferit, id e vltas n
ehit illam l. ad illam parum aut nihil gtribuit
c. m. id e gtrarij vlti et caat passio actum vlti
aut gtrarij n. m. et c. diximq; in phtis de violento
illas vltimas partes in hys violenti ppositas pice
intelligendas et fil gtra inclinacem imo etm veniente
passio, qd autem ex gupisicia fit, fit quidem gtra
ab extra, pta d gtra si iuxta inclinacem g-
pientis.

184. Nices: Sapij gupisientem agere actum, gtra qe in
antea ptebatur fuit, nam n raro ptebatur gtra
gosis inordinatos maxime carnales affectus et in
six affecta forma Mulierij gupisicia exarscit

si igni affectu generat impurum et inde petu, ex
 qd pat patet quipficia etm caare actum vlti
 gratium et tristem, atq; ideo quipficia vera et
 motu ab extrinseco nulla vim gferente passio
 qd e' violendum. Q.

Q. c. saepe quipfientem ex quipficia facere actum
 aliquem, qtra qm ante quipfiam, aut ante actum
 protestabaz, atq; adhuc n. ex hoc sequi quipfiam
 caare actum vlti gratium aut tristem: l. certe
 sic d: ex qd patet quipfiam vlti caare actum
 hic et nunc gratium et tristem aut vlti ante
 cedentes et dum adhuc in plene sui indiffia existebat
 gratium et tristem, qui tñ hic et nunc volit e'
 et graty e. et hoc e' qd aiebat S. Doctis n. 182. re-
 laty dum dicit: pñ eo qd agit aliquid qd quipfiam
 non manet prior vltas qe repudiabat. Illud qd quip-
 ficiq; p' mutaz ad volendum id qd prius repu-
 diabat qd atq; ex hoc patet, qd etm n' obstantes
 protestaoe huiusmodi tñ adhuc quipficia n' fiat
 renitente passio adeoq; vim n' faciat. tñ tñ an et
 qm m' acty acty h'nos in vlti aut involtri afficiat!

Sectio II.

An et qm do metus hnos actus in
 raoc vlti aut involtri afficiat?

Ino cales hoi passioes etm numerari timore aut 185.

aut metus qd dicitur motus ad malum imminens fugientis
et ex prioribus h. hoc autem passio sensus adales
hois quodammodo. Intra ligat, ut neq, raso neq, vltas
nisi quada violentia illa discedere pot; caas
quodammodo ab intra phantasticis imaginariis anniato
et restricto corde aut variis et infirmitatibus, grossis
humoribus nervorum pro retardantibus, quodammodo vero
caas ab extra, idem v. ab agente neessio, fidem
effluia subito ventum turbine, quodammodo vero ab
agente libero hoie sunt. De timore ab
intra qd se in hac part: n. agit, discurrendum
In de eo e, sicut de alijs passionibus sub noie
genus ipse actu e part: priori, neq, de metu
ab extra qd eam neessiam, metus em huic
licet sicut se tely, sicut, ut indicat timidus ad aliq
faciendum, qd n. fecisset, si huic caa aut eventus
seruus n. est, nihilominus tunc eum sic constituit, ut
qd ex tali neessitate facit, si faciat, ut ad
ipse caa. et n. solita tunc in se ipso sit solitus,
et fiat cum intentione dispulsa huic ne
cessitate tunc hoc et hoc faciendi, in qo metus a caa
neessaria exultat, differt a metu qd caa libera
de qli metu in presenti potum loqim.

186. Metus autem huic a caa libera subulans dividit in 49.
gravem seu cadentem in vitium offantem et levem
seu cadentem in vitium n. offantem, ille e' quando aig
tale malum timet qd etiam quilibet vir cordatus timeret,

et huiusmodi mala sunt mors, multatio, atrox cruciatus,
 servitus, exilium, damnatio ad Irremanes, carcer hor-
 ribilis, violentum stuprum, gravis infamia, amissio
 statim honorifici, amissio omnium bonorum, aut saltem bonorum
 notabilium partium, exignitas iniusta, et ut paucis dica
 diminutio capitis, pro prima, five media, five in-
 fima, id est, five in temporibus, five spualibus. Insuper
 ad metum cadentem in iram gstantem regitur, ut
 malu huiusmodi raabiliter presumat ferretur, et
 ut minitans facultatem habeat, tale malu exequi,
 atque minitatu huiusmodi malu solitus est infligere,
 neque illud facile potest vitari: haec omnia reguntur
 ad metum gravem.

Extra metum, cadens in iram gstantem dicitur, ille, qui tale malu
 timeat, quod alias sine honestum parum turbaret
 et quod solum illi timeat, quod et in se timeanda ti-
 ment, quales sunt pueri, feminae, multum anxii,
 alia de metu adverbenda haec in Traic. de J. et J.
 à n. 275. usque ad n. 286. Jam pro resolutione quaestio fit
 et peritio. Metus etiam cadens in iram gstantem
 caat ultimum simplex et involuntarium scilicet quod. Ita
 expressit S. Thoas hic q. 6. a. 6. in O, cum quo alii
 quibus sentiant. uba sunt Petri sunt. Quae sunt metum
 aquae mixta sunt ex ultio et involuntario, id est, quod
 per metu agitur in se confideratur et involuntarium, per se
 ultimum in casu scilicet ad evitandum malu quod
 timeat: si quis recte confideret, magis est huiusmodi ultio

187

qm involtria. Nam soltria simpltr involtria autm
 sam qd. ita l. D. loc. iis. ad quum intelligia' fieri
 du' et unum simpltr ce unum equivocum aut a-
 nalozu' et diversifinde sumi poe, sui i. qm
 simpltr sumis, pro eo, qd excludit se sibi con-
 trarie ita Deus diu simpltr estqz idem nulla
 penty impetioe admittens. Pro sumis pro
 eo, qd qdiderat sam se abstrahendo a circum-
 stis quibz hic et nunc respit, ita ma' i.
 diu simpltr ens ingreditur etm de' q'leta et
 fram, si in p'cipio a sua intelliga'.
 3. Etm sumis pro eo qd p'p' de' de' uno qm de
 altero iij p'rio, et ideo ethioris diu simpltr
 niger n' r'ostante q' sit albz sam dentes:
 et in hac acceptioe diu l. D. nosp. cu' illo in
 apertioe qd qe. fiant ex me'ru' sint simpltr
 soltria et involtria. sam qd.

188. P'p' a r'uce. Quid e' soltrium simpltr et involtria
 sam qd, qd procedit a velle ducta. f' r'ucem et
 cum f'feta quise finis, nihilominus t' ex alige
 necessitate et ad evitandum magis malu', atqz
 procedunt ex metu etm cadente in iura q'fente,
 illa procedunt a velle ducta f' r'ucem sed cum
 f'feta quise finis co'pso, qd vltas f' lumen in-
 tel' quoscat magis et minus malu' et relicto ma-
 iori malo eligat malu' minus, nilominus t' et h'c

electio minori, mali fit ex aliqua necessitate ut
 patet ex hoc qd fit ex metu et ut patet cum
 metu: qd qd ex metu procedunt fit ultoria simpliter
 et inultoria sicut qd. Res in exemplo ostendit: Titig
 fruburgs huius profectus incidit in latrones,
 a quibz l. vita pderet l. ea 30. aureis redimere com-
 pellit, in hoc casu bene estimat Titig ming ee ma-
 lum 30. aureos, qm vitam pderet, ideo dicit dare
 30. aureos, illosq. l. actu stat l. promittit, in hoc
 casu datus 30. aureorum e' simpliter ultoria, qm
 a ulte eligente procedit ad evitandum maius
 malum, qd em e' electioem a ulte procedit, pro-
 cedat a proprio contracto cu' quocumq. pta finis,
 et qd sic procedit e' simpliter ultoria, adeoq.
 datus 30. aureorum in hoc casu e' simpliter
 ultoria. Est hu' etm in ultoria sicut qd, qm
 ex necessitate ultoris mali evitandi fit, et etm
 dum fit, ita fit, ut ultas id fieri nollet: et
 hinc fortasse magis ad mentem D. Ostij diu pnt,
 ita qd sunt ex metu ee ultoria in actu inultoria
 tu in apprensione, addit em l. de loc: cil. unu
 qd qd simpliter ee diu sicut qd e' in actu, sicut autm qd
 e' in sola appensione ut e' simpliter sicut qd.

Dixera qdam N. 185. Nos in presenti qd patetm loqi 189.
 de metu proveniente ex caa libera, nilominus
 tu et hanc qd de caa libera ruae metij habent

dicta sicut a priori etiam applicari potest, quia fiunt
ex metu ab intra, et eadem necessaria, quoniam
et ea quae ex huiusmodi fiunt, fiunt a proprio
intra se cum quibusdam finibus, unde ratio ultimum
est, finis autem et ex eo ratio in ultimum, quia non
procedunt a se, nisi cum aliquo sensu et
disciplina apprehensa; cum tamen ab istis, quae ab in-
tra se contra ultimum proveniunt ratio sapientia
et vehementer perturbat, quoniam ab istis, quae ultimum et ra-
tionem illuminata ab extra accidunt, hinc
magis, de involuntariis quodammodo habet, quia fiunt
ex metu ab intra, quoniam ea, quae fiunt ex
metu ab extra. Quod etiam indubie de-
rendum est, illa quae proveniunt ex metu levi
seu cadente in visum non obstantem, magis de
voluntariis participare, quoniam ea, quae proveniunt
ex metu gravi, cum enim ratio involuntariis de-
sumas solum dicta ex apprehensione mali, et
apprehensio est magis terreat, quod magis et metu
facile apparet, quod ea, quae ex metu gravi
sunt magis caeteris involuntariis, quoniam ea, quae ex me-
tu levi fiunt.

Suadet etiam dicendum, hoc loco, quod promit-
tens, quod tamen ex metu pullulantes salebat

aut n' valeant, at, in de his actis sit in trac:
de J. et S. à n. 276. app. ad n. 286. His iterato
dicendi super sedes, incidentes in et de us
aliqua dicemus seu: 5. huius arti ubi varia pro
q. p. h. d. i. c. i. e. m. sub. ref. arg. cont.

Subsectio Respondetur Argumentis Contrariis.

50. Q. si q. fiat ex metu cent simpltr vltima, et
in involtria s. m. q. sequere q. implicat, atq. hoc 190.
ipsum implicat p. e. s. q. q. implicat. q. q. q. fiunt
ex metu n' s. simpltr vltima, et in involtria s. m.
q. p. s. q. l. a. implicat aliquid ee simpltr tale, et in
n' ee simpltr tale, atq. si q. q. fiunt ex metu cent
simpltr vltima, et in involtria s. m. q. idm eet
simpltr tale, et in n' eet simpltr tale, eet ut
ponit, et n' eet, qia q. simpltr tale e, excludit
se illud q. d. tale n' e, q. autm s. m. q. d. tale n' e,
illud n' excludit se illud q. d. tale n' e ut patet.
q. d. m. simpltr tale n' eet, adeoq. si q. q. fiunt
ex metu cent simpltr vltima, et in involtria
s. m. q. d. sequere q. implicat.
R. n. segl. ad eig. p. d. M. implicat aliquid ee simpltr
tale, et in n' ee simpltr tale s. to simpltr in voce

sumat. M. si equivoc. l. saltem analogie sumat.
n. M. et d. m. argi si qd. fiunt ex metu, idem
est simpliter tale, et tñ n' est simpliter tale.
sumendo to simpliter equivoc. saltem analogie. c.
m. sumendo sō simpliter univoc. n. m. et c. Non
sumit in aperto. Itaq. simpliter prout excludit
se. penitus extrinsecus aut quādo. Quid dicitur simpliter
efficitur, sicut prout gasiat magis de uno qm
de altero, et quādo. Et hijs dicitur simpliter niger
n' obstante. qd. alibi sūt sō dentes: n' autem
implicat aliqd. ita simpliter et tale et n' ce tale.
simpliter sō alia auctioe. ut patet. et ideo nil
obstat qm. nung. ea. qd. fiunt ex metu sūt simpliter
vetria et tñ insoltria sōm. qd.

igi. Ob: 2. qd. qd. metu fiunt n' sūt simpliter insoltria.
sō potius vetria, sequit. qd. si quis die festo ex metu
gravi. seu. salutis n' adiret. Eulie. ad audiendam
missam. reversa. peccaret. qtra. preceptu. Eulie. qd.
tñ et qtra. oes. d. d. adeoq. admitti. n' pō. igit. neq.
pō. admitti. qd. qd. fiunt ex metu sūt simpliter insoltria.
pō. sequi. ex eo. qd. qd. legem. vltorie. transgredir. e.
peccat. hinc. autem. neglectio. n' pō. n' obstante
passioe. metus. est. vltoria. transgressio. legis.
igi. et. talis. peccaret.
q. n. sequi. et. sō. pō. qd. preceptu. Eulie.
qd. benigna. nimis. mater. et. obliget. in. tali.

periculo, et hinc ut DD. docent ex tali gravi metu die festo n' audire missa n' ee p'm, id est separant ex defectu vlti, s' ex benignitate matris q' acceptu' fuit in tali metu obligare n' pot' unde segle probas si p' d'qui: q' legem hie et nunc obligante transgredij peccat. n. q' hie et nunc n' oblig: vlt' q' peccat. n. M. et filio d: m: neglectio missa n' offente p'prie metu vlt' vltia transgre. pio legi hie et nunc obligant; n. m. hie et nunc n' obligant; r. n. et n. c. l. absolute transmissa M. n. m. benigni s' missa missa ee festo transgressioe legis, cu' em p'm dicta lex in tali casu n' obliget, am filio transgre pio legi ee n' p'.

Ob 3. Dicitur et in tract de i. et. n. 282. res igr. q' tractu' n' t'm venerabile matrimoniu' sponsalia, promissioe' l. largioem dotis, promissioem et tradioe' bonu' eccl'ie, p'ces oino f're gratuitos five onerosos ee invalidos si ex gravi metu initi s'nt, idq' ex defectu p'prie atq' hae subsistere negant si metu gravi edet vltia simpli. q' em p'prie aliud e' q'm vltia actio eig rei, que p'prie agenda: unum p'prie vult necepe' aut i' d' q' dicitur est in tract. de i. et. i. aut q' hie diximus nimium metu' caare vltia simpli.

¶. loco cit. in trac: de J. et J. ubi dicitur a' huiusmodi
gratias oes ee iure iura invalidos n' ee asum-
tam hanc racionem, q' id proveniret ex defectu
gratias p'ideo q'ia metum in auctens filiam inu-
riam alteri facit, et nemo est obligari q' hoc q'
sibi sine sua culpa q' sola alteris imputem
iniuriose fit, unde statet q' huiusmodi gratias
validi n' sint, In stare q' metum caare. Imple
vltimum. p'esto, dicitur et loco cit. id pro-
venire ex defectu gratias, In adhu dicitur in
presenti n' gratiarum, dum dicitur metu' cau-
sare imple vltimum, na' hic de vltimo sum-
se et abstrahendo a racione liberi agimus,
ibi autem de gratias q' et q'ado necesse e' adca-
tractu' su de libero gratias dicitur p'p'enus,
certu' autem e' q' d' metu' ab ext'ntis et a'ca
libera proveniens q'ando tollat' libera, dum
tu q' se cogado ad gratias liber gratias requir.

193. Neq' dicas gratias metu' gravi' in se inu'po-
nitos et n' ee liberos, et in sum dicitur in
eodem scribi de J. et J. p. 276. ee validos, adeoq' ad
gratias valorem n' requiri gratias liberu', p'
vltimum vltimum et factu' cum finis p'p'iae.
na' ¶. licet huiusmodi gratias ex metu' inu'p'ositi

in se ipsis n' sint facte liberi, sed in liberi in caa
 et in delicto ex q'ibz metz pullulat: s.g. deflo-
 rator virginis l. fadellor dum ut deflorata
 quellij inise utromni' aliaz pellendo patriā
 urbe, regioe q' licet hic et nunc liber ab-
 soluti n' sit ad incundu' l. n' incundat in tomnia
 p'p'io iminens malum, liber in fuisse censy
 in eo q' virginem l. mulierem liberi deflora-
 rit, et si raeo liberi delicti liber om' censy
 q'ntz ad pena.

Obj 4. Metz caat involtriu' simplter et ultriu' 194.
 sicut s' d' q' d' 90 p. p. a. Id sub g'dioe d' tale,
 s' d' q' d' d' tale, q' d' autm' absq' g'dioe d' tale simplt
 et d' tale, sicut q' d' e' necessria' ex g'dioe, e' ne-
 cessarium s' d' q' d' autm' e' necessria' abs-
 luti, e' necessria' simplt, s' id q' d' sit q' metu
 e' involtriu' absolute n' e' ultriu' nisi sub
 g'dioe s' ill' et vitet' malum, q' d' timez: q' d' id
 q' d' metu' agy e' simplt involtriu'.

Redet l. Petros hie q. b. a. b. ad 3. Dicenda q' d' il-
 lud q' d' metu' agy, absq' g'dioe et ultrium
 s' d' q' d' aute' agy, s' involtriu' e' sub g'ditione
 si talis metz n' imineret. Jam in fon n. a. cum

n. paor, qd ut recte sonet scdm l. hoo, ut
quanti et diu: scilicet qd sit p. metu' a' vltimū
absolute. p. eo qd actio absolute procedat à
proprio intrinseco ul' quocūq' finis. sed in vltimū
suo q' dicitur si talis metus n' imineret: actio
em scdm rationem vltimū n' dicitur auertere scdm qd in
apprehensione e', p. scdm qd in actu e', an scilicet
et quādo procedat à proprio intrinseco ul' quocūq'
finis in q' dicitur ratio vltimū p. se q' dicitur p. scdm
rationem liberi auertere p. scdm qd in apprehensione est,
q' dicitur p. necessitatem apprehensam minui, indiffere' ad eiq'
oppositum, atq' adeo actus ipse sit p. q' dicitur
urgentem scdm qd in vltimū.

195: C. 5. si metus causet vltimū mixtū involvitur
sequens, qd ait Lutherus, qd attritio n' facit
rem deum iustum p. peccatorem, adeo, neq'
cum sacramento penitentiae sufficeret ad re-
missionem peccati, qd de damnatis q' dicitur in
trident. unde eius q' dicitur quibus tenent. D. D.
catholici: qd metus n' causet ~~vltimū~~ vltimū mixtū
involvitur p. simpliciter vltimū. p. secula: attritio
et dolor de peccatis quibus ex metu inferni: qd si
metus causet vltimū mixtū, tunc ipse dolor ex

nebu inferni erit mixtu ex oltrio et involtrio,
 proinde includit aliqua glaciā in petris,
 iste em dolor cateng oltrio e, ut si metus
 n' imineret de petis haud doleret: unde
 subj: Dolor q' n' excludit oem glaciā de
 petis, e' dolor solum fualaty et n' p' dolente
 facere iustum, iustia em petum q' p'it in
 q'raa, qe ingrosibilib' e' cu' glaciā ad
 petm mortle: igit si metus caaret oltrium
 mixtu involtrio, sequeret qd ut ait Lutherus,
 attritio hoem n' faciat iustu p' magis pena-
 torem.

Q: Hanc obidem attingere difficile fere igo.
 maxima' de penitia examinanda, an nimi-
 us attritio etm admittat aliquam glaciā de
 petis preteritis mortlibz, adeoq, dolor attritioz
 sit qdamo involtrio, an vero p' se excludat oem
 involtrium, qd posteri' qunites tenet à D. D.,
 qoru' rae e, qd ille, q' timet aliqd malu', facit
 qd qd necesse e' ad illud evitanda, et ideo qia
 necesse e' ad hoc ut evitez inferny qd petor
 nulla' heat glaciā in petis, s' detestet oia
 mortlia p'ba etm s' m' se q'fiderata, qm
 Deq' intuey cor, ideo ingm attritio excludit

ocm penitiz glauia' in pti mortali. atq
ex hoc h' disparitas ino dolorem ex me
tu inferni gignit et inr atq pullulantes
ex alio metu v. g. proiectionem merui' ex me
tu nau fragis, promissione vniuse extorta
ex metu pdenda vite. nam qudo nauator e' in pe
riulo nau fragi. sufficit ipse ad vitand' nau fra
gium qd defacto proiciat meres in mare qm
retineat glauia' ad ipsas solum se pemptas, et
sicut, qudo cogit aliquis ad qd promittendum
sufficit qd exteris promittat, interis autm ad
promissu' glauia' retineat l. illud dare nolit.
egra. ad vitand' infernu' n' sufficit peccata
externa l. qatens deducit ad infernu' detestari,
p' dat in se ipse et qd in se mala s' detestari
sine si glauia' ad illa. Unde in fra
respondeo n. secula: ad eiq' p' dico nulla' regula
ecce tam genulem, qe. sol' patris aliqua' ex
ceptionem, et hinc eni'anda e' attritio, qe
implere caat vltimum sine oi inoltio aut
glauia' ad peccata detestata, qd magis ostendem,
in Grad. de Penit'ia ex qo hae dicta
supponit qe: D. ad qd' qd' ignorat caat vltim' aut in vltim'
altum h'orum!

Sectio III.

An, quis, et quando ignorat caeterum
ultrium aut involtrium actuum
humanorum?

Cum supra dicta Sectioe I. a. I. huius disp: 2^a Sectio 197.
 scilicet quod procedit à principio intrinsecis ad quosdam finis,
 deoq; soli actus velis l. elicitivis l. imperativis
 tales sunt prout ultrii, id est illi actus, qui l. eli-
 ciantur ab ipsa volente, ut est amare, l. scilicet ab ipsa
 imperant ut sunt v. g. scribere, audire et alii
 actus aliam potestatem operantur cum imperio et
 elicitivis ultrii, patet e^o I. quod actus intelliguntur
 actum ultrii procedunt, neq; ab eis imperio efflu-
 unt, nisi deant diu ultrii, nisi enim fiunt cum quosdam
 finis, quia potestatem sunt ipsa finis quosdam. Patet e^o
 2°, quod cum ignorantia opposita sit quosdam rei,
 quae ad ultrii requiritur, ipsa etiam opposita sit
 ultrii: unde supra mentem S. An. huius q. 6. a. 8.
 ubi dicitur, ignorantia privat quosdam quae praerxi-
 git ad ultrii, dicitur scilicet: privat quosdam in agente
prout finem, cuius bonitas pendenti bonos
patet.

198. Ignorantia sui ista variè dividit ut ita namq[ue]
ex Angelo ubi ignorantia alia e[st] bona, alia
mala, alia neq[ue], bona, neq[ue], mala: Bona e[st] q[ui]a
sibi privas quirit, q[ui]a q[ui]s ignorat ea, q[ui]a
ei sent occasio peti: mala e[st] q[ui]a q[ui]s ignorat
ea q[ui]a sine expedit: ignorantia neq[ue] Bona neq[ue]
mala ea e[st] q[ui]a q[ui]s ignorat ea q[ui]a n[on] expedit
sine: De mala praeipue agende e[st] hoc
s[ecundum] S. Orem. h[ic] q. 6. a. 8. triplex se[ntentia] h[ab]et
ad actus ultis, nimirum concomitans, sequens,
et antecedens, unde et ignorantia. Triplex e[st],
nimirum concomitans, sequens, et antecedens: con-
comitans se h[ab]et ignorantia, quia quidam ignorantia
e[st] de eo q[ui] agit, In etn[im] si sine nihilominus
agere, unde ignorantia concomitans e[st] q[ui]a n[on]
p[ro]videns se ad actum ultis, et q[ui]a neq[ue] mo-
vet ad operande, neq[ue] ultem removet ab ope-
raoe, s[ed] ita se h[ab]et, q[ui] n[on] adect: cui[us] ex-
plum ita ponit loc. cit. S. Orem. q[ui]s venator
circumit sylvam hosti intente offens[us] ita, ut
si illa obviam offenderet, procul dubio occi-
deret, interea sequitur in sylva advertit
putat ee feram, emittit globu[m], occidit q[ui]
sibi e[st] ibi autem fuit hostis n[on] fera, occisio

hosti, in hoc casu facta e' ex ignoraa promi-
tante. q' sequat' se h'c ignoraa ad actum vltis
ut ait S. Or. si ipsa ignoraa e' vltima,
et hoc contingit desit, uno modo quado actus vlti,
scilicet in ignoraa, sicut cum aliquis ignorare
vult velut excusationem peti deat, s. ut v're
trahat, a' pendo, et hanc diu ignoraa asseha-
ta. Et alio modo quado quidem actus vltis
directe et feru, ad ignorandu' aliqd, s. de
eo disponere negligit, ut pot' scire q' d' d'
scire, et hanc ignoraa i' S. Or. appellat
ignoraa male electionis atq' s'm hunc mo-
dum ait S. Or., cum aliquis notitia, qm d' d'
h'c, a' curat aspicere, ignoraa vltima diu
q'ia s' negligiam proseruiens: Unde ignoraa
s'p'us, q' alio v're etm vnicibilis, culpabilis
v'm probli, q' diu, e' illa, q' q' sequit' actum
vltis s'c' q' voluta e' saltem in ea sua vlti
a' se applicante ad sciendu' ea q' scire pot'
et dret. Antecedente deniq' se h'c ignoraa ad
actum vltis quado ipsa ignoraa n' e' vltima,
et de e' ea volendi qd n' velle' alius: unde
ignoraa antecedens etm diu s'c'c' ignoraa

inuisibili, inuincibili & ep. illa, qe. ita ante-
cedit actum ultis, ut si sita fuerit, actus
seu n' est.

199. Quare patet, qd n' ois ignorantia qe. dat causam
actui eo ipso sit antecedens, sicut solus, quo
neq. rone sui solita e, seu ad quam te-
nendam sufficiens diligentia habet e: hinc con-
tesor in. suis studiis negligens, dum potuisset
et debuisset ea diligens aligem a certitudine
absolvens n' absolvendu querat, nihilominus
ex ignorantia qseque licet em respu huius
individuo actus sit antecedens n' t' n' pro an-
tecedente, ut hinc de illa agimus, qia. in eam
nimiam ultis a studiis ad qe. tenebam defectu
ultis e, et sic pversam qseque ultem: igitur
sub nomine ignorantia antecedenti nobis n' re-
niet nisi ignorantia inuincibili, inuisibili,
et ad quam pellenda sufficiens diligentia fuit
adhibita, extra qe. hinc ignorantia e. in se
l. in eam sui uisibili aut inuincibili e. qe. ig-
norantia qseque nisi in rone ignorantia geo-
mitantibus participet.

200. Dat. preterea ignorantia alia fieri, et cum 52.

ius aliud sit diuinum aliud naturale, aliud huiusmodi canonicum
 sicut aut civile. hinc alia est ignorantia iuris diuini, alia
 iuris naturalis, alia iuris huiusmodi: ignorantia iuris diuini est pro
 prietas eorum quae iure diuino praecipitur sicut in fili
 ignorantia iuris naturalis est proprietas eorum quae le
 mine naturae quae agere iubet. et ignorantia iuris huiusmodi
 sive Canonici sive civilis proprietas eorum quae per
 decreta summum Pontificum aut Imperatorum statuta
 sunt quae recte intelligas, scito, aliud est ius naturae, aliud
 ius diuini, aliud denique huiusmodi. Ius naturae est ius in hinc
 tus luminis naturalis quae mouemur ad agendum conformiter,
 ius diuini est positiva receptio DEI, unde ea iura
 diuina praecipitur sunt, quae in scriptura continentur idque
 sive in decalogo sive alibi: Ius denique huiusmodi est,
 quod ab homine agendum haec auctoritas praecipit, quae
 auctoritas in alia ecclesia sit alia civilis, ideo
 aliud est ius ecclesiasticum seu Canonicum, aliud civile.
 Neque obest, quod quae iura naturae praecipitur sunt, etiam
 praecipitur sunt aut praecipitur sunt iure diuino aut
 hinc ut patet ex praecipitur non secus, quod est si
 naturae dicitur. DEUS tamen et hinc non faceret positive
 prohibuerunt. Ignorantia facti est, ut ipsi operi
 aut aliqua operi circumstantia ignorat, v.g. Titius
 fuit clarus nesciens se clericum.

L. 11.

Advertendum etiam est ex N. 198. alia est et huius

ignoraa' uinibile' alia' inuincibile'. hoc diu
ea ignoraa, qe. moralit' uini et fuerari
n' p' adeoq, s' dno p' tollit raocem ueltri ab ac
tu ueltri, uinibile' uero e' qe. moralit' loquendo se
perari et uini p' adeoq, raocem ueltri in se
includit, atq, hoc ce p' l. ignoraa' omisionis,
qe. e' ignoraa' qe. qis n' uult scire. ut liberis
p'cedet, et diu alio noie. ignoraa' affectata,
l. ignoraa' omisionis seu talis qe. qis negligit
aut omittit scire, qe. in scire. deneg, et qe. p' h
faciliter potuisset scire, et ista alias diuiz,
ignoraa' irasa' aut spina. hoc p' p' p' p'
ignoraa' p' diuifioes, qamun' fragella. q' dno
atq, hnos affirant sequenti' p'cedit.

202. Apertio 1^a. Ignoraa' uiniqua, uis scire. fuit
inuinibilis et fuerit antecedas tollit oino raocem
ueltri ab actibz hnis. atq, excusat a p'cto. Est
catholica ueritas uia' R. D. Eccliae orthodoxae.
Alexandro 8. die 7. Iobris M. 690 sequentem p'pocem
damnante. Tame' p' de' ignoraa' inuincibilis
uioz nae, hoc ta in p' h' nae. lapsa operantem
ex ipsa n' excusat a p'cto feli; e' p'tra Lutheri
gem. Tonet in sua' d' p' h' b' l. Th' q'ca de opinionu' p' p'
b' l' l' e' a. 7. D. i. in c. 12. q' d' p' h' loquente' induit.

Colassii dicunt: invincibile ignorare videtur
 excusabile intra civitas e in scholis papa et
 Eccles. Est eadem assertio sicut partem etiam quia
 Janfenium, qd lib: 2. de statu nra lapsa c. 12. et
 sequentibus dicit: falsum ee quod axioma illud dicitur
 ignorare invincibilis excuset a peccato: aperem qd est
 invincibilis ignorare vero positivi excuset a peccato,
 et in ignorare invincibilis vero nra h. p. qta
 qos in

Ob: Aperi: 1. autoritate S. Ovis qd loci ut: aib:
 Dicendum: qd ignorare ab caare involvitur ea rae
 qia privatur quocum qe praerogativa ad ultimum.
 postea ostendit S. O: sicut solum quocum privatur
 etiam solum distig: dicit ignorare, nimirum geometri-
 tem sequentem, et antecedente, et de hac ultima
 dicit qd sit ea qe n' e' ultoria et in e' caa vo-
 lenti, qd n' videtur aliter, et post pauca gelundit
 in hac vobis et tunc ignorare cast involvitur
 simpli. Ex quibus patet ex S. Ovis ignorare an-
 tecedentem eo ipso qd antecedens sit, adeoq; unquam
 vero sine positivi sine nra h. fuerit parv in se,
 caare simpli involvitur, adeoq; tollere omnem
 raeem ultri ab utrobq; hnis qd nra assertio e'.
 Etiam a rae. Ultimum e', qd procedit ab intrinseco 203.
 cum quocum finis, unde illud simpli n' e' ultimum

q. d. ab intrinseco t. cu' quocumq' fine n' procedit,
atq; atq; q' fuerit ex ignorantia antecedenti
invinibilis unigeni, iuris, sine reali, sine possibi
etq; procedunt ab intrinseco, n' t' procedunt
in quocumq' fine, q' atq; huiusmodi s' simpliciter n'
ultra, adeo, tollit oino racionem ultra ab actibz
hinc ignorantia unigeni, iuris, vere invincibilis si
ta antecedens fuerit. M. h' ex dictis n. fundat,
in ipsa raa ignorantia antecedenti, vere invincibilis,
q' e' privas quocumq' circumstantia atq; voluti,
q' si sita fuerit, atq; voluti n' est, atq; ita
sita n' e', ut mortis fieri n' pot, palam autem
et ex hinc notat h' q' ubi huiusmodi privas dat,
ibi quocumq' fine dari n' pot, implicat em sicut stare
in isto statu et eis privasem et patet ex phis:
igitur ignorantia unigeni, iuris, vere invincibilis
et si fuerit antecedens tollit racionem ultra ab
actibz hinc, qia tollit quocumq' fine.

204. Quod autem hoc ignorantia excuset a peccato multis
horum textibus probari potest maxime D. Augustini
et D. Thome, verum in ipsa raa dicitur peccatum n'
e' q' ultra n' e', atq; ex dictis patet, q' q' e'
ex ignorantia invincibilis proveniunt, ultra n' est
hinc unius textu D. Thome desumpto ex q. 3. de
male a. 7. ad 7. ubi D. Augustinum hanc non veritatem
lib. 3. de libero arbitrio c. 16. clare pronuntiam

explicat, dicta q̄somo si autm ait. S. Or. Dic-
 cendu; qd̄ ignoraa q̄ e' oino involtria, n' e'
 petum, et hoc e' qd̄ dicit Augustinus n' tibi im-
 putas ad culpam si invity ignoras: q̄ hoc autm
 qd̄ addit: si si sine neglexer, dat integre
 qd̄ ignoraa h' qd̄ p̄t petum ex negligia pro-
 cedente, q̄ nihil aliud e', qm n' applicare aius
 ad sciendu' ea, q̄e qis sine d' ex qo patet,
 q̄ cum ignoraa antecedens et vere insuicibilis adeoq,
 nec in se volita tollat rasonem ultrii sine qo In petm
 ce n' p̄t p̄m illud D. Augustini in lib. Ude vera
 religione c. 14. ubi ait usq; adeo petm e' ultrium
 malum, et nullo mdo sit petm si n' sit ultrium;
 et hoc qidm manifestum e', ut nulla hinc Porum
 paucitas nulla indoctim turba dipentiat petm
 tollat rasonem peti falsis, adeoq; excuset à peto.
 hinc q̄dam p̄p̄os Bay à Gregorio 13. Pio 5.
 et Urbano 8. damnata s̄ q̄ibz q̄trium docere vi-
 debat, q̄arum duas p̄tm huc appono: 1. a. In-
 fidelitas cura negativis in iis, qibz Chrysa'
 p̄dicaty petm e'. altera e': ad rasonem et d̄ficiem
 peti n' p̄tinet ultrium.

53.

Apertio 2. Ignoraa vincibilis sine omispiois sine 205.
 omispiois n' tollit rasonem ultrii ab actibz hnis,
 adeoq; nec excuset à peto. e' in re junis et col-
 ligiq; ex sente S. Oris paulo ante citato, ubi de

L. August. et cum illo dicitur. f. hoc autem quod addit
h. p. sine neglexeri, p. dat. integre, q. ignoraa
h. q. fit p. m. ex negligia procedente. q. idem
dicere est, ac f. ignoraaam vniuersalem omifionis
h. p. m. q. idem h. q. h. i. q. b. a. s. ut colligi potest
ex iis q. d. diximus n. 198. circa medium de ig-
noraa effente.

Q. Apertio: Illud n. tollit rasonem vltimam, q. bon-
te. adhuc h. q. actus ex illo p. m. procedat ab
intussum cum quocumq. finis, atq. stante igno-
raa vniuersali adhuc h. q. actus ex illa p. m.
procedat a proprio intussum cum quocumq. finis:
q. ignoraa vniuersali n. tollit rasonem vltimam. N.
patet, q. sic oia h. q. ad vltimum requirunt,
m. p. Duplex aliquid potest procedere a proprio in-
tussum cum quocumq. finis directe et indirecte
l. q. idem est ut aliquid in se quatum in se fit vo-
litum, aut ut aliquid in eaa sua quatum ex
ipsa eaa posita l. n. posita etiam illud fit vo-
litum, atq. licet actus ex ignoraa vniuersali
semita in se ipso quatum n. fit aut volitum, volitum
in e. in sua eaa, eo q. talis ignoraa cum
potuit et dicitur pelli, p. m. n. fit: q. stante
ignoraa vniuersali adhuc h. q. actus ex illa

Secundum procedat a proprio intrinseco vel quod
finis, adeoque, etiam si sit ultimum, ac proinde non
excuset a peccato, sola enim ratio, cur excusetur a
peccato, est quia tolleretur ultimum, dum ergo ultimum
non tollitur, neque a peccato excusetur.

206.

Off: Ignorantia vincibilis l. e. ignorantia commissiva,
et haec a peccato excusare non potest, ea enim ignorantia
commissiva dicitur, quia quis scit ignorare, ut liberis
peccet aut a peccato non retrahatur, quando autem ta-
lis excusabitur a ultimo peccato? sane non capio:
sunt enim ignorare ut peccet ergo etiam sunt pe-
ccare, adeoque ignorantibus agendo etiam peccat.
l. e. ignorantia commissiva, quia quis negligit sua
culpa scire quia potest et debet scire, at quando haec
excusabitur a peccato ignorantem? nonne dum
sua culpa negligit scire quia debet et potest
scire, impletive etiam scit non scire ne bene
ageret, adeoque talis ultimum respicit et ex ge-
nerali illa etiam scit quia ex tali nequam se-
quuntur, haec autem sunt praecipientes praecipit: ergo
etiam si sit ultimum. haec praecipientes praecipit, si
ultimum praecipientis praecipit et peccatum, ergo tale ul-
timum est peccatum, et ideo bene dicitur a Divinis
ignorantia commissiva ignorantia affectata, quia

illa ignorans affectat, ignorans vero omnino
supina et crassa q̄a sua negligia et culpa
supina adeoq; vltiē et crassē ignorans
ignorat ea q̄a scire debet.

207. Apertio. 3. Nulla ignorans q̄egns tollit ra-
tionem vltiē ab actib; hnis, adeoq; nec excu-
sat ignorantem à pcto, si sit ignorans con-
q̄a q̄is scire dicit aut præcepta st. seq̄it
hoc aper: ex aper: priori, cum q̄a. fere
coincidunt, præterea in factis ex ipsa d̄ficie
ignorantiae q̄egantis: ignorans enim q̄egns et vlti-
tia privas quicq; q̄ privas et q̄ia ignorans
et et vltiē privas et, q̄ia actum vltis con-
seq̄it, et saltem in sua caa voluta et ut dixi-
m; 11. 198. atq; ex hoc patet quod n̄ excuset
à pcto, nam tota r̄as cur excusaret foret
defectus vltiē, unde cum vltiē huius pri-
vas sit coipso, q̄ actum vltis q̄seq̄it, ratio
nulla suppedit cur à pcto excusare deat.

208. Apertio. 4. Ignorans q̄omitans actu h̄num
f se nec facit vltium nec involtū, sed utrum
n̄ vltium, ita L. De h̄n a. 8. q̄m quicq; seq̄it
aliū d̄res: vba L. D̄ris loc: vltiē q̄: q̄a: q̄omitans
sa h̄t ignorans, quod et de eo q̄ agit, in et̄m si

scire, nihilominus agere, Tunc em ignoraa n
 induit ad solendum ut hoc fiat, pavidit scilicet
 ce aliqd factum et ignoratum, sicut in expto
 popto, scilicet cu alijs vellet qdam occidere hostem
 s ignorans occidit eum putans occidere ceruum,
 Et talis ignoraa n' facit involtrium, ut
 phly dicit, qia n' caat aliqd qd sit repugnans
 vlti, s' facit n' vltium, qia n' p' ee actu so-
 litum qd ignoratur e'. Ita S. Orloriat:

54. P: Apert: etm a rae. I' qdam n' caat vltium
 tam illud S. Orlis praicitati: n' p' ee actu volutu,
 qd ignoratur e', ex qo sic arguit, illud n' e' vltiu,
 qd est procedit a proprio intrinseco, n' ta procedit
 cum quocq' finis, atq' qd procedit a vlti. q' e'
 qatens ignorante. illud qdam procedit a proprio
 intrinseco, nec ta procedit cum quocq' finis: pro-
 cedit a proprio intrinseco eo qd procedat a vlti,
 nec ta procedit cum quocq' finis, eo qd vltas
 nesciat et sit prisata quocq' vlti: qo n' e' vltiu.
 s' neq' e' involtrium, cum S. Orl' expresse dicit: talis
 ignoraa n' facit involtriu qia n' caat aliqd qd
 sit repugnans vlti: unde sic procedit: involtriu
 dicit aliqd qtra inclinacem et repugnans vlti,
 atq' ignoraa qomitans n' dicit aliqd qtra
 inclinacem aut repugnans vlti, s' potiq' aliqd
 gratu' et iuxta inclinacem, qo nec facit involtriu!

M. h. l. ex ipso nomine involuntarii, quod casus in nomine
voluntarii in fundat in eo, quod ignorantia voluntatis talis
fuit, cum quae quod agit ignoratum, ita in, ut si illud
fuisse se ipsum, in eis, adeoque agit aliquid in
intentionem, quod in praeter quidem fuit, et hinc pro-
venit quod casus in voluntarii, id est tale quod, quod quidem est
voluntarii, fuit in fine quidem autem facti l. futurip.

209. Inferri. Quae sunt ex ignorantia voluntatis et
quatenus ex ea. proveniunt, quae se laudando, neg. laudis
neg. vituperii adeoque, nec meriti nec demeriti dig-
nae sunt. Quis vero est, quod ignorantia voluntatis non
faciat voluntarii aut involuntarii, dum in ad meritum
et demeritum requiritur ratio voluntarii ac utraque voluntarii di-
cente D. Augustino supra. N. 2. 8. 4. q. adeo peccatum
est voluntarii malum, et nullo modo fuit peccatum nisi
fuit voluntarii, unde S. Bernardus dicere solitus
est. tale voluntarii et inferre non erit. Ad rationem
meriti vero requiritur libertas ut alibi dicitur, unde
cum libertas esse non potest ubi voluntarii non est, et ea
quae ex ignorantia voluntatis fiunt, voluntarii non
sunt ex dictis, patulum est, neque ea laude digna
aut meritoria esse, quae et quatenus ex ignorantia
fiunt, adeoque ignorantia voluntatis vere accidit ac-
tui, et ideo tantum in ea consistit l. malitia
fuit, in qua fuisse ignorantia penitus non attendit.
sub. resp. Argm. q. 1.

Subsectio Respondet Argmtis Contrariis.

Obj. 1° varia autoritas scriptura et A. C. B. 2^{is}.
 1° quidem illud Hebr: 9 ubi Aply ait: qd semel in
 anno sumus Pontificis veteris legi, intrabat in Sta-
 torum, ut offerret sacrificia pro sua et populi
 ignorantia. Item Luc: 12. ubi Ihs, qd seruo, qd respicit
 vltimam Dei sui, et facit digna plagis sapulabit
 paucis. 2° Autoritas S. Augustini et D. Thoma
 quoniam prior lib. de graa et liber: arbit: c. 3. ait
 nila ignoraa, qe n' e' coru, qd scire nolunt, pestu
 qd Inqm simplt respiciunt, neminem se excusat, ut
 sempiterno igne. n' ardeat, si ppterca n' credi-
 dit qia n' audivit oino, qd crederet, si fortassis
 ut mitiq ardeat: n' om sine caa dicit e' e'fun-
 de. ira tua in gentes qe te. n' roserunt.
 D. Thoma vero q. libeto q. a. 15. ait: Error, qe n'
 credi ee p'ctm mortale, qd e' p'ctm mortale, q'ia
 n' excusat a docto, licet forte a docto, q'ibz et
 aliis plurimis sum scripturae sum Patru textibz
 q'is aperte patet ignorantiam etiam invincibilem n'
 excusare simplt a p'cto. q. veru
 D. Hos oes et filios textu n' loqi de ignorantia veru 2^{is}.

in vobli, s; vobli factu in pmo nil cogit, dum
ipsi sperimus ignoraa voblem n' excusare a pto.
Ad 1. go scripturae infra dicit: Apul dixisse
de ignoraa culpbl. Adeo, vobli pro qd bonum
e' ut oret sacerdos. Ad altera infra. S; cum
S. Ore. fultu sacro textu interpretand' ee de
nescia culpbl. sive qmisionis sive omissionis: sba
S. Dni ex tabernaculo aureo in vitabu' leui c. 12. Luc.
sic sonant: huc obliuunt aliq; merito punij, qui
sciens vobem dni n' sequit; s; vob' punij ignorans?
quia in ipse p'cepit, noluit, s; pignitans ipse
quid ignoraa sua eaa. Ad istaam D.
D. Augustini dicend' S. Orem plg dicere no-
luisse, qm eos etm q; simplt' nesciunt qd credenda s;
damnari poe, n' in p'p'te p'p'te infidelitatis, qd insin-
uabte h'ent, s; p'p'te alia p'p'ta at actia eorum,
nihilomin' in m'ib; puniens, qia p'tra veri-
dem n' recalcitrasunt, s; simplt' in sua p'p'ta
p'stiterunt, go sane nihil asperiori g'rium
legij. Orig' probent aduers' S. Augustinum
docere tales in voblt' ignorantes eternali igne
puniendos p'p'te p'p'te infidelitatis in voblt' igno-
ratum, et tunc q'ntiens eis S. Augustinum
docuisse ignoraaam in voblem n' excusare a p'to,
sed frustra hoc proba tertabunt. Neq; sua
causa auctoritate respo'ra s; eam exp'p'te tenet
D. Thoas 2. 2. q. 10. d. 1. in O ubiq; postq; saria dixit

de infidelitate sili seu positiva et negativa seu mali;
 tandem de negativa infidelibus de quibus D. Augustinus
 loquitur et in illi text: sicut ait: Qui autem fuerit
infidelis, damnatus propter alia peccata, quae sine fide
remitti non possunt, non autem damnatus propter illud peccatum
infidelitatis, eum veritatem respondet. Ad auctoritatem
 denique D. Thome dicendum: Primum loqui de errore
et ignorantia inquam quibus sua culpa veniunt,
 quoniam in his et rursus vellet abesse, quibus error ubique
 non excusatur a toto, licet forte excusetur a toto:
 unde veritate re. assertiva 1° his et filiabus
 a Jansenio collectis nil contradicunt, imo vero pa-
 riter militabant contra quoniam pro Jansenio, singuli
 enim in illum retorqueri possunt per gratiam, sicut
 si ignorantia iuris, nam etiam invincibilis, insolubilis,
 esse potest, multo magis dicendum esse etiam ignorantiam
 iuris positivam insolubilem esse, quod non admit-
 tit Jansenius, quoniam textus allegati potius loquuntur
 de iure positivo quoniam de iure naturali ut appa-
 teranti patet.

Ob: 2° Cuius non datur quoniam, eius nec datur appren-
 sio, atque circumstantiae antecedentes ignoratae I. 12.
 nulla datur quoniam: quoniam nec, datur eius appren-
 sio. Subi atque cuius non est appren-
 sio in se, illud non
 causet involuntarium: quoniam cum ex ignorantia ante-
 cedente aliqua circumstantiae ignorantiae videantur involuntarium

n caatur. p. a. q. il de qo n cogito n pt caari involtriu, 55.
js cuiq n e' apprenfio in vltre, ilud e' id de qo n cogito,
qo q' ilud cuiq n e' apprenfio in vltre n pt caari in-
vltrium, proin cum ignoraa antecedens praesentiat
vltrem, et circumftaa q' illa ignorata fit id de
qo n cogita, ignoraa aut circumftaa ignorata
n caat involtriu.

R. Transmiffio i. syl. da. fubftm, cuiq n e' apprenfio n
caat involtriu autu c. a. n caat involtriu vltre, id
e', n pt ee tale, ut fi fctum fuisset autu vltre,
absolute n egisset, qm ta hic et nunc ignorans
fuit n. a. et fub pari diffice d. c. n. c. fultu etn vltre
probat, Mem d: q' id de qo n cogito n pt caari
involtriu autu c. M. poa aut vltre tale, fu n
pt caare ut actq' hic et nunc factq' ex ignoraa
fi circumftaa fctaa fuisset absolute et q'ra
vltrem n. M. et T. m: fub diffice Min n. c. bene
fuo, id qd ex ignoraa etn antecedente procedit, n
ee autu pofitive involtriu, hoc em cafe n eet igno-
raa fi quis obti. neq, hoc unqm dixim, id tntm
aperentes actum benigni factum dalem ee, q' li-
cet hic et nunc ex ignoraa factq' fit, nqm ta
taliter intentq' fit fieri ut factq' e', pte cir-
cumftaa ignorata, adeoq, in fe fit vltre in-
vltrius.

213. Obj: 3. q'ra aperit 2. et 3. am: Quod fit ex igno-

ra a etm q̄te fice q̄m̄p̄iois fice om̄p̄iois,
 s̄b sine q̄noe eig q̄ agi, ois em ignoraa ē pri-
 sas q̄nois atq̄ in eo q̄ agit ex fine, ut supra dixi-
 mus, atq̄ q̄ agit sine q̄noe eig q̄ agi, n̄ agit so-
 l̄t̄ie, nam sol̄t̄ie agere ē agere q̄ prop̄iū in-
 t̄usul um q̄noe. f̄m̄; q̄o etm q̄ agit ex ignoraa
 q̄te fice com- fice om̄p̄iois, n̄ agit sol̄t̄ie. sub̄;
 atq̄ s̄dm dicta ex D. Augustino p̄tm usq̄, adeo so-
 l̄t̄iam ē, ut p̄tm n̄ s̄t̄ s̄ sol̄t̄ium n̄ s̄t̄. q̄o ium
 ille q̄ etm ex ignoraa q̄te agi n̄ agit
 sol̄t̄ie ut dictū ē, etm huiusm̄ actio n̄ erit pec-
 caminosa, et ideo ignoraa q̄te excusat a p̄to
 q̄ in in 2. et 3. ap̄ert. negata ē.

Sp̄. l. M. Quod s̄t̄ ex ignoraa etm q̄te fice com-
 fice om̄p̄iois, s̄b sine q̄noe eig q̄ agi, et in
 sol̄t̄ie, id ē sol̄t̄ie ut ipse defectus q̄nois s̄t̄
 sol̄t̄ie c. M. n̄ sol̄t̄ie id ē sol̄t̄ie ut neq̄ defectus
 q̄nois s̄t̄ sol̄t̄ie n. M. et d. m. Atq̄ q̄ agit sine
 q̄noe eig q̄ agi n̄ agit sol̄t̄ie, si neq̄ ipse
 defectus q̄nois s̄t̄ sol̄t̄ie c. m. si ipsa ignoraa et de-
 fectus q̄nois fuerit sol̄t̄ie n̄ agit sol̄t̄ie n. m. l. sub̄;
 n̄ agit directe sol̄t̄ie transeat, n̄ agit saltem indi-
 recte. sol̄t̄ie n. m. et c. q̄nois ois ignoraa s̄t̄ prius
 q̄nois atq̄ in eo q̄ agit ex fine, in atq̄ huiusm̄
 p̄t̄ ee sol̄t̄ie, si nimium ignoraa ipse q̄ caa

Salis actus fit ultoria, aut em D. Augustinus
lib. 3. de lib. arbit. c. 16. non tibi imputat ad culpa
quod invitus ignoras, sed quod negligis, quareere quod ignoras.
Et hinc vel ignorata operans sine voluntate, et affe-
ctata sine voluntate, et superbia fit ultoria eo ipso
quod vincibilis fit, id est etiam erit ultorium et peccami-
nosum, quod ex ea contra preceptum patet.

214

Obj: 4. contra Aque: 4. Operans ex ignorata
conscientia ita est sine affectu, ut quod agit propter
gravidam, in agere si necit gravidam, s. g. occidens
hostem putans esse censum, in occidendo si hostem esse
sciverit, atque hoc non videbitur excusabile à ultoria:
ergo ignorata conscientia causet ultorium. m. p. Ex
eo, quod ultor operans cum ignorata conscientia ita
fit disposita, ut non operaretur si abesset ignorata,
causet ex illa involuntarium sicut quod ut videtur inne-
quabile, et em aliquo modo contra ultorem: ergo
etiam ex eo, quod ultor operans ex ignorata con-
scientia ita fit disposita, ut non operaretur, et si ig-
norata abesset, est ultoria causet ultorium sicut quod
adeoque non tantum causet non ultorium seu ultorium nega-
tium, sed etiam ultorium positivum sicut quod.

R: n. m. ad eum p. n. c. et pariter iniquitas et di-
paritas est, quod ad involuntarium sicut quod plus non regitur,
quoniam quod fit aliquo modo contra inclinationem ultor, quod

falsas, & hoc qd vltas, hoc n̄ ageret si igno-
 ra n̄ abest, contra ad vltimū requirit. ut
 cu aliquo actu volito sit quædam, qm̄o dictum
 e, qd vltia sint qæ sequuntur ex ignoraa vin-
 cibili, s. ut in se sit volitum cum quocūq; finis,
 utrumq; autm̄ deficit in ignoraa qm̄itate,
 neq; em̄ ipsa ignoraa huiusmodi volita e, aliā
 est qæq; et n̄ tantm̄ qm̄itans, neq; finis
 ipse qm̄itans eo ipso qd & ignoraaam fiat qd sit.
 patet qd qd ea qæ fiunt ex ignoraa qm̄-
 mitate nec possunt vltia sint nec involuntaria
 s. tantm̄ n̄ vltia. plura de ignoraa tracta-
 bit sec: 6. ubi pro præxi agem. sed: qd. an et qm̄o
 violenta caet involuntaria. item ubi a qd. et in qibus vltas
 violentum pati potest.

Sect. IV.

An, et qm̄o violenta caet
 involuntaria?

Item: an, à quo, et in qibus
 vltas violentum pati potest?

Qm̄ n̄ pauca de violento in præis à n. 331. dixim. Z 15.
 totam de eo mac̄ in unam sed: qgerim, interim.

ex ibi dictis supponitur. 1. violentu ab Aile et
Anglio Bre recte dferi ce id: qd provenit ab
extrinseco nulla vim gferente passo. cuius ras
e' qd violentu dicitur Inqm oppositum ras.
Supp: 2. Triplm in unogoz ente ce inclinacem
nimiru partem, gentlem et gentlmanu, pas
tris e' inclinac ad prius bonu et si gfer
vae partem, si gravia tendunt ad centri
deorsum Inqm sibi male et prius. Generali
e' inclinac ad gferendum bonum gunc. et m
prio et parlii bono neglecto, si se mangex
ponit istui ad gferendu caput aut vita. Ge
neralma e' gferoas inclinac ad gferendum
bonu sui auctoris. Dei cui gqz entitas nata
e' obedire. in vitz qe vult, si ignis descen
dit de celo ad gberentia Sodomanu, q' hanc
inclinac s' m ibi dicta. et m dicitur obediatis
poa. Supp: 3. Quod cum aliqd ce sibi g'bra
unam rarum inclinacem, qm in s' g'bra al
feram, violentu ce sibi l. s' m pltr tale. l. tale
s' m qd. s' m pltr violentu erit, qd s' m g'bra ce
ente inclinacem, s' m qd vero si s' m pltr alteru
tra inclinacem gferat. Supp: 4. Actus
vlti ce alio elicitu, alios imperatos, elicitu
dicunt q' indre et q' se a vlti procedunt uti
e' velle, amare p imperati vltro s' m q' ab aliq
pois sive s' m pltr et organis sive a s' m pltr inthlu.

Idem imperium et electioem vltis procedunt
unde etiam dicunt imperati, quibus actus se vi-
dere audire palpere progredi aut electio ra-
tionari. his suppositis fit

Aperit. i. Viola cateng tollit rarem vltim 216.

ab actibus hinc factibus, involtrium, gateng vio-
lia et, adeoq, si simplis talis fit tollit vltim
simplis. si fit vltim talis sedm qd, tollit etiam
vltim sedm qd. h. aperit. ex l. Ore
hu a. s. ubi ait: Dicendum. qd viola
directe opponit vltim sicut etiam et naali,
quae est em vltim et naali, qd utrumq,
fit a proprio intrinseco, violentum autem est
a proprio extrinseco et pte hoc sicut in
rebus quae quiescunt viola aliqd sicut
qtra naali, ita in rebus quiescentibus sicut
aliqd ee qtra vltim, qd autem est qtra
naam dicitur innaale, et sicut qd ee qtra
vltim dicitur ee involtrium, unde viola
involtrium caat. hoc l. Ore.

Ob: Aperit. a rarem: vltim est qd procedit a
proprio intrinseco cum quiescunt finis: qd qd et
gateng aliqd n procedit a proprio intrinseco
illud et cateng n est vltim. unde sicut
atq, qd et gateng aliqd est violente, illud et
cateng n est a proprio in = s extrinseco vio-

lentem dicitur esse id quod provenit à propriis
extrinsecis & quod violentia eorum tollit ultimum
quatenus violentia est, et sequitur, si violentia
fiat actui secundum se totum, adeoque fit simpliciter
talis, tollit ab eo ultimum simpliciter, si
fiat actui tantum secundum quod, tollit etiam ultimum
et facit involuntarium secundum quod, sciendum namque, est,
violenter non tantum facere à voluntate, sed tollit
ultimum, sed eorum, quatenus tollit ultimum
facit involuntarium, quam de certis violentis
est, ut sit contra inclinationem et non tantum præ-
ter illam, quod denotatur per ultima verba dictionis
nulla vim inferente passivo, ad involuntarium autem
plene non requiritur, quoniam tunc aliquid sit contra in-
clinationem, contra ad non ultimum potius re-
quiritur tantum et sufficit, ut sit potius inten-
sivum.

217. Articulus 2. Ultra neque in actibus suis elicitis, neque
in actibus à se imperatis simpliciter à DEO cogi aut
violenter pati potest, sed in ab homine. Talis agente cre-
ato eam se simpliciter pati in actibus imperatis, nul-
latenus autem in actibus elicitis: etiam à DEO tamen
secundum actus elicitos quoniam imperatos eam secundum quod
pati potest. Est secundum se tota genus Theophrastum et
aliorum contra Scotum aliosque paucos ex modernis,
qui volunt, quod DEUS absolute et simpliciter omnibus reaturis

50.

p[ro]p[ter] inferre violiam, q[ui]a p[ro]p[ter] d[omi]n[u]m d[omi]n[u]m
 loq[ui] August: lib: 2. q[ui]a faustum dicens: DE[US]
 creator et q[ui]d[em] o[mn]ium creaturam nihil q[ui]a
 nam facit, id em unicuiq[ue] naale e[st], q[ui]d ille
 facit a q[ui]o e[st] o[mn]i[um] numer[us], mot[us] et ordo.

P[ro]p[ter] q[ui]a: r[ati]o: violentum f[aci]t illud t[er]m[in]u[m] 218.
 inferre p[ro]p[ter] q[ui]d agere. A q[ui]a o[mn]i p[ro]p[ter] incli-
 nasem ut diditum e[st] antea, e[st] q[ui]a illud p[ro]p[ter]
 q[ui]d t[er]m[in]u[m] alteri inferre p[ro]p[ter] violentum, q[ui]d li-
 cet p[ro]p[ter] o[mn]i p[ro]p[ter] inclinacem agere n[on] p[ro]p[ter]
 q[ui]a illud, p[ro]p[ter] t[er]m[in]u[m] agere q[ui]a aliquam et in
 alio q[ui]a illud, atq[ue] DE[US] n[on] p[ro]p[ter] agere q[ui]a
 o[mn]i o[mn]i inclinacem, neq[ue] p[ro]p[ter] aut[em] e[st] h[ab]i-
 tos e[st], neq[ue] p[ro]p[ter] aut[em] imperatos, q[ui]a ex in-
 clinacem gen[er]al[em], et p[ro]p[ter] obedi[en]t[ia] o[mn]i[um] s[er]v[an]t
 ut et alia agentia o[mn]i[um], vult q[ui]a DE[US] vult
 esse velit et[ia]m alio q[ui]a e[st] bonum p[ro]p[ter]re,
 adeoq[ue] DE[US] o[mn]i agendi m[od]o esse p[ro]p[ter] q[ui]a
 o[mn]i bonum naale, agit t[er]m[in]u[m] p[ro]p[ter] hanc in-
 clinacem gen[er]al[em], q[ui]a p[ro]p[ter] n[on] q[ui]a o[mn]i,
 p[ro]p[ter] t[er]m[in]u[m] q[ui]a aliquam agere p[ro]p[ter] p[ro]p[ter] et[ia]m
 defacto agit n[on] solum, dum ignem ex naa p[ro]p[ter]
 sursum tendentem q[ui]a e[st] nat[ur]a in-
 clinacem de coelo p[ro]p[ter] ebat ad q[ui]a d[omi]n[u]m
 p[ro]p[ter] d[omi]n[u]m, p[ro]p[ter] et[ia]m Saulum cui[us] hodie con-
 versio celebra[ta] ex p[ro]p[ter] Chri[sto] rapaciss[im]o

etiam nolentem mitissime fecit Evangelica
veritas predicatorem et Paulum, aliosq;
quendam infinitos ex inveterata peccandi
habitudine ad penitentiam et gloriam caelestem
spei sua miserasse attraxit quod fieri non
potuit nisi agendo gloria velle et amare
peccaminosum, illudq; ad via salute inve-
tando ad bonum: igitur DEUS non potest simpliciter in-
ferre violentiam. Sed neque secundum actus elicitos neque
secundum actus imperatos, quoniam tam hi quam illi sunt
actus inclinantes ad hoc velle. Quod si in-
ferre violentiam secundum quod, ut est agere gloria pariter
est inclinatio tam in actibus elicitis, quam im-
peratis ut patet.

219.

Et etiam altera aspectu pars, quod hoc est alia agentia
creata veluti in actibus imperatis violentiam simpliciter
inferre potest, et autem actibus elicitis: illud est in-
ferre potest alteri inferre simpliciter violentiam, quod est
in quantum potest agere inquam agens extensum gloria
omnem alterius inclinatioem, atque hoc est alia agentia
naturalia creata potest agere gloria omni veluti actu
imperat in inclinatioem, nihil vero potest agere gloria
actibus elicitis: igitur veluti et hoc aut alio agente
creato potest potest simpliciter violentiam in actibus suis
imperatis, non autem in actibus elicitis. Et patet in p.
Actus imperati sunt actus aliarum partium v.g. audire,

loqui, palpare, progredi & atq; hanc. Similitudo potest
 impediri ab agente extrinseco creato, neq; tamen
 actus dicuntur aliquam sortem sibi ad agens ex-
 trinsecum creatum eos impediens, proterea sicut
 Similitudo impediri potest, ita etiam in Similitudo gratia
 potest, cuius autem Similitudo gratia, aut quod ne fiat
 Similitudo impediri illi Similitudo in se violenta, si
 gratia agens se aut impediens fuerit agens extrin-
 secum, quod vlti sibi aut imperatos violentum
 Similitudo inferri potest et nunquam, si Petrus absolute
 videre voluerit Paulum, Paulus potest comprimere
 oculos Petri ita ut gratia omnem vltim illi non vi-
 deat, hoc autem videre est actus imperatus vltis,
 et actio ista illi absolute et violenta: quod
 actus imperatus vltis ab agente extrinseco crea-
 to Similitudo violenta pati potest.

De altera pars in de actibus elicitis, de 220.
 vltas in actibus suis elicitis non potest ab extrinseco
 agente pati aliquid violentum, quando non potest ab agente
 extrinseco in eis immutari, sed a se ipsis penitus inde-
 pendens est, si sibi se spectans actus eliciti, atq;
 non potest ab agente extrinseco in eis immutari: quod neq;
 ab eo pati aliquid violentum. M. videtur ex se certa
 nihil enim pati potest violentum, nisi quod aliquid imperi-
 ma gratia inclinatio sua quae impressio tamen sine
 immutatio fieri non potest ut se patet. Unde restat
 probari in quo est ratio profunda Dri. Ange.

l. 2. q. 9. a. 6. prof. ff. illo vltas nra n' p't imitari,
 qd in aam nra' eiqg, poas n' p't illabi, atq;
 nullu' agens extrinsecu' creatum p't in aam nram
 eiqg, poas maxime qdam in vltim illabi: go neq;
 ab aliqo huiusmi p't imitari. M. nota e, aut qd
 aliqd imutabij ab eo intus p'te. qd imutacoe
 diuimz. qd in illud illabi n' p't. unde p. m. Ille
 solg p't illabi in aam nra' et eiq poas, et ma-
 xime in vltim, qd solg e' caa aia. nra. et
 libertz vltis, operari em seqz ee: sicut go ca
 eorum sp'ialiu' p'ouent a solo Deo, ita
 etia qdam ad operari ille solg in res et entia
 sp'ialia illabi p't, qd solg in sua manu g'inet
 ee rerum huiusmi, atq; nullu' agens extrinsecu'
 creatum e' caa aia. nra. et eiq poaru' ma-
 xime vltz libera. go etia nullu' ens creatu' ex-
 trinsecu' illabi p't in nra' vltim, qd sequit neq; illa
 intus et in actibz suis elicitz imutare, proin
 neq; inferre violenciam. Dicit claritas magis
 exuey ex solucoe obioris 4. n. 224. ponenda.
 sub. resp. arg. con.

Subiect.

Respond, Argm: contr.

22. Obi. qtra aser. l. Daz aliqd violenciam, qd in vltim:

go violentum n' caet involtriu: p. a. gado qis cum
 corpe gravi ascendit sursum C. inflatit membra
 qtra eom' naale flexibilitem, fait corpori
 membrisp' violentum, et in huiusmodi corp' elevaco
 membrisp' inflexio vltima e'. fait violentum
 qia gravia sursum levari n' pot' nisi qtra incli-
 nationem sua, qd e' violentum, et in n' fait involtriu
 qia à vltre procedit, qd autm à vltre procedit in
 quise vltim' e': go dat aliqd violentum, qd in
 e' vltim'.

Ri: cum S. Dre, talem motu et elevacoem corporis
 aut membris inflexioem ee. qidm qd violentum
 corpi aut membris, et in vltimum seu naale aali,
 adesp' violentum s' d' qd, et sub alia rae qm talis
 motu s' vltim'. vba S. Dri hic a. 5. ad 3. sic
 sonant: Dicendum: qd sicut p' hly dicit in 8. p' hly
 motu aalis, go interdum movet aalqtra naalam
 inclinacoem corporis, et si n' s' naale corpori,
 e' in q' d' naale aali, cui naale e' qd s' d' m
 appetitum movet: et ideo hoc n' e' violentum
 s' p' hly s' d' s' d' qd. Et sicut e' dicendum, qd
 cum aliqis inflectit membra qtra naale
 disposoem, hoc em e' violentum s' d' qd s' hly qtra
 ad membra parles n' in s' p' hly qtra ad ipse
 hocoem. ita S. De. unde d: a: dat aliqd violentum
 qd qtra et cui e' violentum illud cateng et illi
 e' vltimum n. a. qd qtra et cui n' e' vltimum s' p' hly

illud cateng et illi in e' vltima c.a. et n.c. illi
vas corpis aut inflexio membrum s' violata
corpis prouise sumpto et membri quom ad ipse
in parli s' autm vltima, qia s' motu ca-
lis elicit s'm eis appetitu, qo patet diffia.

222. Q: 2. q'ra q's. 2. Plura DEUS fecit, qe
reru' naris repugnant, ac proin ipsis resistentibz
fiunt, velut cum solem in medio caeli detinuit
ad vocem Iosue, item qudo dividens mare ru-
bra' et Jordane' ad transitu' Israel. fecit a-
gas fustu' stare q'si pro muro, item qudo igne'
de caelo pluebat ad purganda' Soloma', nec
n' du' tota' Jobi s'p'bia' diripi patiebatur, et alia
plura, huiusmodi, atq' agere q'ra naris reru' sa-
gere. violentis. qo DEUS pot' agere violentis seu
violatis creatis inferre.

R: d. M: plura DEUS fecit qe. reru' naris s'm
tota' inclinatio' sua plenitudine' repugnant
n. M. qe. partibz tantu', et s'm inclinatio' quada'
privatam repugnant c. M. nec abnego id in dictis
casibz evenire, praetera etm c. m. et d. c. qo DEUS
pot' creatis agere violentis. s'm qd c. C. sup' illi
n. c. obio plz n' probat, qm qd in assertioe aff-
irmatu' e' s' illis DEUS creatis violentam s'm qd
inferre pot'.

223. Q: 3. posito qd soltas d'ctare' a DEO ut totum

et prius fuit ee odio hret, iste auty eet simpliciter
 violenty, et in caaty à DEO: qo vltas à DEO
 pati p̄ simpliciter violentm. p. secula. Ille auty Ivo-
 lti simpliciter violenty, qo vltas oi suo bono pri-
 vas, si em oi suo bono vltas priuas, impediy etm
 ois eig inclinac, qia inclinac vltis n̄ p̄t ee
 nisi ad bonum; atq; odium, qo vltas odisset totū
 et prius fuit ee, eet auty qo vltas oi suo bono
 priuas, ut patet: qo iste auty eet simpliciter violenty,
 et in eet caaty à DEO eo ipso, qd vltas à DEO
 ad tale odium d̄bonarey. proin posita d̄bonare
 huigmi cuiq; in implicata n̄ videt DEUS vlti
 simpliciter inferret violentm.

De: qd̄ sit de. possibiliter aut impossibiliter talis
 d̄bonareis qm in presenti examinere, nec aig
 nec loq; et n̄ secula antecedat; tale factū fore
 simpliciter vultum, ad eig probz: l. n. M. et rasem
 adiecta; de si em oi suo bono q̄ etm ois eig in-
 clinac ad bonum, qo priuas, impediy e. ois eig
 inclinac etm illa qe n̄ e' ad bonū qo priuas
 si qe in ipsa priuas inclinac obedire DEO,
 impediy. n. l. transfm: M. n. m: odium huigmi fore
 actum qo vltas oi suo bono priuas, vltas em
 qia. malū qe malū profegi absolute n̄ p̄t ipse
 odisse prius sui ee laprenderet bonū ipse gen-
 eralem inclinacem ad obediendū DEO in oibu
 qe voluerit, et si vltas iā n̄ eet priuas oi bono.

Prior in respectu forte nobilior est, et ex illa
Legitima regula generali solvenda omnia arguta
de violento & DEUS scilicet, DEUS potest agere con-
tra inclinationem partem aut etiam generale volens
et omnia agentium naturalium, nisi in contra inclinationem
generalem, quae in re nihil aliud est, quam ipse
esse creata in eadem creatura, quod esse nullus ens
alienare potest, immo nec DEUS, quia ens creata
creatur nisi ex neque DEUS facere potest. Et ideo
inevitabiliter voluntas et alia agentia creata
sunt entia nata obedire in omnibus quae DEUS
vult.

224. Obj. 4. Voluntas nostra non habet scilicet actus impe-
ratos, sed etiam scilicet actus elicitos pati per vio-
lenciam a creatis: ergo pro parte de actibus elicitis, non
de actibus imperatis, non asseritur & sic procedit.
Velle volens est actus perfectus elicitus, et sic in se
velle voluntas a creatis potest pati violenciam: ergo in
actibus elicitis voluntas a creatis potest pati violenciam.
P. 2. membrum antecedens: quando velle volens a creatis
potest immutari, etiam in eo a creatis voluntas potest pati
violenciam, quia enim ratio cur voluntas in actibus suis e-
licitis non potest pati violenciam, est scilicet dicta, quod in eis
a nulla creatura potest immutari: atque velle volens a crea-
tura potest immutari: ergo etiam in eo violenciam pati. Mi-
liquet & rationem adiecta m. p. quotidie experiam,

+ inspiratos angeli boni non velle malum imitari
 in velle bonum, et vicissim + inspiratos angeli
 mali non velle et ponere bonum. Bonum tradit et
 imitari in velle malum, atque de angelis bonis
 tu malum est creata; ergo velle velle non adeo
 et atque elicitis eis potest imitari a creata, et
 cum aliqd ab eo a ergo potest imitari, etiam potest pati
 violentiam, vltas in actibus suis elicitis violentiam a
 creata pati potest.

L. n. a. Cum 2. membro a: probatis 1. ad unum 225.
 p. M. d. quod velle vltas imitari et in se a creata
 intrinsece potest imitari, etiam in eo a creata vltas
 potest pati violentiam c. M. quod velle vltas imitari
 occasionando, sub extrinsece a creata potest imitari,
 id est, quod creata phantasmata species aut aliud quod
 a ergo vltas hinc et nunc dependet potest imitari, in
 cuius imitatio etiam ipsa vltas libere in velle
 suum imitabit, etiam in suo velle vltas potest pati vio-
 lentiam n. M. et d. m. atque velle vltas a creata potest
 imitari intrinsece in se et imitari n. m. extrinsece
 in phantasmatis p. c. m. et n. c. utique, experim.
 quotidie bona nostra profita in malos atque de-
 generare + inspiratos diabolicas, et vicissim
 malos atque emendari ad atque bonos adiuvante
 custodia boni Angeli, at si quendam quod id
 gtingat, clare apparebit ipsi velle + has in-
 spiratos tam occasionale et imitari,

gatenz fill & eas spes phantastica imutanz
ut taliter et taliter intelligat, obtin, aut ga-
tens passio appetitus sensitivi taliter et ta-
liter movez, ut ex hoc appetitus raelis hoc
magis eligat qm illud, qd in n' obstande sitas
adhuc libere eligat, et eo ipso qd libere
eligat in suo selte, n' patit violenta: rae
qd ut nulla raea selte in actibz suis elii-
tis p' se inferre violentam supra assignata e,
qia a nulla raea intrinse et in seipsis
actz sui qm eliti p' se imutari.

226. Neq' dicas, n' regiri ad violentam qd intrinse
imutet rem et imde in se, s' sufficere qd imu-
tet aliquid a qd dependet, sicut em infans in utero
mulieris pregnantis matre, causa et ipse vio-
lente interit, sed in matre ad infante se
intrinseat extrinse. Nam
Qd: Duo in violento attenda ce, nimirum actioem
in agente et passioem in passio, actio agentis n'
e violenta nisi gatenz caat passioem in passio
passio inclinari qd raria, qd evenire n' p' nisi
in ipso, passio aliquid ei raele impediat, qd au-
tem hoc raele passio impediat, ut imutatio
fieri in aliquo raele passio, et sic in ipso passio,
adeoq, et in passio intrinse imutari, s' in se
aliquid agens extrinse p' se passioem alterari

inclinasi intrinseca. passio gloriæ: et hoc est quod
 dicitur de ratione violenta esse, ut passio intrinseca
 immutetur, cum autem nullus agens creatus vel
 libera in actibus suis elicitis intrinsece immu-
 tare potest, dictum est, quod nullus agens extrinsecus
 creatus ei inferre potest violentiam. Quia infra
 ad instanciam factam, non ad violentiam non requiri
 quod rem seu passio immutetur in se immutetur, si vio-
 lentiam sumat, facta, et non tantum causaliter, id est
 si sumat quatenus passio est, et non tantum quatenus
 actio est. Ad explendum autem propositum dico:
 ideo dalem infantem violententer interire
 quia per destitutionem matricis occasione
 et ipsi causaliter infans est factus in se intrinsece
 et passivè immutatur, scilicet, aliquid naturali in-
 fantis inclinasi fuit vitæ, quod causaliter extrin-
 secam gloriæ: Igitur ad hoc ut vitas in-
 actibus suis elicitis à causa creata pati potest
 violentiam, atque elicitus de esse, quia inclina-
 tione velis libera, quod autem et quando fieri
 potest, nec ego capio nec ad hoc peris probare:
 sed hoc de violento satis fuit. Clara huius
 probatio, sed ex ista, tum in sequenti, scilicet, G. id est per
 lectio 5. quodam proprio in quibus
 naturali vicem materiam de equo, scilicet
 et metu.

Sect: V.
Quaedam pro praxi in
Confessionali circa maam
de Concupiscentia
et metu.

227. Notandum s^o n^o obstant, qd concupiscentia s^om dicta
sec^o i. huius ar: n^o faciat insolentia, qia In illud
minuit in raeo liberi si praesens fuerit, hinc
etm qd ex ea scij^o h^o raeo maioris l. minoris
peti, qo quis eis magis l. minus turbata aut ad-
sumpta fuerit. hinc s^o s^o d^o Atzoni In tit.
moral: lib. i. c. 17. / Minus peccat qd femina
alicuius pulchritudine illecta concupiscit, qm qd de
formem puella appetit, et minus procul debis
peccat, qd maximi praemii se inicitatq^o d^o rpe
q^o piam admittit, qm qd nulla se lucri gratia,
d^o s^o delinquit, ita em desideriu^o s^o, vo-
luptas, cupiditas raeo saepe praevincunt, q^o s^o-
bant, et ad se vltim^o fluctant et movent, et
huiusmodi petm e^o qd Scholasticis papim appellant
petm ex raeo infirmitate q^o s^o s^o.
228. Notandum s^o d^o s^o s^o ex concupiscentia initos s^o q^o p^o s^o

luctu proxijs, dignitate, honores agnoscendos, vindicanda,
 iniurias, hostes persequendos, pro validos esse, cuiusque iura nō
 tollat, si minuat Indem libertatem et aliter in raoc
 liberi, hoc in discrimine, qd si qtraque sine peto et feli
 damnificae 3^{ti} simpltr adimpleri pnt, obliget etm
 ante qm qd intentu secutu fuerit, n item si sine
 peto adimpleri n pet, sicut dictu e in Tr: de p. m. q.
 cum nemo ex obligaoe hoi facta obligari pnt ad fa-
 ciendu aliquid, qd e qtra DEUM. qd in onere malo
 sustento obligao manet peres alteru qtrahente, et
 illud prestandi qd pro onere sustinendo promissu e,
 n quidm pnt petm ex qtrahente qmisse, p pnt onus
 in opere penamino sustentu, hinc qd promittit
 pro use corporis mulieri 100. sp. flor. et si illa gen-
 tiat, n in venes nec veneri pnt ad persandu qtra-
 tu nec ille nec illa qm diu usq qeess n e qia
 sine peto impleri n pnt, factu in corpis et usq co-
 pia ille venes reddere 100. promissos n pnt turpe
 factum p pnt onerosu turpe factum. extra si
 qd sine peto fieri pnt, obliget qtrahente ante qm
 acty fuerit sensu, unde qd sub se prelatura
 agnoscenda tria vota ordinis profites salidi pro-
 fites et ad illa venes sine prelaty sub sine
 n, ubi docet Navarra.
 Notandum 3. ex priori notmine: Quod, in qtrahente 229.
 quipia inuti validi sint, etm ea, qd ostendit,
 verbis amatoris, gestibz delictis, esto etm turpi qd

extorta se restituat, ony n' importent, qe em
sui accipiunt, et cum tantis libera vltre acci-
piunt, si in dano sui iuris plenarie fuerit, nec
aliquo titulo ab usu et administratione suo-
ru' bonu' impedito, ubi q'rius dicendum est.
Hinc si viri q'riteq' meretrici q'ada, q' ultra
stipendiu' sibi d'bu' blanditiis suis ab ama-
tore nottate bonu' extorsit, eandem ad res-
tituocem nullatenus obligabit, nisi in circum-
stana fraudulosa donacoem vitians adveniat,
optime in monebis, ut q'sentiat pro salute aia
sua et peti redemptioe. l. totum l. partem accepti in 58.
usus pios pauperes se blandandos aut dicendas missas g'ou-
randi, q' si in nolit, cogere eam n' debet, s' alia's enen-
datam absolvere, et dimittere. Ex hoc inferat Schoa
Sanchez lib. 4. de matrimo Disp. II. n. 2. Valere tes-
tamentu' blanditiis uxoris a viro extortum, cui quidam ali-
n' pauci canonistae et theologi ob aliquos iuris textus
q' tradunt, ego in magis cum dicto Sanchez p'ri-
mo posito, q' aliunde fraus aut damnificao ver-
tu' in eis legitima n' interueniat: si em professio
religiosa promissio sponsalium et matrimonii ex
huicem quaevis facta, valde sit, cur n' sit
sibi solida testamtu', si testatoris morte sit-
mez, q' ex quaevis q' d'm libera in vltre factu' e'?

Unde textus q̄tū explicari pot de eo casu, q̄ mal-
 ias fraudulentis virum induceret, et libera fi-
 nis quis n̄ h̄er, l. q̄ recep̄i h̄eriles in legitima
 sua damnum paterent, ita t̄n et hunc de p̄ntm
 n̄ s̄it perit̄ invalidū, s̄ t̄ntm s̄m defectum
 legitima. Practica pro responsione ex metu.

Practica Pro responsione ex metu.

Notandum q̄. Iuxta vim metus s̄m dictas
 n̄. 187. caet̄ s̄m p̄ntm solvitur, et involvitur 230.
 s̄m q̄ et̄m si cadat in viru' q̄stantem, et̄m
 metus h̄uic̄ q̄ se n̄ excuset à p̄cto, s̄m inual
 t̄n culpam, adeoq̄, faciat t̄ntm actu' q̄ ex metu
 factu' minḡ p̄ntm, q̄m quip̄et si sine metu
 factu' eet, si t̄n s̄it q̄tra aliq̄d p̄ceptum
 p̄ntm tunc tunc urget metus obligans: q̄ aut̄m
 ut recte pateat sciendū ē, aliam ee legem
 naalem aliam positivā, v̄tq̄ legem naalem
 aliam ee negativā aliam affirmativā, positivā
 aut̄m aliam Dnam, aliam h̄nam, nam alia' talis
 aliam civilem de q̄ibz oibz dictū ē in p̄legomen;

de J. N. ibm n. 200. huius tract: excepta lege
negativa et affirmativa, quoniam in presenti intellu su
necessum est: et igitur lex negativa, quae aliquid fieri
et negationem aliquid prohibet. V. g. n' assumes nomen Dni
Dni tui in vanum, n' quipifcas uxorem proximi tui q
omnia quae sic prohibent, intrinsece mala sunt, et ideo
praecipita negativa et dicuntur thelgi obligans pro
et pro semper, seu nullus est casus quo huiusmodi pro-
hibita licite fieri possunt. Lex autem affirmativa
est, quae positivè aliquid enuntiat V. g. De Waleis,
honorabis parentes q et quae huiusmodi praecipium
solum thelgas obligant quidem pro pro n' pro pro
id est, licet n' des instans in quo aliquid sile
agere praecipitum n' sit, nihilominus in casu da-
ri potest in quo n' singuli hoc praecipito ligentur,
sic dum praecipimus honorare parentes, pro praecip.
fuit honorare parentes, adeoque obligat pro,
nihilominus si parentes sint improbi aut ostent
filio in via salutis, filius talis n' tenetur im-
plere hoc praecipitum et sic n' obligat pro
pro. Ex his

23j.

Norma 5. Quod transgressio legis naturalis negativa
nulla metu quatenus gravi excuset à peccato, si
ta transgressio felix fuerit et in gloria est

quare eiq. qd. agit facta est, transgressio autem
 legis naturalis affirmativa, ob metum gravem, ut pluri-
 mus a peccato excusatur. Casus desumitur ex eo, qd.
 lex naturalis negativa dicitur, sicut quod obligat sicut et pro
 sicut, adeoque, utique contra illam intrinsece malum est,
 et nullo modo corroborari potest. Contra quod sunt
 contra legem naturalem affirmativam, nisi intrinsece
 mala, quoniam precepta affirmativa obligant quidem
 sicut per se pro sicut, adeoque, casus evenire potest, quod
 huiusmodi precepta non obligant, adeoque, et eorum
 transgressio fiat sine peccato. Atque quod si alteri
 occidit se et cum quare eiq. qd. agit,
 quod si machatur, aut aliquid simile graviter veritum
 agit, peccat mortaliter, quia preceptum cui contra
 agit naturale et negativum est, adeoque, obligans nisi
 casus sicut per se etiam pro sicut. Dico itaque quod si alteri
 occidit se et cum quare eiq. qd. agit, ut enim
 ignorans secundum dicta sect. 3. si proseriens fuerit,
 excusetur a peccato, etiam si quis alteri ignorans occi-
 dit et occisus si se recipiat ex hominem per se peccat,
 quia non agit ut quare eiq. qd. agit. Sicut si quis
 sui iniuriam iniuriam se defendendo ceteris occi-
 dit, ut se alio modo huiusmodi periculo eripere non potest,
 adeoque, quod agit, agit ut moderamine inculpata
 tubera non peccat, quia alteri sicut per se auidas occidit

n. f. se, nimis ad se defendu, qd si se. d. sine
eig. cuiusmodi repellere pot, et se occideret innocen-
ter peccaret, qia qtra. pceptu. n. g. r. i. v. i. m. g. r. a. r. i.
ter obligans n. occides agit, qd agit.

232. Extra n. e. in foro g. s. i. e. excusandus ille maritus, qui
uxorem suam in adulterio deprehensam statim occidit
et si in corpore inveniatur. aia. mittit in gehennam,
quous in foro fori a supplicio occidentium immunis
evadit, nisi forte id eveniret ex metu irae. l. 1.
et pura naali, q. s. d. i. t. a. s. e. c. t. i. huius arti peccami-
nosus n. e. Dicitur ratio e, qia huiusmodi occisio foris
satis transgressio legis naalis n. g. r. i. v. i. m. g. r. a. r. i.
q. d. m. e. m. e. m. e. u. r. g. e. t. d. u. m. c. u. m. v. i. t. a. t. e. m. p. o. r. i. s. p. u. l. s. a. t. y.
deperdit eterna, atq. agere qtra. pceptu. n. g. r. i. v. i. m. g. r. a. r. i.
ca. g. n. i. e. e. i. g. q. d. a. g. i. t. e. p. e. c. c. a. m. i. n. o. s. u. m. e. t. q. i. d. e. m.
s. p. r. a. e. p. t. u. m. s. i. t. g. r. a. v. e. e. t. m. e. i. g. t. r. a. n. s. g. r. e. s. s. i. o. e. t.
m. o. r. t. i. s. i. u. m. i. g. i. t. p. r. a. e. p. t. u. m. n. o. c. c. i. d. e. s. s. i. t. p. r. a. e. p. t.
u. m. n. g. h. i. v. u. m. e. t. g. r. a. v. i. t. e. r. o. b. l. i. g. a. n. s. e. t. m. m. a. r. i. t. u. s.
h. u. i. u. s. m. i. s. i. b. e. n. e. q. u. o. s. u. x. o. r. e. m. i. n. a. d. u. l. t. e. r. i. o. d. e.
p. r. e. n. s. a. m. o. c. c. i. d. i. t. p. e. c. c. a. r. e. t. m. o. r. t. i. s. S. i. t. e. t. y.
r. a. n. n. u. s. i. n. n. o. c. e. n. t. e. m. p. r. o. s. e. q. u. i. t. e. m. p. i. n. q. u. i. n. n. o. c. e. n. s.
e. b. i. r. a. t. y. r. a. n. n. i. q. u. e. r. a. t. o. b. s. i. d. e. r. e. t. m. i. n. i. t. a. n. s. t. o. t. a.
l. e. e. x. i. d. i. u. m. n. i. s. i. d. i. c. t. u. m. i. n. n. o. c. e. n. t. e. m. i. n. s. u. i. o. p. p. e. c. t. a.
o. c. c. i. d. e. r. e. n. t. I. n. i. n. n. o. c. e. n. t. e. m. o. c. c. i. d. e. r. e. n. p. e. n. t. s. p. p. o. t. i. y.
o. i. a. m. a. l. a. d. r. e. a. t. o. p. p. e. t. i. I. n. i. n. n. o. c. e. n. s. t. e. n. e. r. e. q. u. e. r. e. t.
i. u. s. t. i. a. g. e. n. e. r. a. l. i. s. e. u. l. e. g. a. l. i. s. e. i. p. s. u. m. p. r. o. p. r. o. v. a. m. i. n. e.

59.

Totius republicae tradere, imo si ipse meliorem totius
 civitati privato suo ingenio et spontanea sui oblatione
 succurrere renueret, potest extra civitatem propelli,
 et tunc ab ipsa civitate occidi, hoc enim lege naturali ne-
 gativa scriptum est, adeoque, quoniam licet, illo autem sol-
 ummodo id fieret, quod ipse et innocens pro se pro
 bono civitatis facere dret.

Neque licitum erit, quod docet Saxon alius celebris 233.
 Iurista licitum esse tyranno innocentem, neque, quod
 ait Barth. servum pro occidendo hanc suam
 adulteram si ipsi Dominus minime mori tem-
 nisi id faciat, nisi tamen Dominus preterea
 ius dicere in delinquentes, adeoque, faulte
 habeat adulteros paratam capitis multandi, hoc
 si est, quod occidere innocentem sit intrinsece ma-
 lum nullo modo honestabile, imo igitur, eo modo ty-
 rannus occideret innocentem, actum committeret
 nullo iure honestabilem adeoque, peccaminosum.
 Hoc 2. vero est, quod secundum quoniam antiqua
 non licet facere mala, ut veniant bona, adeoque,
 neque, alterum licet directe occidere, ne ipse a
 3. his quodam occidat, neque, obstat, quod adultera sit,
 nam, nemo potest alterum occidere directe quovis
 reum, quia in gladio et occidendi non habet,posito quo

qđ Dng ille in gladii aut occidendi n̄ heat, etm
ad altera' directe occidere n̄ pot̄ neq; p̄ se neq;
p̄ aligem sui. Pril In hœram adultera' occidere
seroq; ex mandato dñi urgente gravi metu
si dng ius gladii et sanguinis heat indiscrimi-
natin̄ in oes delinquentes p̄a' ditionis aut iuriz.

254. Notandum 6. Ad quœspondum n̄d̄ transgressio legis
hinc esse iuriz p̄e. Et aliter ex metu fac-
ta à p̄to excuset, attendum e' an præceptu' respi-
ciat bonu' privatū operanti, an verò bonu' quæ
aut ritum Ecclie, nam si leges huiusmōdī respi-
ciant bonu' privatū operanti, nullatenus obligant
urgente metu gravi, sed e' si bonu' quæ respi-
ciant. Ratio 1. e' qia neq; Ecclie neq; respub; cen-
tes in tali case velle obligare suos subditos in quo-
rum q̄ndum et utile tales leges datur. It̄, de neq;
Ecclia nocera e' nec talis ee' p̄sumit, qđ
qin potis estimant sese in suis legib; q̄formare in
go Chri qđ suave e'. et hinc in c. Conspicit. de
officio ieiun. excusaj à ieiunio qđ sibi raabile ti-
met detrimentū sanitatis, atq; idā e' de auditione
laici dieb; festivis, ad qm nemo obligat qđ sine gra-
si sui aut suorum dispendio Eccliam adire et
missam audire neqit. Ratio 2. e' qđ bonum
privatū toties p̄ponendu' sit bono publico, quoties
p̄ illud bono publico grauis iniuria calumnia

aut damnum imminere, vel, unumquodque, in membrum
 ex. in diuinae gentili inclinare ad eum ut sui dispen-
 dio ad observantiam totius, quod instinctu naturae per experientiam
 manus, quae se ad observandum caput iubi sponte
 exponit sed monstrat: praeterea ut quibus
 in dactores, recepta est, praetera, praesertim non potest
 derogare Eulice l. reip. hinc etiam urgente
 metu mortis a laico sub strage, frue-
 panis et vini gurgulare, nam, sacerdoti vinum
 sine aere admixtione offerre, per alios in huius-
 quorem Eulice ritum respiciunt.

Notandum 7. Quod licet metus per se cael. Imperator 235.
 obrium, adeoque, de iure, non valida fiat unquam
 quae ex metu fiat, nihilominus in iure positivo
 quum Canonico vel civili plura in irritum vocentur.
 Porro autem Honor. autem l. 1. de professione religiosa,
 quae si ex gravi metu facta fuerit, per S. Triden-
 tinam Synodum sess. 25. de regular. c. 19. sic pro-
 fesso facultatem tribuit sicut et ei, qui ante dictam
 aetatem professus fuerit, de qua aetate eodem gi-
 lio loco c. 15. ita dicitur: In quacumque religione tam si-
 cum, quam mulierum professio non fiat ante 16. annum
 expletum. Quibus intra quinquennium casus deducat
 coram superiore, reclamet, et probato legitimo
 metu ad statum pristinum remeare valeat.
 2. de matrimonio, quod ex gravi metu contractum

134

Sect. VI.

Practica ex maā de igno- rancia et violento.

Notandum 1.º toties, quoties ignorācia actus fuerit 236.
antecedens, excusat operante in pto, toties autem
ignorācia confusa e' antecedens, quoties quis del peccat
Et dicitur mortalem diligētia ad sciendum adhibuit
et n' obstantē hac diligētia adhibita in ignorat.
Et tunc confessoris semper studiosa seore' gde-
centem et valem diligētia adhibens, q' tunc
alii sui discipuli confessori adhibere soliti sūt, nec
ea negligens q' pro seclute statu suo mortali
sine pō et dō, n' peccat et nisi in confessorali
ex quadam ignorācia n' absolvat n' absolventū,
ignorācia em respu huius e' antecedens, unde
etiam si postea deprēnderit se male absolvisse
scrupulis tū agi n' dō et se petri arguere, s'p
in tunc cogitare q' modo q' modo penitentem de
errore hortari pōt, unde si penitentem si ab-
solutum noverit et ille alias sibi confiteri pōt q'
sibi pro confessorum suo et penitentis aia
ad novum dolorem, super peccatis in priori confes-
sione confessoris q' prudentem interrogat inducat

na v.g. et de aliis gfebris doleat pctis, ut sic
sibi copiam obtineat suppleudi defectu in prio-
ri gfebrice quibus, nisi magis liciam absoluti
petere velit super priori gfebrice pro salute
sua penitentis aliquid cum penitente collo-
quendi et sic quibus defectu ex industria
suppleudi, hoc quidem non adeo difficile est, si ab-
solutio aliunde, quam ex defectu iurisdictionis, nulla
fuerit: quod si vero absolutio ex defectu iurisdictionis nulla
est quia v.g. fuit casus reservatus, quem non arbitratur reservatus
esse: forte speculative probri per Ecclesiam defectu sup-
plee, dum praesumenda non sit eo eodem casu liciam gfe-
bris vellem limitatam, quod ex ignorancia antecedente
aut bona fide agit quod agit, fatig nilominus agit si
obstantia evidenti super penitenti super praeterita con-
fessioe colloquendi liciam fuit se circumstantiam
aliquam non recte intellexisse interroget super illa
et postquam deprehenderit se idem absolvi non posse
quia tali et tali circumstantia per se vestitu erat,
dicat se absolvi non posse nec quippe si talis cir-
cumstantia generet, hortetur amanter ut alium gfebrice
accedat super hoc pcto absolvendum, nisi in ipse absol-
vendi copia facile potest obtinere ubi potius ipse
sibi liciam saltem pro hac vice obtinere quam ad alium
dimittere dret, quam ipse quidem huius et alium pctum
iam habet, hoc via solum intra gfebrice locum habet, non
extra illam, ubi de pctis gfebris se colloquendi liciam non est.

Notandum 2. Quotiescumque quis ex ignorantia aliquid fa- 237.
 cit quod non est contra legem Dei aut naturae credens non po-
 re prohibitu aliqua lege, aut non sit prohibitu alias
 solitudo pro viribus laborare, ut si res sit necessaria peti
 arguendy n' e'. Hinc si quis alias solitudo ad audien-
 das voces et observanda praeccepta Ecclesiae in vigilia
 alienius Apoli s'g. n' cogitans de ea carnes comedat
 n' gressus si diem prohibita fuerit, carnes gme-
 tendo n' peccat, et ut pauci, multa glectar obis
 Angeli v. ignorantia d. 4. ubi dicitur: si mulier l. rusticus
 mercator et huiusmodi vadit libenter ad praedicationes
 et alia loca, ubi declarant talia, et facit quod gmi-
 ter faciunt alii de sua glite et gverit facere.
 si autem religio sit libenter interrogat et huius-
 modi, talis ignorantia excusat eum ab omni pena exqui-
 sitionis in iure posita quoad forum alicui et ab omni culpa.
 haec auctor citat.

Notandum 3. Toties quoties ignorantia vincibilis est, et 238.
 aliquis ex officio quod scire debet et potest, si in sua culpa
 nescit, etiam illud quod ignorans agit peccatum est. et
 ideo Angelus ad citata recte annexit: haec non
 intelligo de prelatibus, officialibus, Medicis, artificibus
 et huiusmodi, qui habent exercere aliqua officia, ex quibus
 damna notabile potest inferri praesumo ex ignorantia
 quia non debent officia talia assumere nisi sint sufficien-
 ter instructi ad ea exercenda, aliter eis imputatur.
 Si autem sit ignorantia effectata, non vitatur poenam,

gia in dolo est, si verò sit irascia & supina, puta
gia nescit, qd. quibus ois sua qd. ois sciunt, puta
gia pradicat, si ipse pradicacionem agm vult au-
dire, l. n. curat interee, ubi talia publice
daclarant, cum in qm. d. p. n. l. n. curat panam,
ut in capitulo ut aiam, de offitioibz lib. 6.
de iur. diu. 38. va. d. c. fia: Qui Am rebellito
vivit, et discere atq. agere bona reuscat magis
diaboli qm. Chri mem. bru. ee. offendit et potig
infideliz qm. fideliz ee. monstrat, huius auctor
Cib. loci. cib. ex qibz alia pro praxi faula de-
duci pot. illud in cum A. 202. loci. cib. c. 14. q. adem-
dam est, huiusmi ignorantia p. ta. prob. m.
nui, et tanta n. ee. in se, q. ta. st. coru. q. ta. h.
fientes q. mittunt, posito qd. si fient ea n. q. mitte-
rent.

259. Notandum 4. Id. cum si a. p. t. i. o. i. s. l. a. de igno. r. a.
n. 202. posita. Ignorantia antecedens cuiusq. iuris
sollere r. a. s. e. m. v. l. t. u. i. ab actibz h. n. i. s. d. i. c. t. a. s. i. t.
etm. de. q. igno. r. a. i. n. v. a. b. l. i. i. u. o. r. n. a. a. l. i. s. n. q. i. d. e. m.
q. u. b. m. ad p. r. o. p. r. i. a. q. u. i. s. i. p. i. m. a. s. i. q. u. o. a. d. p. r. o. p. r. i. a.
p. a. r. t. i. a. ex i. p. s. i. s. d. e. d. u. c. t. a. q. d. c. l. a. r. i. s. v. b. i. s. s. e. p. t. a.
De Angliq. l. 2. q. 94. a. 7. a. b. in O. d. i. c. e. n. d. u. : q. d. a. d.
L. e. g. e. m. n. a. a. l. e. m. s. t. i. n. e. t. l. i. q. u. i. t. m. q. e. d. a. m. p. r. o. c. e. p. t. a.
q. u. i. s. i. p. i. m. a. s. q. u. e. s. t. o. i. b. z. n. o. t. a. q. e. d. a. a. u. t. e. m. s. t. a. r. i. a.

procepta magis propria, quae sunt quasi generalia propinqua.
 propria. Quam ergo ad illa propria generalia, lex
 naturalis nullo modo potest a cordibus hominum deleri
 in univ[er]si deleri, sed in partibus operabilibus, secundum quod
 impediri applicare. quae proprie ad partem opera-
 bilem proprie generaliam, vel aliquam partem, quae magis
 vero ad alia procepta propria potest lex naturalis de-
 leri de cordibus hominum, vel proprie malas persuasiones,
 eo modo, ergo etiam in speculativis erroribus quibus
 quibus circa generalia necessitas, vel etiam proprie graves
 affectiones, quibus corruptos pro sicut etiam quod
 quodammodo reputabatur, latrocinia potest, vel etiam
 vitia contra naturam, ut etiam apostolus dicit ad Romanos: 1.
 haec. S. Deo.

Ex his S. Deo effectus regula quaedam generalis, quae 240.
 generalis circa ignorantiam iuris naturalis, sicut
 quod non potest dari ignorantia involuntaria et a peccato ex-
 cufans circa propria generalia iuris naturalis quae
 v.g. sunt: bonum est faciendum, malum fugiendum.
 quod non potest dari ignorantia involuntaria iuris naturalis a peccato
 excufans circa propria particularia, vel potius circa gene-
 rales ex propriis generalibus deductas, v.g. quod omnis
 furtus et mendacium sunt prohibita iure naturali, ple-
 res sunt qui existimant, ob bonum proximo faciendum
 conservanda, v.g. eorum vitam, licet et mendacium, unde
 iam transit quasi in adagium: bonum mendacium nemini ini-
portandum.

Apud Laedemones Intra etiam abest, quod furtum
si subtilitate fieret existimares potum, qui per-
tig ita ferari, ut fur non deprehenderet, virtutem ar-
bitrabant, et industriam, quod etiam in Christianolis
circa factus et oscula libidinosi non raro audit
fientibus quidem luxuria et sem libidine ea potu
ignorantibus, imo neque quavis modo dubitantibus qui
etiam ne cogitantibus quidem oscula et factus huius
libidinosi sunt et peccaminosi roborati forte
in sua opinione ex eo, quod non raro videntur etiam homines
doctos et probos licet diversi sexu adinvicem of-
fulari, tangere. quod quis autem negabit huius
homines invidi ignorare laborare? mitius
in conspectu hoc non parum eruditus fassus est se diu-
tis ignorare etiam eo tempore quo Italiae opera
daret, quaedam a quibus membra impudica
et verenda dicerent, et ideo molitibus potu quos
pluribus maaltu peccasse, dum in actu ipse
est inhonestu respiciet: est igitur quod ipse etiam
videtur Intra respiciet, ut homines minus periti
immo totum imperiti invidi huius ignorare
non potest. admittenda igitur est ignorantia invidis
iuris namque saltem secundum propria pariter, nec
non illa excusare a potu ita certe est, ut eius
gloriam contra Lutherum et Janpium damnatum
etiam pluribus C. Cont. q. 1. 202. videri potest.

61.

Ignorantia affinis est qsi soror germana e' inq' siderata 241.
 qe ad modu' ignorantia culpabilis e' l. inculpabilis, culpabilis
 qe et vincibilis dicitur p' tunc daf, q'ndo quis incipit du-
 bitare et t'n ulteriorem diligenciam n' vult in de-
 prenda veritate adhibere: inculpabilis extra et qsi in-
 vincibilis e', qm' quis penitus n' aiatur veritate, adeoq' daf in
 illo, q' nullo modo dubitat, neq' tali inq' siderata p' propria
 in salute necessit' negligenciam ansam dedit proinde in-
 vincibilis e', et hae' sicut ignorantia antecedens, excusat
 a pcto, qia solit quicq' finis ad vltimum, sine q'co
 ex dictis pctm ee neqit, requisitam: n'ta excusat
 illa, qia saltem in se aut eaa sua voluta e' p'.
 Practica de violento.

Practica De violento observanda.

Notandum 5° Ex eo, qd' s'lm dicta 11. 216. Violentia ca- 242.
 deng solit rancem vltim' q'ateng violentia e', neq' sine
 vltimo ranc' meriti aut demeriti hri p'it, atq' s'p'lt
 violentos neq' meritorios aut de neq' demeritorios
 aut pecuniosos ee, licet ranc' sui maalt' boni aut
 mali forent: ubi em ranc' liberi aut et vltim' de-
 ficat, ibi ranc' meriti aut demeriti sive pcti in-
 veniri neqit ex dictis et docendis. hinc Cui violento
 dentura arripit ad fustigend' clericum nec pecunat nec

exgruicacem incurrit: neq; ille peccat, q; violat
aperto ore et infuso ei vino alioq; inebriante
potu se inebriat, et raris expers fiat; neq;
q; violente trahit ad idola, q; vim curasq; in ge-
nua prosterne, manq; cum thure. in censo violati
brunis admoveat, idololatria fecte q;mittit.
Ex eadm rase. q; adu'ty violente baptizat.
gras' baptismi q; n' sorty neq; efficy laurum.
adeoq; si in foro exteriori ista violata probez,
q;pellit n' p't ad observandas leges Evangelii eritq;
rebaptizandz si postmodum in unioem fidelium
suscipi q;tenferit. Eodm motivo duim ad dicendu
virginem si oppressam etm seuto partu q;posito
In q'd nym alium postea rati fuerit q; n' solum
n' peccare, s; neq; virginis aureolam amittere,
nam scdm dicta de beatdne. ad amissioe' huius
aureola. requiriz vltima deflorao virginis sive
sive sive cum p'cto facta fuerit n' inre,
violenta autm deflorao n' e' vltima, q; n' vltima
s; postmodum fuerit rati hta, et ideo nisi actu
valem rati vrit aureolam virginis virgo
deflorata n' amittit, amittit In virgo si de-
florata defloraoem postea rati habens. pre-
tereas ad hoc ut deflorao simplr violenta sit,
n' solum sufficit se nq; h're ad illam, s; requiriz
etm positiva q;tenit'entia, q;ntam q; idm agere p't,
n' em agenti q;nta p't censet, vltima q;nta n' alioq; p'p't,

et ideo in Deuter: c. 22. dicitur ut furtiva in domo lapidei, et autem furtiva in agro: cuius ratio à Tribus datur, quod in domo quisque se clamat per iudicium suum custodem habere, quem in agro habere non potest.

Notandum 6. cum ad violentiam simpliciter dicitur §. 243. paulo ante dicta non sufficiat se habere habere, sed requiritur praeterea renitentia positiva contra id quod violententer agitur, quia autem haec renitentia esse debeat non tam facile iuris innotescat, hinc regulam quandam generalem à P. Mezger ex Cornelio hic disp. 2. dub. ult. fol. 312. collecta hic opponere solo, ex qua facile deduci potest quibus renitentia requiritur ad hoc, ut violentia simpliciter excusetur à peccato apprehensum. Haec autem regula est: Statutum est utrum ad actum violenter intentatum impediendum quis obligetur praecipuo negativo, l. assertivo: si quis tantum praecipuo assertivo obligatur, non statim imputatur ad culpam, etiamsi non adhibeat omnino resistitiam possibilem, sed sufficit, quod convenientem adhibeat attentam rationem damni: siquidem praecipua assertiva ordinariè non obligant ad vitam periculi game. l. vitæ. Si vero quis obligatur praecipuo negativo evitare et impedire actum intentatum, tunc quis obligatur ad repellendum saltem actum si morali possibili modo etiam ad vitam et game pericula, quia praecipua negativa, eo quod pro-

habeant malum intrinsecum obligant se et pro
suo; unde si quis cogat adorare idolum, aut
illi sacrificare, vel supplicium contra protestari,
et gratiam ultimam habere, si tenet etiam cum
propria vita discrimine recusare, quia ille
autem est contra preceptum negativum non facit,
sibi suspensibile ut adores illum. Sicut si quae
mulier vim se patiens proinde timet de offensa
in actu carnis et libidinosam, tenet etiam cum
fama et vita periculo clamare, imo si ali-
ter pudicitia sua imminens discrimen evitare
non potest, ipsum sui violentum defloratorem evicere
licite et sine peccato potest, quia propter preceptum
negativum non nocet, et si quis pro eo modo ab
eius transgressione se liberaret pro modo potest, et huius
modi evicere indirecte contra seipsum se defendendo
a peccato, non directe intendit.

244 Extra si mulier huic prudente credat se esse sum
in peccatum nullatenus praedituram, tenet nihilominus viribus
corporis quatenus potest resistere et vim vi repellere, proinde
non a cum vita et fama periculo, quia ut ait omnino
mulieres precepto affirmativo contra obligant custodire in-
tegritatem corporis sui, quod licet ex hoc etiam patet, quod co-
pula carnalis intra matrimonium licita sit, quod non con-
tra potest, si integritatem servandi preceptum est negativum.
atque, quia ut recte observat Philippus à S. Trinitate

mortis vix fieri potest quod mulieribus in seculis evidens
 periculum pecuniose gentiendi actui huiusmodi violente
 in simili casu per se illis gentiendi quod voto impetere
 resistant etiam cum periculo fame aut vite a-
 mittenda, quia licet aliquando non tenerent resistere
 saltem, in ob periculum peccandi pro effectibus
 agunt sic resistendo: verum in salute non resisten-
 tes, neque in gravi modo in actum gentiendi violente
 stuprati non est arguenda peccata quia tunc omittunt,
 quod facere nullo precepto obligant. Ex his facile
 patet iudicium fieri etiam ad de violento sed
 quod, illud fuit sed rationem violente et quia tollit rac-
 ionem vobis, tollere etiam rationem peccati, quod sine vobis
 ea non potest. Et hoc de involuntario. Titulus 3. de libertate ac-
 tum huiusmodi.

Art. III. De Libertate Actuum humanorum.

Explicans in precedentibus actum huiusmodi vobis et
 involuntarium, restat, ut eorum libertatem fuit enavem,
 sicut enim ratio meriti aut demeriti sine vobis
 nequit, ita neque sine libero salvari potest: de eo ergo in
 presenti agemus, circa quod quorundam principia. 4.

1.º An in statu nae lapsae vera libertas sit adstruenda et in quo radicetur? 2.º e: Utrum et quis indiffria sit de rase libertas in statu nae lapsae? 3.º Ep: Quenam indiffria sit fundamentum totius moralitatis, actuum huius, ac prout bonitatis, l. malitiae, meriti l. demeriti ipsius? 4.º e: an electio vltima ita dicitur sit de bono, ut n. p. sit de malo? de l. sit scilicet: 1. An in statu nae lapsae vera libertas sit adstruenda et in quo radicetur?

Sect. I. An in statu nae lapsae vera libertas sit adstruenda, et In quo radicetur?

Omnes propm. orbis. n. solum catholici s. etiam
haeretici per scripturae textibus, lumine
grati ostent. asseverant, hominem in statu innocentiae
esset liberum s. p. ad eum eisdem scripturae testi-
monio 1.º hominum Adam gratiam suam inobedientia perdidit,
totamq. hominum naturam iniquitatis unclavit criminis,
una cum gratia deperditam libertate haeretici volunt
moderni, in praesenti quo inquirimus quod de hominum liber-
tate in re statuendum sit. quod quo recte pateat

245. Observandum 1.º Hominem pro debiti resolutione considerandum esse
in statu nae lapsae seu peccati, s. solum statum
nae lapsae, statum nae quae deperditae est per Adam

Dicitur nae lapsa, quia prius erat status innocentiae, ex
 quo per inobediam lapsa est. Obferendum 2°. Varias li-
 bertatis esse considerationem, ita nempe alia est libertas spon-
 taneitatis seu libentiae et haec excludit violentiam et
 coactionem, unde etiam dicitur solent libertas à coactione:
 alia vero est libertas arbitrii et indiffinita, quae pro
 ratione extremum est traditionis aut contrarietatis,
 si enim voluntas consideratur, quatenus agere potest aut non agere,
 amare videlicet aut non amare, dicitur libera traditionis
 et exercitii libertas, quia agere et non agere potest
 contrarietate opposita, et praecipue in exercitio aut
 eius negatione velis indiffinita consistit: quod si vero consideretur
 voluntas quatenus potest hoc agere aut agere eius contrarium,
 videlicet amare, aut odire, voluntas appellatur libera, libertate
 contrarietatis aut specificationis, quia extrema sibi contraria et
 specificiter opponitur. De libertate spontaneitatis et à co-
 actione. vix est etiam ex haereticis, qui asserere presu-
 mat eam una cum gratia originali per Adam peritum
 deperditam esse: at de libertate indiffinita traditionis
 etiam haereticus vix est, qui eam per peritum originale à-
 misit non adstruat: et ideo, quo rationem moralem bo-
 nitatis et malitiae actuum humanorum recte explicare
 valeremus, necessarium erat praemittere, quod de libertate
 huiusmodi in statu naturae lapsae dicendum veniat!

Quod ergo 2° aperit, declaro.

Apert. 1^a. Errant à via veritatis, et iustitiae lumen non
 lucet eis ut ait propheta: quia liberum libertate indiffinita
 hominis arbitrium pro statu naturae lapsae impudenter ingre- 246.

profumunt. Ita catholici unisim contra haereticos
fere ocs.

1.º ex quilio Senonensi celebrato Parisijs contra
Lutherum in decretis quidei c. 15. ubi hoc legitur:
Cum reliquerit Deus hunc in manu ipsius sui, quod
posueritque contra coram eo ignem et aquam, bonum
et malum, ut ad quodcumque voluerit, porrigeret
manu sua, nec absque beatorum illorum iudicibus, qui potest
transgredi et non transgredi, facere mala
et non fecerit, quod sub eo sit appetitus eius et dicitur
illis: ac denique percurrenti scriptura sacra populi
divini sit, quod liberum utramvis in partem hominis ar-
bitrium apereret. satis est visum et sacro pro-
vinciali quilio libertatis eorum vires et motus expo-
nere. 2.º Auctoritate D. Augustini quod lib. 3. de
lib. arbit. ad c. i. motus quos huc atque illuc vultus gre-
ditur, nisi est vultus atque in una positus potest, neque
laudandus nisi ad superiora, neque vituperandus
hoc est, nisi ad inferiora detorqueat, quod si aliquem
cardine vultus. 3.º adhuc claris sententia Divi
Hieronimi lib. 3. dial. contra pelagianos, ubi in
una, ait, positus est potest, sed pure bonum non peccare,
et bonum ad bonum et ad malum extendere manu, ut li-
berum seruet arbitrium. Adhuc claris sententia Bernardi
serm. 81. in Cant: Arbitrii, inquit, libertas est plane
dum quiddam prefulgens in aere inquam gemma in
auro, ex hac frigida inest illi in bonum et malum
nec non vitam et mortem, in luce et tenebris

nebras, et quia iudicium, et optio eligendi.

Eandem arbitrii libertatem Pe. Angelicus loquitur pro-
pandam infinitis propugnans: quorum in unum bre- 247.
vis gratia hic addere volo, quoniam desumpti ex 2.
sent. d. 28. q. 1. a. 2. Tum in arguto quod gratia ubi ad-
ubiunq; e' necessitas agendi, ibi e' virtus ad-
activa donata ad unum, quod hoc e' gratia rationem li-
beri arbitrii: ergo hoc in peccato existens n' h't ne-
cessitatem peccandi, quod peccatum vitare potest. Tum etiam in
Quibus sic lego: cum igitur libera electio l. fuga bo-
ni seu mali ad naturam liberi arbitrii pertineat, n'
potest esse nisi per peccatum subtrahatur huius facultas fugiendi,
peccatum, sed solum quod minuat, ita sicut: quod iudicium
quod hoc antea vitare de facili potest, postmodum
difficultate vitet. haec C. Do: ex quibus, quoniam subtilis
est responso hereticum ad textum scripturae ad textum
scripturae in illis: quibus senonesi relato, nec n'
ad textum S. P. P. quod sicut de homine in statu inno-
ciae intelligi drent, quod ad oculum patet si l. potest
verbum necessitas in textu cit. sicut mente: sed
pendere n' potuerit. quod hoc ab autoritate gratia he-
reticos satis.

Quod etiam aperit: a ratione 1. quoniam dicitur ex natura libertatis, 248.
indifficilis, seu a necessitate: libertas indifficilis tunc
habetur, quando voluntas potest omnibus ad agenda ex parte causa
2. resistit, potest agere, aut n' agere, hoc agere
aut eigo gratiam agere, atque hoc potest voluntas hominis etiam
pro statu naturae lapsa: ergo etiam pro statu naturae lapsa

in velle hois h^o libertas indiffia. M. e' guri
Dru' tu' ordo = cum heterodoxo. n. p. ex go-
dianis nris actioib: qoties qaso dum suspensio
iudicis qd faceremq' ambigimq', Indm qd meliq'
vifum e' eligimq', qoties dum bona agere pro-
ponimq' levi tntm occasioe distrahim, et bona agere ne-
gligimq'. Quoties proximo colloqates, du' aliqd illi minq'
gratum in lingua advertimq' illud silentio praterimq'
aut magis grata diimq'. et pauis qoties qd agimq'
et agere nos pce diutiq' avertimq'. In abastioe
vifamq' qd autm qaso deficit, qd potiq' n' ageremq' qm
ageremq'? ego certe libere cesso et quae neceffiti
qdoleo qm tibi libere et sine neceffite impoi.

249. 2°. Nifi dareq' in hoie arbitriu' liberu' liberte
indiffia, pro statu nae lapsa, hoc nec pot mereri
nec demereri aut peccare, qe em ex neceffite fiunt,
meriti aut demeriti raeem hie nequeunt, qd autm
n' fit ex indiffia fit ex neceffite, go nisi dare, in
hoc arbitriu' liberu' liberte indiffia hoc in tali
statu nec mereri pot nec demereri. m. qstat, qd em n'
fit ex indiffia, n' fit ex electioe, qd autm n' fit ex
electioe fit ex neceffite: go p seqla etm ostendij:
Meritum diij respu eig, qd dum puit malu' facere,
aut bonum n' facere et in bonum facit, unde p
Eulstijq' diij qd puit transgredi et n' e' transgressu
facere mala et n' facit stabilita st bona eig in ma
Demeritu' vero diij raeem eig qd dum puit et dicit bonu

facere, In n̄ fecit, l. etiam malum fecit, iustq̄ em̄ DEUS
e, nec punit qd̄ necessis faciend.

Præterea nisi libertas tunc indiffie. et arbitri in 250.
hoc pro statu nare lapsa, nec DEUS iustq̄ eet nec hoc,
n̄ DEUS, qia p̄ta igne punit eterno, dum in p̄ta
q̄a sunt necessis fiunt, datq̄, præcepta, q̄a si n̄ obser-
ueng, nobis imputang in culpam, dum in in ara potesse
n̄ sit ea obfervare aut n̄ obfervare. n̄ hoc, qia tunc si-
milit̄ crimina punit, dum in crimina sine culpa fi-
erent, si in potesse hois n̄ eet facere crimen aut n̄
facere; dicit̄ mihi quosq̄ hæretice, q̄o iura præces
sui fures suspendunt, si in fur furari dicit, nec
in n̄ furari n̄ puit, an qia fecit qd̄ n̄ facere n̄ puit,
n̄q̄ hoc im probum e, aut cur n̄ puit suspendunt cū
q̄i sum̄a ageffe p̄cept̄ ad salvanda vitam furat, si
qia sponte furatq̄ e, et tunc suspende, qia et tunc sponte
furatq̄ e, aut qia fecit qd̄ n̄ facere puit? si iam
libertem et indiffiam quædis, adeoq̄, dum furem suspen-
dunt hæreticam suam beatitem suam ex alto aspen-
dunt, et in qd̄ in imo regas hoc q̄tra te in alto q̄tra.
Sed inanes raves tuas dicit̄ audire nolo, sat̄, e in fer-
nu' admittis et p̄tam aut̄es: q̄o et p̄ liberte indiffie.
Aperit: 2. Hois libertas q̄lta in olbe et radi. 251.
calte in int̄le q̄fist̄, adeoq̄, etas fact̄ int̄leq̄ aut̄m
radicalte liber e. 1.ª pars aperit̄ de olbe de fide
e. altera vero de int̄le p̄ximie ad fitem accedit
e in q̄tra Durandus pro more partialit̄is amatorem.
legij præterea aperit̄ hoc ex p̄ioni si tu.

Q: 1^a pars: In illa poa reali hois libertas gsti-
 tuenda e', cuius actus e' electio, cui em gpetit in
 indiffia extrema. Felte eligere, illa poa positio oibz
 ad agendum requirit; agere pot aut n' agere, ut patet.
 Atq; electio e' actus vlti, ut oes phil. cum Arle do-
 cent: go impo in poa vltima felte gstituenda e'
 hois libertas. Q: libertas e' pfectio creat-
 realis, ut nemo realis realiter negare pot, in hac
 em rea realis supereminet alias naas creatas sive
 viventes sive n' viventes; go dt felte gstituta, in ali-
 qua poa reali hois. Atq; duplx intm e' hois poa ra-
 alis vltas et intly neg, libertas felte in vltu
 pot subsistere ut altera. apertis pars docet: go dt
 felte subsistere in vltu, adeoq; vltas e' poa felte
 libera.

252. Q: 2^a pars: et siul 1^a magis gfy: Quislibet n' pot ee
 felte liber: go talis ee dt vltas, gsequa suader
 ex gformae priori a: p: poa felte libera dt positio
 oibz ad agendum requirit; poe agere aut n' agere,
 atq; hoc intly n' pot, go n' e' felte liber. M. h' ex
 naa felte liberi, m: p: 1^a qidm p'ria qiq; docemur
 experia, qd qndo obbm sufficiente et dare pponit
 et verum, statim illud gnoscam ut verum, et sic de
 veritate gvincam, ut illud n' veru gnoscerem
 leam, et hinc obto sufficiente pposito ut vero intly
 n' pot disputari. Felte si obbm dare pponit

ut falsum, illud n' pot' proficere ut n' falsum adeoq;
 ei n' pot' asperituri. Si demum obitum prout ad du-
 bium iudicium int'ly Indie suspendit, donec p' elec-
 tionem vltij ad alterutra' d'oneq; go p' 2.º si int'ly
 foret fratre liber, sequeret' hoem solo int'lu ante
 oem vltij q'ssum peccare, et sic n' sufficeret' ad
 D. Bern: tolle vltim et inferat' n' erit. pot' em qis
 p' p'tm int'ly damnari, neq; illud D. Augustini lib.
 de duob; ab' locu' h'et, p'tm sine vlti. qe n' poe
 ois mens apud se dicit' scriptum legit. Imo ruerit
 ois sana Th'gia, qe unanimiter aspererat p'tm
 ut p'tm sit dre. ee vltium et vltium a vlti.
 provenire. Pz: autm seqla: ad p'tm p'ly n' reqirij
 qm qd poa. et sit indifferens ad actu' prohibitum
 ut eam ponat aut n' ponat, et tu ponat; atq; i
 hoc p'ro sequeret' si int'ly et n' pot' vltas est
 fratre liber. ne go hoc q'tra oes DDres indocti aspe-
 ras, int'ly n' erit falsu' liber, s' electiva libertas,
 q'et'it vlti.

Est In int'ly radicali' liber, seu e' caa et radix 253.
 libertij vlti; vltas em Inq'm poa caa r'oe sui n'
 pot' magis ferri in hoc qm in alterum membru', nisi
 penit' cae. sicut hoc cae n' pot' magis viam a eli-
 gere, qm viam b. nisi penit' cae. sicut go cae
 eget ductore, q' cae dicat viam a. ee talem et
 talem, et viam b. ee talem p' ut in discretioe et
 prudente d'oneq; go sit eundem, ita etm vltas eget

ductore suo, id e' p'ca illuminativa, q'c dicit hoc
 obtm e' tale et tale, et illud obtm e' tale et
 tale ut in rae et p'udente eligat, et d'p'et
 q'd sit faciendum. Subsumo: Hicigni p'ca autem e'
 intellus, hic em gnoscens q'ites obtm illud sub his et his
 q'itibz vlti ponit, et q'f' raalis in p'ces ei ostendit
 bonitatem obtm tum sensibilem tum moralem, q'a
 gnita vltas d'p'at adum: adeaq, ex intellu obtm
 indiffinito p'ponenda vltas sit q'd indiffinito sit, et ex
 q'p'nti cum illud ex q'o aliquid h' caa dicit aut
 radix, hinc etm recte dicit intellu q'd sit caa et
 radix libert' seu p'ca radicali libera sub d' p'ca
 ip'ij hereticum q'ra liberte arbitrii calumniam.

Subsectio

Respondetur praecipuis hae- reticorum q'ra libertem ar- bitrii calumnias.

254. Q' 7. Auctoritas scripturae et D. Augustini, scriptura
 q' d'm illud: q' factu' p'ctm ferru' e' p'cti. D. vero
 Augustini illud ex Ep. 107. ad Vitalem ubi ait: libe-
 rum arbitrium ad diligendu' i' p'cti grandite, f'
 didimq. Item ex c. 5. lib. de offi' iust: Quia p'cti
 vltas, facta e' p'cti dura necessitas. Praeterea
 Idem A. Dr: inq'unt, in lib. q'ris imp'cti q'ra Julia:

et pluribus alijs locis possetem indiffic ad bonum et
malum, qm Juliano alijs, pelagiani exigebant ad
libertem, acurime impugnat, eamq, reuiv, Inqum
basim et radicem totiq, heresis pelagiana; igit in
state nae lapsa n'e admittenda huicmi indiffic.

Q. His et alijs textibz huicmi rite intellis n
derogari qdqm arbitrii indiffic a catholicis astruuta:
Texty em scriptura dt insprotari de servitute
et exclusioem libertis grae, n' autm q exclusioem
libertis nae et arbitrii, qe libertas etm cum
pcto qssistit, neq, iste texty solum, s' etm si q;
alii huicmi st, ita iuxta S. L. C. P. interpretandi
st: qd igit ut recte intellas, suto: aliam ee li-
bertem, aliam realem et pncam: libertas realis
et pnc et pnc et realis qssistit nae. hois de qe
hie disputamus, et qm libertem indiffic et
arbitrii nominam: moralis vero libertas e' pnc
nae intdualis n' in state pnc et nae, s' in state
moralis aut s'm finem suae salutis qfideratae, et
hie pt libertas grae: huic qponit servit' mo-
ralis, qe qssistit in pnciae grae ad prompte
et alacriter queranda salutem regitae, illi vero
qtraponit servit' nae, qe qssistit in pnciae in-
diffic et arbitrii nae. de illa autm logi faciam
scripturam, qe alias nihili facit, qd in grae et charite

n' p'it' d'icim' n' de liberte aut seruite. nae.
255. Text' D. Augstini p' alterum eiq' locum nimirum 47.
ex c. 2. lib. 1. q'ra duas Ep'las pelagiani interpretam;
ait autm hoc loc: l. De ita: p'itarum dicat, q'd i' hois
p'cto perierit liberum arbitriu' de hoc genere? libertas
quidm perit p' p'ctm, s' illa q' in paradiso fuit hodi
plena cum immortalitate iustam, p'ct' q'd naa h'na
d'na indiget graa. Et lib. 2. eodm Tit. c. 15. ait:
P'cto Adae liberum Arbitrium de naa hoim perisse
n' d'icim'. s' ad p'ndm valere in hoib' subdit' diabla
ad pie autm beneq' vivendu' n' valere, nisi ip'sa
vltas hois D'ei graa fuerit liberata, et ad o'e
bonum p'ctiois g'nois p'armonis adiuta. haec S. Aug:
ij' q'd priorib' textib' voluerit patet, ultra em
nil voluit, q'm grandite i' p'cti nos p'rdidisse
liberu' arbitriu' ita. s' q'd etm ait De Ange.
supra citat' q'd illud p'ctm q'd in statu innocie
de facili vitare p'ramq' pot'ndm n' nisi diffi-
culte vitare p'rim'q', et ita quia p'ct' vltas,
seruata s'it p'ctio dura necessitas p'p'te exclusioem
grae sine q'a in via morali Bonum velle n'
valam'q': n' autm Cou't' e' D. Augstini de liberte
nae et arbitrii ut sum ex Cou't' citat' patet,
sum etm liquet ex eo, q'd in Cou't' huiusmi' impu-
diam pelagii infringere voluit, q'i docuit q'd naa
in statu nae lapsa h'eam' liberu' arbitriu'

ad bonum et malum vno agere illi, qd hbat Adam
in Paradiso Terrestri: ad hoc autem n' requirebat
aliud nisi ut c. Augustinus loquens de amissione
liberi arbitrii scdm libertatem moalem, et qe
h' p' graam: qe cum rae dicit n' p' eum etm
locutum ee de amissione libertatis, nae.

256.

Ob: 2. Rom: 5. ait Ap'ly q' unum hoem p'ctm in hunc
mundu' intravit et p' p'ctm mors, et ita in oes
hoes mors p' transit in qe oes p' uerunt. ex hoc
dexte sic urgent heretici: Mors ex p'cto seuta
et ut Rom: 5. dicit: qe ubi e' necessitas moriendi
ibi e' necessitas peccandi s' in statu nae lapsa
nie nobis necessitas moriendi statutum em e'
si hoi seel mori qe etm necessitas peccandi.
atq' huius argumto pondy dare. n' exigui videret
S: Augustinus lib. de vera relig: dicens: qd nae
superba h' necesse alii invidere, qd n' videt.
veru' si in statu nae lapsa h'et indiffia ar-
bitrii.

Ad hoc argumtm sic dicitur: S: Ps in 2. sent: d: 28.
a. 2. ad 5. dicendum: qd mors n' respndet pro pena
cuiuslibet p'cto s' p'cto i. transgressiois, ex qe tota
nae infecta e', unde sicut a' necessitate moriendi: hoo
n' liberaz nisi p' graam, ita et a' necessitate subia-
cendi illi p'cto p' originem a' parentibz in posteror
transmissio: n' in omz qd hoo necessitas in p'ctm mortale
actus labaz ita dicitur.

Ego In in fra dico tran: a: n: c. qd manifeste re-
 fragat s. scriptura, in qd dicit qd Chrg fuerit
 obediens usq; ad mortem adeoq; hinc necessitem
 pte preceptum nec In hinc necessitem pendi
 ipse met em ait qis me arguet de pcto? unde vi-
 det in illa illac. dicit pte qmitti fallaciam
 qsequit; et ex Ino magis patente seu qsequite
 inferri sonum antecedentem et ming patentem,
 qd pctm logicum e, cum em Chrg mortuus sit
 et mortuus sit D: V: M: qui In Chrg aut D: V: M:
 peccarint Inq; mori latiq; patet qm Inq;
 peccare, et sic potiq; dicendum e, qd ubi e
 necessitas pendi ibi etm e necessitas mori-
 endi, n' autm ubi e necessitas moriendi ibi
 etm e necessitas pendi qia Inq; moriendi
 ad sonum pendi dt ee qsequis, sicut Inq; aal
 ad sonum hoo, n' autm antecedere dt, sicut na
 aal dt antecedere. sonum hoo male em dice-
 res aal e go hoo e, bene autm hoo e, goaal,
 sicut bene ex pcto Inq; mors arguit, n' autm ex
 morte pctm.

257. Dixi praeterea: tran: a: qia n' adeo venit in
 doctores utrum illud scripturae q pctm mors
 sit intelligendum de morte naturali, an de morte
 aie, qd e privatio grae: imo n' emissum melli
 voluit, etm si Adam n' peccet mortuus Inq; pctm
 utramq; em morte ex pcto j. Adami qseuta scilicet de finis,

et p[ro]p[ter] q[uo]d q[ui]s p[ro] orig[ine] et m[er]ito g[er]it[ur] s[er]vata fuerit, in
~~ut f[er]m[er]e i[n] r[ati]o[n]e sua s[er]vata s[er]vata s[er]vata~~
 sed in hoc ~~aut~~ f[er]m[er]e s[er]vata s[er]vata s[er]vata
 aplum intelligit mors aie, bene gredi p[er]
 q[uo]d ubi n[on] est n[on] est moriendi, ibi et m[er]ito s[er]vata
 has p[er]didi, cum aa f[er]m[er]e mori n[on] p[er]it n[on] p[er]it p[er]it
 at tunc ag[er] q[uo]d p[ro] statu n[on] lapsa s[er]vata n[on]
 est n[on] est moriendi morte p[ro]p[ri]a, cum
 sicut nemo ex n[on] est n[on] est p[er]it, ita et m[er]ito
 nemo ex n[on] est n[on] est moriag. Sed illud
 D. Augustini loc[us] cit[us] aut De Aug[ustini] ad 3[um] dicendum
 q[uo]d verbum Augustini n[on] e[st] intelligendum de n[on] est
 absoluta s[ed] p[ro]p[ri]a q[ui]a e[st] n[on] est finis, sicut
 em superbi s[ed] s[er]vata suo inhaerere vult, ut s[er]vata
 p[ro]p[ri]am excelliam q[ui]rat, n[on] est h[ab]et, ut in-
 videat excelliam aliorum, q[ui]a p[ro]p[ri]a excelliam
 derogat: s[ed] q[ui] s[er]vata f[er]m[er]e p[er]it mort[is] et
 n[on] p[ro]p[ter] hoc n[on] est h[ab]et ut s[er]vata in actu super-
 bie exeat, s[ed] em de una p[ro]p[ri]a in g[er]it[ur] p[ro]p[ri]a
 transferre, s[ed] in bonum ex genere: et ideo n[on]
 e[st] n[on] est q[uo]d invidet. hoc: s[ed] De. ex q[ui]b[us]
 respo[n]s[us] s[er]vata et est.

65

Ob: 3. s[ed] hoc et m[er]ito p[ro] statu n[on] lapsa h[ab]et libertatem 258.
 indiffie et arbitrii, frustra D. Paul[us] Romani, s[er]vata
 bene g[er]it[ur] n[on] q[uo]d volo bonum hoc ago, s[ed] q[uo]d odi ma-
 l[us] hoc facio: neq[ue] veru[m] est q[uo]d ad philipp[ens]es
 scribit q[ui]a Q[ui]d e[st] q[ui] q[ui]rat velle et f[er]m[er]e:

neq. qd in p[ro]p[ri]o legi qd cor regi in manu Dei
p[ro]curat, soluerit inclinabit illud, atq. h[oc]
scriptura falsificari n[on] p[otes]t. qd h[oc] in statu
nae lapsa n[on] h[ab]et libertatem indiffic. et arbitrii.
C[on]f[essio]: h[oc] pedem claudum n[on] p[otes]t ambulare nisi
claudicando, s[ed] p[otes]t e[ss]e q[ui]dam curvitas v[er]is:
qd h[oc] in statu p[er]i existens n[on] p[otes]t n[on] p[er]uare.
R[ati]o: Neutr[us] horu[m] ventu[m] aliqd libere derogari
arbitrio n[on] illo ad Rom: qd Ap[osto]l[us] n[on] aliud offen-
dit, qm[od] q[ui]nta s[un]t q[ui]p[er]ificia carnis advers[us] p[ro]p[ri]e
q[ui]e agre nimie superari, n[on] autem q[ui] abso-
lute superari n[on] p[otes]t, adeoq. in eo minutum non
libere et arbitrio p[otes]t adde. p[er]m[ission]e ostendit, qd id
qd antea et durante statu innocentie facile
agere p[otes]t, in statu nae lapsa difficult[er] nimie
operari q[ui]cunq. p[otes]t rebellioem p[ar]ti inferiori, et
sensitiva ad partem superiorem et r[ati]onem.
Ad altera[m] h[er]esi locu[m] dico: Illu[m] p[re]senti loco
s[un]t ostendere, qd sine gra[ti]a DEI bonu[m] operari
nequeam[us], aut etia[m] qd ois no[n] actus operis
dependeat a DEO p[ro]p[ri]e p[ro]mouente. Inq[ui]s a
caelis stannante ut Th[om]as unanimi asserunt
In in. Inad. De. DEO, tum in A: de gra[ti]a.
Ad 3. script: ex p[ro]verbis, dicit: ibi ostendi, qd
DEUS n[on] p[otes]t ferire sul. ac efficacit[er] vram v[er]tem
dirigere, absq. illa viol[en]tia aut necessitate, q[ui]bus
null[us] e[st] tam refractari[us] q[ui] DEUS n[on] p[otes]t vocare

servat et efficaciter ut liberi, ac sponte se
 gressat ad DEUM, esto etiam Rex. Si ergo cor
 regi, in manu DEI est, ut. Quid DEUS p. gratiam
 suam sine illa recipite, si sola fuerit, gratia
 infallibilitate inclinatur illud quovis, volent.
 Ad 2° q^o: ita R. d. l. De: loc. cit: ad 4. Dicendum: 2° q^o.
 quia ratio illa tenet in illis, qui agunt propter necessitate
 nam in quibus de necessitate operantur, sed exigentia
 perfectionis et defectum operantur; n. autem tenet in
 vultu, quia hoc habet virtutem, ut n. uti vultu. si
 in glorium usum exire: et, sicut hoc habet vir-
 tiosum, ut n. uti vultu illo. hoc s. d. Ex quibus infra
 d: M. has pedem claudum n. ut ambulare nisi
 claudicando, pede claudicante ex virtute naturali
 n. ut ambulare, agens ex necessitate, nate nisi
 claudicando. c. M. pede claudicante ex virtute
 morali n. ut ambulare, agens ex velle nisi clau-
 dicando n. M. et d: M. si petm e. quodam virtutem
 morali velle ex indiffia et electione, agentis, c. m.
 et quodam virtutem naturali velle ex necessitate, agentis
 n. m. et c. Cas diffinis h. ex textu praesentato s. d. r. j.
 Obj. 4. q^ota oper: 2. Intelligitur e. sicut liber: q^o p. a: 2° bo.
 q^ota q^ota e. indiffia ad opposita, e. sicut libera,
 et h. intelligitur e. q^ota huiusmodi: q^ota p. m. ex eo, q^o indiffia
 velle proferunt indiffiam intelligitur adeo, ut
 si intelligitur velle n. proferunt obtem indiffiant, velle pa-
 ritur d. maneat indiffia.

R: n: a: ad h: p: d: M: poa qd e' indifus in agen-
do, illa e' fcltr libera c. M: poa qd e' indifus
folu' in representando, five qd alteri aliqd
representat indiffente u' bonitas eig et malitia
illa e' fcltr libera n: M: et d: m: atqz intlg e'
poa huiusmi, id e' e' indifus in representando c. m.
e' indifus in agendo n: m: et c: p' aliqd e' in-
difus l. in cendo l. in representando l. in agendo
in cendo aliqd diuz indifus, si rae' sui et
p'ri ee' abnate n' fit, talis e' indifus hoc
proo obta petoy cras curret, si tm petoy ut
currat abnate n' fit: in representando ali-
qd e' indifus, si qdm in se abnatum fit, ut fit
aut n' fit, alteri in fu aliqd representat, ut
ipsum neqz pro neqz q'ra eligat, p' alteri cui
representas fit electioem remittat. In agendo de-
n: qd diuz illud indifus, cui circa actioem aut n'
actioem q'bet electio; et hoc indifia q'stituit
fcltr liberum qm d'z libertas fcltr p'fectio
creae realis ad agendum aut n' agendum, unde
tm fcltr liberum ex q'ni tm diuz illud,
qd p'p'is oibz ad agendum req'it, p' agere aut n'
agere: at hoc indifia n' q'bet intllui p' s'lti
ut supra probavimz, intllui. In q'nt indifia in
representando, unde e' radicaliter liber.

261.

Top: 5. Libertas e' p'fectio creae realis n' creae
simpliciter p'raalis ut paulo ante diximz: go in eo

felix q̄stituenda e, q̄ felix reale e. Subsum
 atq; intell, n̄ autm vltas, e felix realis, vltas v̄
 e. realis v̄tm q̄ participacione, q̄ l. ex hoc patet,
 q̄ r̄o sup̄iet p̄alem illuminacionem, illuminare
 autm intellui q̄renit n̄ vlti, hoc em p̄o r̄o e.
 go in intell. felix q̄stituenda e libertas et n̄ in
 vlti. Praeterea. Jam l. drem l. p. q. 82. a. 3. Jussu
 nobilior p̄o x̄ e, qm̄ vltas, atq; nobiliori p̄o d̄ri
 buenda e nobilior p̄fectio: go etm̄ intellui in ce
 rae realis nobilior p̄fectio tribuenda e n̄ vlti.
 Subsum atq; nobilior p̄fectio rae realis e li
 bertas filis, qm̄ fil libertas v̄tm radicalis.
 go etm̄ filis libertas tribuenda e intellui n̄
 vlti, auerit etm̄, q̄ intell, moveat vltm̄ in
 rae finis, adeoq; fil 1. movens q̄sqr̄ et
 jam liberum p̄

R̄: ad obiectum e. a. m. e. huius falsitas et positivae
 et privativae ostendij. positivae hoc entym̄ta
 q̄ d̄ta e gl̄ra oes p̄lor electio e p̄fectio rae
 realis n̄ rae simpl̄r. go in eo felix q̄sti
 tuenda e q̄ felix reale e. Et si electio
 foret atq; intell, privativae autm hoc entym̄ta.
 Petum morale e imp̄fectio rae realis n̄ rae
 simpl̄r, p̄ q̄a realis e: go in eo felix q̄stituenda
 q̄ felix reale e, privatio atq; em̄. i. b. e ubi e atq;
 adeoq; petum felix erit q̄ intellum gl̄ra oes theo
 logos. Non go r̄ p̄fectio rae realis, p̄i q̄renit

ga realis e. statim in illo fclto gffluenda e
qd fclti reale e, fclm in eo gffitui pt, qd
reale e p participacionem.

262. Ad illud 1. Dns loc: ut. diij. illud eodem loco An dicere
velm nobiliore ee intellu: ne tu fclti gffradicereb ait:
~~em eoridi eminia unig ad alteru pt attendi~~
duplts uno mdo fclm alio mdo fclm qd gffiderem
autm aliqd tale fclm prout e fclm se. fclm tale
fclm id autm prout diij tale fclm refut ad al-
tera: fclm go intellg et vltas gffiderem fclm fclm
intellg eminentior ^{invenit} ~~impedit~~, et hoc apparet ex
gparace obtm adinvicem: obtm em intellg e sim-
plicig et magis cofolubem, qm obtm vltis: nam
obtm intellg e ipfa rao boni appetibilis, bonu autm
appetibile, unig rao e in intellu, e obtm vltis.
Ento autm aliqd e fclm et abffracticig, ento
fclm se e nobilig et altig, et ideo obtm intellg
e altig, qm obtm vltis: cum go pta rao pce
fit fclm ordinem ad obtm, fequit qd fclm se et
fclm intellg fit altior et nobilior vltis: fclm
qd autm et p gparacem ad alteru vltas inve-
nit interdu altior intellu ex eo fclm, qm obtm
vltis in altiori re invenit, unde melior e amor
DEI, qm gnis. Ex hoc Texte hlij diij pt libertem,
etm p tribuig vlti, tribuig tu nobiliori pce fclm
fclm qd licet tal; n fit fclm. probrea t. m:
l: p m: atq; nobiliori pce tribuenda e nobilior
p fclm, fi aliunde implicaa fit c. m. fclm m. etc.

Est autem magna implicatio intellectui ad libertatem factam
sibi usurpandam, cum intellectus ratione sui sit potestatem
necessaria necessitate obediens, quod ad quoscunque, ut ei ne-
dianibus sensibus et intellectu agente possit.

Ad ultimum quod additur, scilicet quod intellectus moveatur ulterius
in ratione finis, Quum diffinitio: movetur in ratione finis
id est representando et proponendo finem. id est ut
ipse intellectus sit finis noster: ex eo quod intellectus ponat
ultimam bonum aliquod a quo movetur, ut sequitur quod sit
moverens finale, sed tantum quod sit radicale moverens, et
ideo non est finis liberum sed radicale tantum.

Obi. 6. Intellectus non est causa libertatis, quia neque radix eius, 263.
c. vides certa, siquidem ratione radice sine aliud in-

66. teligi potest quoniam causa. p. a. intellectus neque est causa libertatis in actu
suo, neque in actu 2°, ut in actu 1°: quia libertas in actu 1°
non est aliud, quam ipsa naturalis potestatem ultimas: ut etiam in actu 2°
intellectus enim respectu huiusmodi aliud non vides quoniam gradus sine quo non,
non enim aliud in actu secundum in fluxu, quoniam quod obtem-
perat indistincta proponat ultimas, quod scilicet pura gradus sine
quo non.

R. d. a. Intellectus non est causa libertatis proxima et immediata
c. a. non est causa remota et radicalis et n. a. et c. ad
p. dico intellectum esse causam radicalem libertatis, tam in
actu 1° quam in actu 2°, nec tantum esse applicatorem obediens,
quemadmodum approximatio ligni ad ignem, Tribuit enim
obediens vim quondam motiva, et scilicet ut sit actu ex-
petibile, quod prius tales fuerat nisi in potestatem
2. utraque obediens intellectus sit de causa libertatis, quod sit naturalis.

Sect: II.
Utrum et quis indiffia sit de
rae libertis pfectae in statu
nae lapsae?

264.

Diximus N. 245. et alibi, indiffiam arbitri alia ex
gradibus, quae sunt quae indiffia est ad agendum aut non
agendum adeoque ad membra gradatoria, alia gra-
datoria, quae quae indiffia est ad agendum bonum aut malum
quae gradatoria sunt. Ostensum est in priori sect. quod quod
libertas indiffia in homine reperitur etiam pro statu
nae lapsae, neque, solum ad membra gradatoria, sed
etiam ad gradum illam se extendere proinde quod
non docet experientia: dubitatur in num utraque in-
diffia tam gradatoria quam gradatoria sit de rae
libertis pfectae in statu nae lapsae? haeretici
pelagiani cum Hierarcha suo Pelagio dice-
bant ad libertatem multa necessaria esse non solum
indiffiam gradatoria sed etiam gradatoria et peritiam
proinde dicebant neminem pfectum liberum esse si non
sicut agere et non agere ita etiam bonum et ma-
lum agere potest, contra quos in elegantibus decertans D.
Augustinus libro operum imp: contra Julianum aliosque pe-
lagianos nervosus ait: liberum non est, nisi quod duo sit
velle, id est bonum et malum: liberum ergo non est, qui

malu n' p't velle. de q'o etia ipse dixit, DEUM
 nisi iusto, ee n' p't. ficine DEUM laudas, ut Ei
 auferas libertem? Sicut etia etia ex modernis, q'
 quidm pelagianor in hoc sui aperto errapu pro-
 fiteri, nec t'n ipsi saltm pro statu via de rase
 libertis solam q'radioris indiffiam adstruunt, p'
 volunt libertem quidm scdm se et imp'ctioe sui
 absoluta n' includere libertem specificaois adeoq'
 DEUM absolute liberu ee esse malu' absolu-
 te facere p't, eam t'n in p'ctioe respectiva
 ad statu via includi, Tadeoq, neminem
 videntu' esse liberu ee, nisi siue in indiffia
 ad q'radioria sit indiffus ad q'ria bonu et
 malu'. q'ria q'o t'n sit

Apertio: Neg. de rase p'ctiois absolute libertis, 2. 65.
 neg. de rase p'ctiois respectiva ad statu via
 etia pro statu rase lapsa e' indiffia q'variati;
 l. specificaois, p' potu' libertis, et imp'ctio, p'ctio
 autu sola indiffia q'radioris et exercitii. Est
 S. Dns nec n' D. Augustini p'p

Q. 1. ab auctoritate S. Dns, q' in 2. sent. d. 25. a. 1.
 ad 2. sic ait: dicendum, q' ad raseu liberi arbitrii
 n' p'inet, ut inditrate se heat ad bonu l. ad
 malu', qia liberu arbitriu q' se in bonu ordi-
 natu e' cum bonu sit obtm vltis, nec in malum
 tendat nisi p'pter aligem defectu, q'm app'ndit
 ut bonu, cum n' sit vltas aut electio nisi boni

aut apparenti boni: et ideo ubi effectus est li-
berum arbitrium, ibi in malum tendere n' potest,
quia impetu esse n' potest: pro hoc ad libertatem arbitrii
pertinet, ut alicuius aliquid facere aut n' facere
possit, et hoc DEO convenit, bona enim quae facit, potest
n' facere, nec tamen malum facere, potest. Ita S. D. qui
clarior est adhuc sententia idem repetit: q. 22. de veritate
a. 6. subdens: ubi n' est defectus in apprehendendo,
n' potest esse veritas mali sicut patet in beatis, et pro-
futo dicitur quod veritas malum nec est libertas nec pars
libertatis, quoniam sicut aliquid libertatis signatur: sicut
iterum habet 1. p. q. 62. a. 8. ad 3. ubi inquit: quod liberum
arbitrium diversa eligere potest pro tanto ordine fini-
nis, hoc pertinet ad perfectionem libertatis, quia si quod
eligat aliquid divertendo ab ordine finis, quod est
peccare, hoc pertinet ad defectum libertatis: unde
maior libertas est in Angelis qui peccare n' possunt,
quam in nobis, qui peccare possumus, ita clarioris
sententia S. D.

266. *Res.* Eadem operatur a causa: omnis effectus creatus pro
quoque statu deinde consistens, esse est participatio et
emanatio effectus divinae, alias daretur aliquid effectus
creatus n' dependens aut emanans a 1. effectus:
atque indifferens ad malum aut ad gloriam n' est parti-
cipatio et emanatio divinae effectus: quod per m. p. simpli-
cat quod a 1. et centrali effectus emanans aliquid esse pa-
naa tendens in malum est impetu, esse enim quod

tendit ex sua natura in malum et in peccatum, et ipsa
 est in peccatum, nam omnis potentia specificata ab actu suo
 proinde si actus ad genus naturae tendit et malum et in peccatum,
 ipsa etiam potentia dicitur esse in peccatum: atque ista bonitas
 est in peccatum et est in peccatum, extra indiffinita ad malum
 et ad gloriam et potentia tendens ex sua natura in malum
 et in peccatum: ergo indiffinita ad gloriam vel par-
 ticipatio et emanatio hanc participationis. M. p. magis:
 implicat arborem certis bonis fructibus naturae ma-
 los facere ex fructibus enim eorum generatis eos
 aut. Evangelista: ergo etiam implicat, quod a se et certis
 fructibus emanat aliquid tendens in peccatum et malum:
 tunc nulla est participatio neque, pro statu vice, quae non sit
 emanatio hanc participationis, cumque indiffinita generatitatis
 non sit participatio huiusmodi, in peccatum potest dicen-
 da est in peccatum libertatis.

Res. 2. Si indiffinita ad gloriam est participatio, saltem ref. 2. 67.
 pertinet ad statum vice, illam etiam Chrysostomus
 tamen caput iratum dicit huiusmodi, per Chrysostomum
 eam non huiusmodi, aliam fuisse ab intrinseco et ex sua
 natura quae tali peccabilis, quod in statu: de Juncat: et
 admittit per virtutem unionis hypostaticae Christi
 intrinsece huiusmodi, per secula: et dicitur participatio
 etiam respectiva ad statum vice, quae non fuerit in capite
 vero Christo, cum ille caput sit et species forma pro
 filii hominum, atque in eo habet omnis plenitudo gratiae:

go si e' graa aut effectio etm usq' status, via
libertas, q'varietz, cam etm Chy' Ong' dicitur huiuspe,
gia go hanc p'endi poam proxima Chy' n' h'uit, ea
effectio dicenda n' e' p' potiq' imp'fectio

268.

Ob: 1° q'lis acty talz e' poa ut quibz asserunt phi-
cum Arle: go si acty e' imp'cty vituperabilz et
malz, talz etm erit poa talz acty. sub: atqui
acty indifia ad malum malz e' et imp'cty, acty
em huiusmi p'ctm e', p'ctm autm malu' e' et vi-
tuperabile: go etm indifia ad malum, seu poa con-
trarietz mala e' imp'fecta. et vituperabilz. 2°
Ut dicit in trac. de pctis tam ipsam p'ctm facto
sumptum, qm etm p'endi poa n' d' nisi metu nihil
in puro privatio existens, atq' qd e' pura privatio
aut purum nihil, n' p' ee effectio, p' e' potius
carentia et defecty effectiois in s'cto apto, adeq'
et eig imp'fectio: go indifia q'varietz n' e' neq'
respectiva effectio ad statum viae, p' potiq' eig
imp'fectio et defecty. 3° In Gen: dicitur: vidit
DEUS unisa qae fecerat et erant valde bona, atq'
n' e' valde bonum qd et q'ateng e' a DEO et 1°
bono defectibile ac creatori suo refractarium:
neq' illud bonum e', rase cuiq' qis h'it, ut p'it re-
fragari et deficere a DEO 1° bono (ul' probari
p' a q'rio talit' bonum e' a creatore suo n'
poe deficere, illi n' p' refragari p' hinc et

plenitudo gaudii est in caelo, ubi et Angeli re-
 spondent ad amanda DEUM, nec ab eo defi-
 cere possunt: ergo est gaudium malum est à DEO posse
 deficere et illi refragari, sed atque quod hoc à DEO
 deficere potest et illi refragari, sed ex indiffi-
 gtrarietis: ergo indiffi gtrarietis non est bona tadeoq
 nec aliqua perfectio, sed potius imperfectio. Et itaq de
 ratione libertatis, perfectio sive absoluta, et sicut se per-
 tate sive considerata ad statum via sola in-
 diffi gtrarietis, et exercitii, et auctum sicut in
 illa etiam indiffi gtrarietis, sed. resp. arg. com.

Subsectio Respondez Argm: contris.

Ob 1.º autoritas scripture, quae per Ezechielum 15. libertate
 explicat quod potestatem extendi manum ad ignem aut 269.
 aquam seu bona et malum ut interpretantur, quod
 potestatem in indiffi gtrarietis, quod de ratione li-
 bertatis, et indiffi gtrarietis.

R. c. a. d. c. ergo de ratione libertatis absolute et sicut se per-
 spectata, et indiffi gtrarietis, n. c. de ratione libertatis
 respectiva ad statum via subd. et de ratione eius quod
 ad eius imperfectioem et potestatem defectum confirmat in
 gratia c. c. et de ratione eius quod ad eius certiam

quidem aut effectum n.c. n' disputamus qd in pro-
senti statu vice n' p'ing liberi indiffia tu gtra-
riet; et gtradior; p' t'atm ngamg indiffia gtra-
riet; arguere pot'is effectum aliqua qm imp'ctioe
et defectum ure libert; gtra q' obio nil.

270.

Obj. 2. Iustando solui: qo maior e' libertas,
eo maior e' effectio hois, atq; qo maior e' indiffia,
eo maior e' libertas: qo etm qo maior e' indiffia
eo maior e' effectio hois. M. suadez ex eo, qd libertas
s'it effectio p'ca hois; m. vero h' ex hoc, qd libertas
g'istat in indiffia, unde sicut ex minori indiffia
minor etm e' libertas sicut dixim' de g'usticia
que ideo q'adq; minuit vlt'ia in raeo libert; qia
indiffiam minuit: ita etm ex maiori indiffia ma-
ior ea d't libertas. Unde s'ub: atq; ubi indiffia
se n' solu' extendit ad gtratoria s' etm g'ria,
ibi maior e' indiffia, qm ubi se t'atm extendit
ad gtratoria: qo etm ubi d'at indiffia gtrarietis
s'ub et gtradior; ibi maior e' effectio hois. s'ub 2.
atq; nulla effectio crescere p' t' aliquid qd e' imp'ctio:
ig' p' effectio hois maior e' ubi d'at indiffia con-
trariet; indiffia gtrariet; n' p' ea imp'ctio
s' magis effectio.

271.

R: Imprimis hoc arguto probi nimiu' adeoz
nil probaret em, s' t' aliquid probaret, qd hoc
pro statu nra lapsa eet mag; liber. adeoz, et

magis perfectus quam D.E.M., quoniam in D.E.O. nec dari
 nec dari potest indiffinita generis, et ad malum.
 Q. In 2. in fra: d. M. quod maior intensivè est liber-
 tas, siue quod perfectior est libertas. eo maior est perfectio
 hominis c. M. quod maior extensivè tantum est libertas, siue
 quod magis libertas se extendit, eo maior est perfectio
 hominis, subd: quod magis se extendit servato in ordine
 ad finem debitum eo maior est perfectio c. M. quod magis
 se extendit praetermissis in ordine ad finem debite
 adeo, degenerando à fine, eo maior est perfectio
 n. M. et d. m. atque quod maior est indiffinita servato
 in ordine ad finem debitum eo maior est libertas,
 c. m. quod maior est indiffinita degenerando et praeter-
 missis ordine ad finem, eo maior est libertas
 n. l. subd: m. eo maior intensivè seu perfectior est
 libertas n. m. eo maior extensivè T. m. et n. c.
 Ad hoc ut aliquid sit perfectum debet esse in ordine ad
 finem debitum quod praetermissis quod fit ex defectu fit,
 ut in S. D. quavis aut, et ipsa naturalis ratio suadet:
 et ideo cum videntes indifferenter sunt indiffinita
 generis, et hoc, quod potest deficere à suo ult. fine,
 et peccare, indiffinita talis eis non est perfectio, si de-
 fectus perfectiois. Et hoc est quod ait S. D. 1. p. q. 62.
 a. 3. ad 3. Dicendum quod liberum arbitrium siue se habet
 ad eligendum ea, quae sunt ad finem, siue se habet
 intellectus ad desiderios; manifestum est autem, quod ad virtutem

intellectus finet, ut in diversas quiescencias procedere
possit secundum propria data, sed quod in aliqua quiescencia
procedat praetermittendo ordinem proprium, hoc est
ex defectu ipsius: unde quod liberum arbitrium
diversa eligere potest servato ordine finis, hoc
finet ad perfectionem libertatis eius, sed quod eligat aliud
divertendo ab ordine finis quod est peccare, hoc fini-
net ad defectum libertatis.

272. Obi. 3. Exercitium libertatis est extensio perfectionis
eius, atque hoc etiam dum peccat habet exercitium
suae libertatis: ergo etiam atque ex indifferencia quiescencias
est extensio perfectionis eius. Ad hoc, etiam potest periri
est extensio perfectionis libertatis. n. videtur contra
petitum enim non foret petita nisi fieret in libertate.
M. p. Exercitium alicuius perfectionis est extensio perfec-
tionis huiusmodi, atque libertas est magna huiusmodi perfectio.
ergo exercitium libertatis est extensio perfectionis eius.
R. d. M. Eo fere modo ergo propter exercitium libertatis
servato ordine ad finem dicitur est extensio perfectionis
eius c. M. exercitium libertatis praetermittit ordinem ad
finem dicitur est extensio perfectionis eius n. M. et d. m.
atque hoc etiam dum peccat habet exercitium suae
libertatis servato tamen ordine ad finem dicitur enim a. m.
praetermittit ordinem ad finem dicitur enim c. m. et n. c.
ratio distinctio huius ex dictis obicitur priori.

273. Obi. 4. Abstinerere a peccato est aliquid perfectum et lau-

dabile, go etiam potest peccare. sed pro statu via
 pertinet ad perfectionem libertatis. a: tum ex naturali
 suadeat instinctu, tum etiam hinc ex illo excellenti, qui quod
 transgredi et non transgredi, facere malum
 c: p: ex eo, quod libertas hoc ipso quod dicitur indiffia
 non potest respicere abstinentiam a peccato, quia etiam supponit
 potestatem peccandi: go unum negat pertinere ad
 perfectionem libertatis, quia etiam ad eam pertinet
 alterum. R: d: a: abstinerere a peccato est aliquid
 factum ex eo quod respiciat potestatem peccandi aut quatenus
 habet potestatem respicitur: a: est quod factum quatenus
 est liberam voluntatem, abstinere a peccato respicitur, et per-
 vato ordine ad finem dicitur libertas exercere
 c. a. et n. c. ad hunc p: R: quod quoniam libertas ab-
 stinerendi a peccato non potest dari, quia quodlibet peccandi potestatem
 aliam quatenus abstinerere a peccato est aliquid factum
 non tam respicitur quoniam respicitur potestatem peccandi, et in eo
 factum, quod servato ordine ad finem dicitur liber-
 tas exercere a: hinc: Ergo a: indiffia sit fundamentum totius moralitatis
 actuum humanorum?

Sect: III.

Quenam indiffia sit fun-
 damentum totius moralitatis actuum
 humanorum?

Reprobamus sed priori errorem pelagii, suorumque,

ne n' gradumque sentie aliorum quorumda solen-
tium indiffiam gstrictis n' ee qdam effectioe simplis
talem libertis, ne sic OEO cum Pelagio libertem
adimerent, ee tu effectioem respectiva ad statu via:
dicentes hanc gstrictis indiffiam ex defectu li-
bertis provenire et impetioe ee n' effectioem
eig. Alia iam difficultas examinanda venit,
an nimiru ad merendu aut demerendu sufficit
libertas a coactioe et libertas seu spontaneiti,
ut Jansenij innumeris patru textibz probare
niti, an vero requiratur libertas a necessitate seu
gradioris et indiffia? quam difficultem ex-
plicabit

274. *Apertio:* quodam totiq moralit actu horum
n' ee nec ee p' libertas spontaneiti, p' libertas
indiffia gradioris et exercitiu. ita OEO catholici
gl'ra Jansenij.

Qz: Apert. 1.º ab auctoritate. 1.º qdam ex eo qd ab
Innocentio 10. et Alexandro 7. hae pro in bulla
gl'ra eundem Jansenij damnata p' qd in
5. damnatas ordine 3.ºa e: Ad merendu l. de-
merendu in statu nate lapsa, n' regim in hoc
libertas a neq necessitate, p' sufficit libertas a coac-
tioe. vba bulla seu sonant: 3.ºa ad merendu
l. demerendu in statu nate lapsa, n' regim
in hoc libertas a necessitate p' sufficit libertas

à coactione, haeretica deularum et ul' salte
 damnant. 2.º autoritate gelij q' tra Lutherum
 & calvinum, alioq' seps: 6.º can. 4.º dicentis, si
 quis dixerit liberum arbitrium à Deo motum
 et excitatum nihil cooperari neq' p'oe dispen-
 dere si velit p' anathemas fl. 3.º auto-
 ritate D'ni Angli q. 6.º de malo a. un. sic de elec-
 tione h'na dicentis: Quidam posuerunt, qd' vltas
 hois ex necessitate moveat ad aliquid eligendum,
 nec tñ ponebant, qd' vltas cogere, n' em oe
 necessarium e' violentum, s' solum id cuius proprium
 e' extra: unde et motus naturales inveniuntur
 aliqui necessarii, n' tñ violenti s' ex verissime
 depictam Jansenii mentem, s' audi qd' de har
 opinione S. Thoas senserit etiam p'iggm Jansenij
 in reu' eet naa: subdit autm l. 1.º q. 1.º h'c
 autm opinio e' haeretica, tollit em raocem
 meriti et demeriti in h'nis actibz, n' em
 videt ee meritorium l. demeritorium, qd' aliquis
 si ex necessitate agit qd' vitare n' pot, etiam
 exumeranda inter extraneas p'licae opinioez,
 qia n' solum q' trariaz fidei, s' fevertit oia
 propria p'licae moralis: si em n' s' liberum
 aliquid in nobis, s' ex necessitate moveat ad
 volendum tolli deliberas, exhortas, praecpta

et punitio, laz et viluperia circa qd mora.
qz pilla veritas. haec S. D. qua ex aliis sola suffi-
cit, ut pateat, qd de Jansenii, suorumq, opinioe
sententia fit.

4.° Elm ex autoritate summi Pontificis Cui s. Gregori
13. et Urbani 8. qz in suis constitucioibz contra Mi-
chaëlem Baium int alias eidem Baii pces
etm duas sequentes damnant ut hereticas. 1.°
et ordine 39. et sic sonat: qd schisme fit, etm
si necesse fiat, liberè fit. Altera e' ordine
66. et sic se habet: sola violentia repugnat libertati
hois naturali. prima alia contra hanc sententiam
ab autoritate professi sunt, sex allatis, qta
ab autoritate fit, sed qstas. unde.

275. Pz 2.° à raoc: Ine ad raocem meriti aut de-
meriti n' sufficit libertas spontaneitiz, p' requisit
libertas indiffia. q' ad raocem q'ndo q' sola spon-
taneitem n' pot' salvari liberum arbitriu', q' ad
e' fundamentum totiq' bonitatis aut malitiae moraliz
meriti et demeriti, atqz q' sola spontaneitem
n' pot' salvari liberum arbitriu' p' qo etm ad
raocem meriti et demeriti n' sufficit libertas
spontaneitiz, p' requisit indiffia q' ad raocem. Mte
quidam Jansenig eo qd ipsemet aperat, liberum
arbitriu' ce' fundamentum totiq' bonitiz et malitiae
moraliz. m. p. Si q' sola spontaneitem pot' salvari

liberū arbitriū, sequere qd pater. pater si foret
 actio pfectiū libera, qd sequas e' qtra fidem et
 absurdū: qd p. sequa ex eo, qd pater et filij
 pparent p'victū hū' cu' p'lenia advertentia
 rarij. Et sumā spontaneitē sine ulla violētia
 necessio tū et sine indignia. qd qd falsitas
 autem p. ex hoc: qd ita sequere qd pater et
 filij eent. Pater pater sicut dicitur Pater crea-
 turarū, hoc autem fuit error veterū hereti-
 corū p'p'ertim Macedonianorū. sequa ope-
 dij: Vera et p'p'ia libertas eentētr exigid
 d'ni' operantij in qd' sum ut ipse sanctij
 fateri qd si pater et filij libere p'victant
 DEUM sicut: ipsa sequa si pater libera
 arguit d'niū sui operantij Pater et Filij,
 p'vict sequere qd Pater et Filij eent Pater
 pater sicut.

Ch: et p. eadm m. 20. Liberū hōiū arbitriū 276.
 et emanat et participat i. et d'ni liberi, atq;
 i. et d'niū liberum n' p' salvari p' solam
 spontaneitē: qd neq; liberū hōiū arbi-
 triū p' ea' salvari p' m. p. DEUS sicut ea sicut.
 d'niū liber, qd nulla necessio urgente fuit
 n' autem sicut ea qd necessio fuit, imo ne sicut
 hoc liber d'ni p', alias eadm d'ni p' qd se

libere amet, intelligat, genuerit libere verbu,
dini autm libere creasse oia creata, eo qd
nulla necepsite urgente creavit: go j. et dnu
libere n' p' salvari p' solam spontaneitatem. hoc
advertens S. Dr. j. p. q. 19. a. 10. ait: Dicendum, qd
liberum arbitrium habem' respu' coru', qd n'
necepsio solum, l. naturali instinctu. et paulo
post: Cum igit' D. & U. ex necepsite suam bonitate
velit, alia vero n' ex necepsite, respu' illu' m'
qd n' ex necepsite vult, liberum arbitrium
h'et. Ita S. Dr.

277. P' eadm' apert. 3. In illa libertate q'stituenda
fundm'tm' totiq' moralit'z, q' sola ita aliq'z
agit moralit'z bene, ut p'rie mereat' p'raemiu',
l. contra: atq' hoc facit sola libertas indifia
n' autm libertas spontaneit'z, go etm' in libertate
indifia et n' in libertate spontaneit'z q'stituen-
dum e' moralit'z fundm'tm'. M. h' in trinis,
m. p. nemo p'rie cogendo agit bene moralit'z
ita ut p'rie mereat' p'raemiu', l. contra: nisi
q'z, et q'ndo facit aliq'z, qd h'et in sua potestate
et dispoe, atq' hoc fieri n' p' sine libertate
indifia et arbitrii: go p' M. p. In h' merito
p'rie dicens s'btudinem ad p'raemiu', q'ndo ali-
q'is dat aliq'z de ses, ut accipiat aliq'z de

alieno, siue aliquid exhibet ex his quae in potestate sua habet, ut accipiat ab altero aliquid ex his, quae sunt in illius potestate, atque quod fuit huic, fuit aliquid quod habet in sua potestate. quod in prioribus syllogismis magis evidens est, quia illud solum in sua potestate habet, de quo ad libitum et ad arbitrium disponere possumus, huic autem dispositio indiffinita invidet ut patet: quod

C. B. Si ad rationem meriti et demeriti moralis 278. sufficeret sola libertas à coactione, et agentia sensitiva naturalia et bruta aientia meriti et demeriti moralis essent capacia, et sic eis premia morale daretur ex merito, quod habet, atque hoc absurdum est, quod in M. p. et agentia naturalia sensitiva sunt libera à coactione, et quae naturaliter agunt sponte aequali: proinde fundamenta moralitatis esset sola libertas spontaneitatis, et bruta aientia huic fundamentum forent, ideoque et meriti aut demeriti capacia forent. 2° de merito aut demerito in genere notis habet et hoc ex observacione boni et observacione praecceptorum, atque praeccepta non dant nisi in diffinitis, quod neque merito aut demerito habet nisi ab indiffinitis. M. quod ex natura meriti et demeriti, ita enim demeritum seu peccatum dicitur factum

Leguntur q̄tra legem: m. p. praecepta dan̄ ne
aliquid potens fieri fiat, aut aliquid sub aliquid
potens n̄ fieri fiat, sed q̄d pot fieri aut n̄ fieri,
habens et à eo fieri pot aut n̄ fieri, cabens et
ab eo indifens et ut fiat aut n̄ fiat: q̄o pra-
cepta n̄ tan̄ nisi in diffatibz. Unum posui
necessu' est, ut aperat Janſenig, aut oes
leges et praecepta sive una sive hna hoibz
et inutilia et otiosa, aut indifiam et
n̄ solam spontaneitatem et fundamentum totiq̄
moralitatis: pot̄ dicere e' q̄tra rāsem, adeq̄
n̄ quodendum; igit̄ indifiam fundamentum moralitatis
adstruenda. *lib. resp. a. c.*

Subsectio Solvuntur Obiectes

279. *Obj. 1.mo* Autoritas D. Augustini et D. Thomae
quam prior lib. 3. de lib. arbit. c. 3. ait: q̄dex
eo praeſi liberi sumz arbitrii, q̄d volumz, et
q̄d talimplicat actus nra n̄ ee liberi, q̄m n̄ ee
vetriam. D. Thomas vero in 2.do sent. d. 25.
a. 4. in O ait: Dicendum q̄d liberus arbitrius
ex eo dicit q̄d cogi n̄ pot. Item in 3. sent. d. 10.

q. 1. a. 2. ad 5. sic ait: liberum Christi arbitrium
 etiam si est detinatum ad unum 11.º sicut ad di-
 ligendum Deum, quod non facere non potest, tamen ex hoc
 non amittit libertatem aut rationem laudis aut
 meriti, quia in illud non coactus sed sponte tendit,
 et ita est actus sui Dominus. atque isti textus ma-
 xime in ultimus D. Thome quod ad oculos nos
 edocent meritum salvari per solam libertatem
 spontaneitatis, et à coactione: q. 1. p.

Si has auctoritates etiam nra. assertioni reconciliare
 poterit: quod quidem 1.º ex D. Augustino attinet dicitur:
 illud volumus non arguere procijs spontaneitatem,
 sed potius indiffiam, quam permissis alij Louis. Aug.
 offendit, nos poterit valiter, ut ipsa etiam
 non velle in nra sit potestate: unde ille textus sic
 explicari potest; ex eo procijs liberi sumus quia
 volumus indiffiam, et tam implicat actum
 nrum nec liberum libertate indiffiam, quoniam nec
 veltium; quando nobis S. De: non gravat. quod al-
 teram auctoritatem attinet, quod 1.º e. S. Basilii.
 sciendum est eundem S. Orem in eodem 2.º sent. 1.
 25. a. 2. in O duplicem distinguit coactionem, unam utriusque
 exemptionem ad libertatem requirit: altera e. coactio
 facti, quod procedit ex simpliciter dicta violentia, et
 igitur ea, quoniam causat factum seu agens extrinsecum
 nullam vim operante passivo, velut in q. 1. vo-

lenti videre oculos claudat, ne videat. altera
e' coactio obli, seu proveniens ab oblo, quia
si fuerit oblum sum e' bonu clare visu, reuf-
pitat et q' cogit ad se amandu, q' e' admodum
Obi in caeli necessitanz ad amandu. De ill:
et de utraq, har coactione. loc. ubi. ubi. l. De.
obtas neq, s'cto cogi pt, cum n' sit poa afina
organo corporeo, neq, oblo, q' utiq, em aliq'd
ostendat bonum, in poteste eig remanet eli-
gere. illud l. n' eligere. Huigmi go à l.
De liberu diu arbitriu, quia neq, s'cto
et q' ab extrinseco, neq, oblo et q' necessitate
cogi pt.

280. Altera D. Thoa auctoritas maiori diffi-
cultate e', et ad eam varie respondit DD.,
s' q' dicunt, q' l. De id in sua summa re-
vocant. s' alii q' dicunt, q' ibi magis su-
tiam fuerit s'cutq, adeo, n' tam aliq' aserat,
qm' tunc magis q' in se s' p'ltu referat, sed
sciendum e', q' q' duplicem rem respondeat l. De.
loc. ubi. ad obi: 5. q' obuiq, Chrum. Anu' n' me-
uisse, eoq' liberum arbitrium Chri fuerit de-
stratum ad unum s' illud ad bonum, neq, naalibz
meream p' hoc q' s' d'ctata ad unu: ad hanc

obioem 1.º respndet S. Ox: Arbitrium Chri n' fuisse
 ddonatum ad unum s'lm N.º seu in individuos,
 qd electioi obstat, s' tantm ad unum s'lm geny,
 qia malum bono oppositum facere n' puit, qd neq,
 liberta, neq, pars liberty e', neq, electioi gra-
 diais obstat: adeoq, offendit, qd n' obstat be-
 ddonatoe ad bonum, tn liberum fuerit Chri
 arbitrium, qia n' erat ddonatum s'lm N.º.
 A hac e' 1.ª S. Ox respoo. hui altera' appo-
 nit et e' texty noby obiecty, in qo qsi gratis
 gesso, qd etn si liberu' Chri arbitriu' foret
 ad unum s'lm N.º ddonatum, ex hoc tn n' amittat
 libertem aut rasem meriti et laudis, qia in
 illud n' coacte s' sponte tendit: hoc autm aliqj
 Dnes sic explicant: qd Chryf hoc n' amittat
 libertem aut rasem meriti et laudis s' dum
 alia dddonaty in individuos n' e', qia licet
 in hoc ad qd ddonaty e' s'lm N.º, necesio e'
 sic qsi coacte tendit, in alia tn coacte s' sponte
 id e' indiffente tendit s' sumit em S. Ox qndoy
 indiffente et sponte pro eadem, ut patet ex eo
 qd ait 1.º qta gentes c. 88. h' obij: liberu' arbi-
 trium dilij respu eoru', qe n' necesio qis vult,
 s' p'ria sponte s' s' n' penity arridet hoc respoo
 qta texty vidy loqj de eo ipso ad qd ddonaty e'.

eo fuit libertatem et rationem meriti et laudis nō
amitti unde

28j. Quod Orm potius interpretanda est de ra-
tione meriti et laudis naturalis fuit dato et nō
et nō quodammodo Christi Orm ee. dicitur ad unū
Idem nō. q̄ hoc ita nō amittere libertate / aliter
vel et rationem meriti et laudis naturalis, licet in
falsum amitteret libertatem arbitrii et rationem
meriti et laudis moralis. Sciendum namq̄, q̄
libertas bonitas malitia laus et vituperium
meritum et demeritum p̄nal sunt dupliciter, s. l.
late et improprie et prout se extendit ad or-
dinem p̄nal et naturalem, quibus dicitur bona q̄libet
bonum ingenium, bonum virtutis p̄nal est
mabile p̄ malum extra ingenium mala q̄libet
vituperio digna p̄ etiam nō attendit utrum de-
pendeat à natura velte, an naturali. Altero modo
meriti, p̄nal, et prout ordinem p̄nal re-
spicit, aut aliqd̄ dignum est p̄nal aut
vituperio moralis. Itaq̄. Orm, Corvitus
interpretanz de merito et laude naturali ut p̄nal
ratio, etiam de merito Christi respicit, q̄
logiq̄ de genere Christi p̄nal et libera

totum à contrarie et vult Justy Jansenio, al hoc
 n̄ sufficit ad meritū morale de q̄o agimus
 et de q̄o Ar. propter ~~ita~~ innumera alia
 loca loc: 1. 277 citato ait: Non em videt me-
 ritoriu aut demeritorium, q̄d aliq̄i p̄ ex
 necessitate agit q̄d vitare n̄ pot, q̄o interpretandū
 e de merito naturali, utq, p̄tendit q̄d addat, et
 ita e utq, h̄c Aug. q̄ia it̄ ip̄sū à proprio ali-
 ter explicari n̄ pot, nisi q̄ia e utq, p̄tendit
 naturalis et q̄p̄ actum suum Aug. d: it̄ q̄o q̄
Jansenio pro his textibz finalibz exp̄i verbz ref-
 pondet, idem et nos respondere tenem eodem iure.
 Et hoc v̄s nos magis suadet ex eo, q̄d ob̄o ip̄sū
 dicit et opponat: Ar. q̄ia naturalibz n̄ meritis
 ostendit q̄o Ar. q̄d sibi alt̄us erat et̄m na-
 talibz nos p̄t mereri, n̄ q̄idm meret̄s p̄
 naturalis s̄dm dicta.

Obj: 2. alii auto. P. Aug. et Thom. dicent̄ 282.
 DEU, angelos, et b̄ros hoies n̄ obstant̄ eorū
 impetabilite in ee p̄t̄i liberos. ait aut̄m
P. Aug. lib: 1. q̄m̄ imp̄t̄i q̄tra Julianū
 liberos n̄ e nisi q̄d deus p̄t velle id e bonū
 et malū, libes q̄o DEU n̄ e, q̄i malū n̄ p̄t
 velle, de q̄o et̄m ip̄sū dixit̄ DEU nisi in p̄t̄
 ee n̄ p̄t: sicine DEU laudas ut̄i asseras liberte?

D. Noas vers. q. 10. de poa. 2. 2. ad 5. ait: Deo
sua velle libere amat seipsum licet de necessitate
seipsum amet. ex quibus ita Janse: DEUS libere
seipsum amat et libere iustus est ac bonus, atque
DEUS liber amat seipsum necessario et sine
indignitate quorum maxime sponte et libenter
seipsum amat. ad sine ulla coactione et violente:
et siclibet necessario quidem sponte bonus est ac
iustus: ergo vera libertas exigit sola spontaneitatem et non indignitatem.

283. Q: imprimis nos in presenti non disputare an
libertas spontaneitatis sit dicenda libertas, sed
tantum an sit dicenda libertas arbitrii, quia
sola est fundamentum moralitatis, ut quodam Janse:
ista verba obiter plerumque non probant quod libertas spontaneitatis
et libertatem, non autem probant eam
et libertatem arbitrii, aut sufficere ad rationem
meriti sive demeriti moralis: non obstantibus ergo
quod S. Augustinus et Origenes Angelicus dicant DEUM
et liberum, sese libere amare per recte in
aperit, fundamentum moralitatis et solum libertatem
indignitatis, quia ad moralitatem requiritur libertas
arbitrii, et non solum libertas spontaneitatis, seu
velit: quod quod recte integro fuit libertas alia et arbitrii
etiam aliam velit.

Libertas vltij diuq & ordinem ad vltm finem, qem
 necessio volumus, licet sponte velim; nomen em
 poe. tribui i^a operari ipfij, unde iam dicta in
 l^gia i^a intellio diuq intellq, sic etm i^a p^a solutio
 diuq vltas, et ideo cum i^a operari vltis respiciat
 finem, libertas, qe ipf. ggetit sub illo respu & excep-
 tioem à seruite coactionis, diuq libertas vltis.

Libertas autm arbitrii gvenit vlti & ordine ad
 media, eo qd una se heat indiffate circa ipsa
 media eligendo unum pra aliis assumendo qd ipf.
 placet, et relinqndo qd displicet, diuq dispoere
 de ipf. ad arbitriu suu, et ideo sub illo respu
 gvenit ipf. libertas arbitrii, graa cuius diuq hoo
 factu operari p^r finem. Unde in fra

Q: 2° d. M. DEUS libere seipfu amat liberte pon-
 tancit; et vlt; e. M. liberte arbitrii n: M. et tim: dic:
 go vera liberta, exigit solam spontancitatem liberte
 vlt; e. e. libertas arbitrii qe e fundamentm moralis;
 n: c: distio patet ex dictis.

Ob: 3. DEUS fuit et e liberrim; respu ⁱⁿ oia
 à se in tempe productū, et qidm li: berte ar- 284.
 bitrii, atq; DEUS respu in tempe. productionm
 n' fuit indiffns: go neq; de liberte arbitrii e
 indiffia, s' sufficit sola spontancitas. m. p. qd qis
 necessio fuit ad illud n' e indiffns, atq; DEUS oia
 in tempe creata necessio fecit: go p p: m: nisi Obij

illa q̄a in tempe creavit neq̄is fecisset, DEUS
n̄ est neq̄is imutabilis, atq̄i DEUS neq̄is
imutabilis: q̄o et̄m creata in tempe neq̄is fe-
cit. p̄. q̄. la: nisi DEUS illa q̄a in tempe creavit
neq̄is fecisset, quisq̄ n̄ facere in tempe
q̄d ab eterno fieri deerevit, atq̄i hoc sa lvari
n̄ p̄t stante neq̄is imutabilitate DEI ut
patet: q̄o nisi DEUS illa q̄a in tempe creavit
neq̄is fecisset, DEUS n̄ est neq̄is imuta-
bilis. R

R: d: m: atq̄i DEUS respu in tempe productum n̄
fuit indifus posito scilicet libero decreto de pro-
ductioe eorum c. m. abstrahendo à libero decreto
huiusmodi n. m. et c. DEUS q̄dam supposito decreto de
creaoe mundi n̄ p̄uit amplig n̄ creare, p̄t sua
intra se imutabilitate et plenitudinem q̄si-
tu in oibz agendis, atq̄ hoc n̄ offat libeati ar-
bitrio, s̄ potig manifestat q̄fectioem electionis di-
vine, q̄a decreta de agendis in tempe elegit
ab eterno, et ea q̄a facere l̄ n̄ facere in tem-
pore p̄t, si libere fieri deerevit, ut ipsum
nq̄m decretum suum peniteret. Eatenus q̄o sic
creata à DEO libere producta s̄, q̄a tunc
n̄ ab eterno sic fuit in volte DEI, ut fieri p̄t
et n̄ fieri, s̄ q̄m̄o indifia DEI ut imutabilitate
sua q̄sibat pluribz dica in totis de attributis d̄ij.

Ob: 4. amor officij e' e'igdm specij in amore via-
 torum, quoz effectior sit eo ad statum, atq; nisi ad
 moralite' sufficeret libertas spontaneit', p' re-
 quere' libertas indiffia, Amor officij et amor
 viatoru' n' eent e'igdm specij, amor em viatu'
 eet moralte' bonz et liber liberte indiffia,
 extra amor officij eet necessig p' stem amor via-
 toru' eet effectior amore otum, qum amor prie
 et otum n' redderet solum suum moralte' bonu',
 sicut Ia reddidit amor vie.

R. C. M. n. n. ad rasem adiectam dico: ex eo qd
 amor officij sit necessig, et amor vie sit liber
 liberte indiffia n' bene arguit' diversite' spe-
 cificam, qum necessitas amoris officij n' e' necessi-
 tas nae. aut otii, s' solum necessitas otii, extra
 libertas amoris viatis sit libertas nae, n' autu'
 opponunt' specificè necessitas otii et libertas nae
 qum sicut stare pot' et actu sicut stant in otio: et
 ideo amor prie et amor vie n' diffat s' illu',
 s' solum sicut magis effectum et magis effectus: neq;
 tollit libertas arbitrii in otio, s' solum p' unioem
 aie cum summo Bono sic effectus, ut vltas recipio
 amet DEUM à bonitate otii n' ex defectu arbi-
 trii inducta; unde amor officij etm diu sit liber
 liberte indiffia, n' qudm felix sicut e' amor
 vie, s' eminentr, qateng nimiru' e' actus vlti

ex sua sua indiffertia, sicut oblo ita pfecta, ut ab
eis bonitate declinare n' pot. sicut dicitur p' actus
eminenti moralis: et ex hoc patet qd ad ultm
instanciam qd arguit, qsi amor viciem est pfectior
amore p'ia, qm amor p'ia n' redderet solum
suum moralit' bonu' sicut amor vici, dicendu
sit: Adri namq' p' amorem p'ia solum suam
eminenti' giungere. DEO et reddere eminenti'
moralit' bonum, qia oblo p' amorem oblo fortis
giungit. Neq' officit, qd amor ipse sit necessig
nam etm amor dng, qo DEUS seipsum diligit,
et necessig respice sui, et in eminenti' ginet
libertem et moralit' amoris sui qo DEU
et ex hoc ipso e' infinites pfectior nro amore.

286. Ob: 5. DEUS e' necessig sume pfectus, bonus et
iustus, ita, ut absolute negat ee impetus
malus, aut iniustus, et in n' minorem meret
laudem et admiracionem oium creatur' qm si
in his oibz est factus indiffertis: qo cum oimda
necessite p' adhuc subsistere merito et moralit'.
R: d. alteru' membrum antecedit: et in meret
laudem et admiracionem oium creatur' solum exi-
gentia' naturalem c. a. solum exigiam morallem
in hijs qe. Ei ex necessite. nate gveniunt n. a.

A sub pari diffioe n.e. DEUS, ubi duplex gen^g
 p^gtion^g h^t nimiru^m natural^{is} et necessarium, ut
 s^t iustia, bonitas, et alia p^gta, qua
 ei rae nae q^uerunt: et q^usi liberarum,
 ut s^t p^gta ei intra advenientia v.g. ee
 Creatorem, Redempt^g: advocatu^m p^g ita etm
 zpl^g h^t meritum, aliud late sumptu^m et
 naale proveniens à g^uali p^gtion^g, et hoc
 meritum n^o soli DEO s^o oib^g pene creatis
 q^uerit etm insensibilib^g, unde dicim^g marga-
 ritas p^gti^gas, viros laude dignos, atq^{ue} ha
 meritum correspondet DEO s^om p^gtion^g
 suas naales: aliud e^t meritum morale,
 et istud mensuraz ab honeste vlt^g um in-
 distia operant^g, q^ueritq^{ue} DEO istud meritum
 s^om p^gtion^g Eig liberaz, et s^om ea, qua
 sic ex sua infinita miseraoe feuit, ut po-
 tuerit ea n^o facere. Unde um de merito
 DEI agij, n^o statim morale meritum intelligij,
 s^o alterutrum aut morale aut naale, sicut
 etm in creatis rabilib^g accidit.

G. G. Chy Dng fuit p^gte liber in n^o peccando et q^uidam 287.
 liberte, arbitrii, n^o vltis liberte solum, eo ipso q^ud n^o peccando
 meruit, atq^{ue} Chy Dng n^o h^uit indistram q^u neq^{ue} ad liberte,
 arbitrii, et q^uateng e^t fundmtm moralis meriti aut demeriti

necessaria est indiffia m. p. Chry fuit ab intruso impe-
cabilis, qd autm valiter e' impeuble. n' e' indiffias
ut peuch prout pt. go Chry Ong n' huit indiffiam pec-
candi.

R: d. m. atq; Chry Ong n' huit indiffiam qstrarietis
et ad malum e. m. qstradietis et exercitij n. m. ad. c.
go neq; ad libertatem exarbitij p' necessaria e' indiffia
qstrarietis e. c. qdior et exercitij n. c. ad p. m. duo
p' hoc qd Chry fuerit ab intruso impeccabilis tntm
negari illud h'uisse indiffiam ad malum, non
autm indiffiam qstradietionis, imo hac ipfa li-
ber fuit in n' peccando et merendo, qateng fuit
in ipfis pote' fte fuit, exercere varias virtes
qibz, p' m' prohibere. sed qndo Chry liber fit
in n' peccando, et qndo sibi gloriam, nobis autm veniam
et salutem merito fit, in Tr. Invar. dicent.

288.

Proo q'libet huius sectae, addo, qd ad solvenda' oia
fere argmta de' a' rae. tum ab auctoritate, ex dic-
tis notanda sunt: 1. e' 2. p' m. e. coactnem, qatn
una e' s'cti, et h' e' violiam: alia e' obli, qo
ta tntm imprie coactio dicit, et magz p'rie
necessita, e' dicenda, nilomin' tnt. Thoas eam
qndoz coactioem appellat, unde qndo ex S. Pothore
obicij, qd liberum arbitriu' fit illi, qd cogi n' p'
s' aliud huiusmi, s' Dr: interpretand' e' de coactne
s'cti et obli' s'ul q' dicitur liberu' arbitriu' dicitur

qd nec solive, nec obvol. cogi potest, vide dicta
 n. 279. in responsione. 2. ubi dicitur libertem alia esse
 vlti, aliam arbitrii, qd autem utraq, fit h. n. 283.
 Interim hoc notandum est, qd qleq; deum argntm
 sine a raoc. sine ab auctoritate probaverit sponta-
 neitem sufficere ad libertem, Jenz fit tntm de
 liberte vlti, n' autm de liberte arbitrii, 3.
 et meritum aliud ee. Cate. sumptum et ex n. soli
 rei pfectioe pmanans, n' ab actioe. l. imperio
 vltis; aliud ee. meritum strictis sumptu et mrls.
 specificatu' a fine et obto vltis imperantis; 4.
 et ad meritum morale requiri libertem arbitrii, et
 hinc in libertas arbitrii ni pot ee. sine in-
 distia, qd q; argntm probavit dari meritum
 absq; indistia. meritum naale tntm intelliz,
 n' autm meritum mrls. 5. et. sponte et in-
 distate qndog, sumi pro eodem maxime in abris D.
 Thoma. 6. ubi dicitur libertem indistia qtradiois ad
 morale meritum necessiam adstns. n' autm liberte
 indistia qtrarietis, qd. sda dicta priori scilicet
 liberti nra impfctio e' n' pfectio. hanc si ante no-
 tata fuerint, vix erit argntm Jansenii, aut Lutheri,
 Calvini p q' parum differant a vltis s; dogma-
 tib; ab errore Jansenii. qd. i. a. p. t. n. fronte. s. l. n.
 p. l. p. l. 4. An electis vltis ita abstrate de bono
 sit, ut n' pot ee. de malo? Non neglecto bono maiori minus
 bonu' vltas eligere pot!

Sect. IV.

An electio ultis ita determinet
de bono sit ut non potest esse de malo?

Item

An neglecto bono maiori mi-
nus bonum ultas eligere potest?

289. Ad Do. Angel. l. p. q. 82. a. 3. in O: obtm intelligit diffi-
ras boni appetibilis, bonum autem appetibile, cuius
ras est in intellectu est obtm ultis. Cum illud quod
sentiant oes alii dum pluri dum illi bonum ultis
obtm adferentes. Dubitatur tamen de hoc obtm, non
sicut alia pro naturali et necessario ad sua obtm ferunt,
ita pluri ultas necessitas ad illud ferri deat
etiam tunc, quando ponitur ei indifferens bonum
et malum, ut eligat inter ea quod sult. Et aut
an neglecto bono malum etiam quod tale quod pro-
prij potest rationem dubitandi dicitur huius pro
libertas et indiffere. Quod dicitur. 2° quod in istis
poteste collocatum videtur bonum et malum, sed
illud scripturae appropositi tibi igne et aqua. Bonum
et malum ad quod volueris extendere manum.

Questio autm ut e' de malo averfando seu u-
 stum vltas averfative circa male fieri pit,
 de cuius possibili dubium ee. ut pit, p' de malo
 : Quid profugato, an p'it vltas negata bono malo
 ut malu' affective profugi pit, p'ro q'o pit
 Apert. i. Electio vltis ita d'bnate e' de bono, ut 290.
 n' pit ee de malo de q'a malo illud profugato,
 ita l. O. et cum eo q'unit' alii Dres q'tra pau-
 cos q'odam.

P'p' i. autoritate l. P'ris q'i i. 2. q. 8. a. 1. in d'ait:
 Dicendum q'd vltas e' appetitus q'edam realis, ois
 autm appetitus n' nisi boni, cuius r'as e' q'ia ap-
 petitus nihil aliud e' q'm q'edam inclinatio appetentis
 in aliq'd, nil autm inclinatio nisi
 in aliq'd p'ile et q'oniens: cum igit' ois res,
 in q'ntu e' ens et p'f'ctia sit q'oddam bonu', nec
 cepe d' ut ois inclinatio fit in bonu': et inde e'
 q'd p'p'ly dicit in 1. Eth. q'd bonum e' q'd oia
 appetunt, p' q' q'ideranda, q'd cum ois inclinatio
 sequat' aliquam formam, appetitus realis q'p'et
 fit in naa existentem, appetitus aut' sup'f'ctivus
 l. etm intelligit' seu realis q'i dicit' vltas, p'q'it'
 fram q'p'ensam, sicut igit' id. in q'd tendit app'e-
 titus realis e' bonum existens in re, ita q'id in q'o
 tendit appetitus aal' l. vltis e' bonu' q'p'ensu': ad hoc

igitur, quod vultas in aliquid tendere, et regitur quod sit bonum in rei veritate, sed quod apprehendatur in ratione boni et propter hoc potest dicitur in 2. phum, quod finis est bonum, sed apparet bonum ita in bonis. S. Dr. quibus rationem suam ditorum et omni veritatem ostendit: Ita magis detur et

291. 6. apud rationem: Vultas etiam ad libera est appetitus rationalis, utque appetitus rationalis non potest fieri nisi in aliquid sibi convenienter et educens: ergo neque vultas etiam ad libere et fieri potest in aliquid nisi quod sibi convenienter et educens. sub: Qui quod sibi convenienter et sibi bonum est, ergo etiam vultas ad id fieri nisi in quod sibi bonum est. M. patet ex eo quod vultas ex eo quod libera sit, et definitur esse vultas et pro appetitum anima rationalis. m. n. 1. quidem sibi sibi. S. Dr. proicitati quod autem nihil autem inclinatur nisi in aliquid sibi et convenienter. 2. appetitus rationalis est liber et perfectus appetitus rationalis, est autem perfectus sibi suam eam eam et perfectus. ergo etiam appetitus rationalis sibi suam appetitus rationalis. sub: abique appetitus rationalis ex sua natura fertur in bonum, et nullo modo potest inclinare in malum: ergo neque appetitus rationalis potest in malum inclinare. loquendo de malo ut malo, proculdubio enim est quod vultas potest tendere in malum quidem et apprehensum sub ratione boni, dum enim percipit malum sub figura boni umbra appetitus, unde sciendum est

apertine loq; de malo ut malo, n' autm de malo
apprenso ut bonum, q' se namq; patet obtm libera
oltra n' ee solum bonum reale veru' pl. veru' h' op
mentu'

292.

Cf: Apertio Tota rae cur oltas dret affective poe
proseq; malu' ut malu', e', ut falsaq; libertas
contractis, atq; hoc falsari n' qm' tu malu' ut
malum proseq; q' hoc praisi, qd' malu' sub rae
qadam boni sensibilis apprensm eligat de
pro bono reali: q' p' m' ostendit in exple: fit
v. g. Titig Venerey q'bens pertam ut q' vult pec-
care, Titig priggm' p'bm eligit q' saltat et dubis
distrahij cogitatioy, qibz sub una parte p'ctum
repraesentat sub rae offensioy, d'nae, sub altera
vero parte repraesentat sub rae boni sensibilis
ed delitiosi, inserim' in sensibz viciy peccat nonne
libere peccat et q' b'icti, indispam exeret Titig
neq; in malu' ut malu' proseq; q' malu' sub rae
boni sensibilis: et sicut in alijs casibz accidit,
ubi s'p' malu' eligiz p'p' bonum eig apprensu', sic
q' se suspendit n' se suspendit qia' moti s'ic ma-
la, p' qia' sibi bona videt: q' libertas q' b'icti
salvari n' qm' oltas affective malu' proseq;
hoc vicia p' tam hibali partem. Circa alteram
eig partem staty quastiois e', an oltas in q' libitu
tuoru' bonum, quem unu' apprendit unig, alteru'
minz bonu', n' obstante huius maioreite, tu eligere
valeat minz bonu'; item, an q' d'q; eligere valeat, si
int' duo obta utrumq; aq'lt bonum apprendit.

293. Asseritio 2. Utas se velle sua libertate in glicite
dicere obtinere, quoniam eadem utrumque bonum, alteru
tu e magis bonum, alteru minus, eligere potest. magis. l.
minus, nisi tu illud magis fuerit, propter est unum
bonum. Eadem velle ut obtinere sua in deficiat
intra profita sibi duo obtas a glitit bona. potest eli
gere quicquid stuerit. e quoniam velle potest n pauca.

Per ap. i. autoritate. S. P. i. 2. q. ii. a. 2. dicentis.
Si propter aliud obtinem velle, quod situr illud bonum
et solum omnem consideracionem, ex necessitate velle
in id tendit si aliquid velit, n' em potest selle
aprofite, si autem propter sibi aliud obtinere,
quod n' solum quilibet consideracionem sit bonum, n' ex
necessitate velle fertur in illud, et quia defectus,
cuiusque boni habet rationem n' boni, ideo illud solum
bonum quod e perfectum et cui nihil deficit, e tale
bonum, quod velle n' potest n' selle, quod e bono.
Alia autem quilibet bona parva, in quibus de
ficiunt ad aliquo bono, potest accipi ut n' bono,
et solum hanc consideracionem potest repudiari et
e approbati a velle, quod n' in idem fertur solum
diversas consideraciones. scilicet habet q. 13. a. 6. ubi ait.
In oibus parvibus bonis potest velle considerare
rationem boni alicuius et defectum alicuius boni
quod habet rationem mali, et solum hoc potest unum quod huiusmodi
bonum apprehendere ut eligibile l. fugibile. Et parvo
potest velle autem ad n' sit de fine, sed de his quod
sit ad finem ut iam dictum est, n' e perfecti boni quod
e bono, sed aliorum parvium bonum, et ideo homo

n' ex necessitate s' libere eligit. Ita s. Dr. ex quibus

294.
 P^o 1^a pars Asp. a' d'ave: Nisi vltas in q'libet duorum obtu, quam alteru' magis, alteru' minus bonu' e', nec in magis sit sumu' bonu', p'et neglecto maiori bono eligere minus bonu', vltas ex necessitate ferri in magis bonum, atq; hoc e' ex parte q'ra s'. Thom' antea relatu' dicentem: si autu' ponat' sibi aliq'd obtu, q'd n' s'm q'libet q'fideracem s' bonum, n' ex necessitate vltas ferri in illud: q'o p' p' sagla. In illud vltas licet necessitate ferri, in q'o sic ferri, ut in illud n' ferri n' p'it, atq; nisi in q'libet duum obtu quom utrumq; q'da bonum e', unum in magis e' alterum minus bonu', neglecto maiori bono p'et eligere minus, vltas sic ferri in magis bonu' ut n' p'et n' ferri in illud: q'o etu' vltas ex necessitate ferri in magis bonu'. ostendij nam etu' q'ndo s. Dr. cum veritate dicat, q'd si ponat' vltas aliq'd obtu, q'd n' s'm q'libet q'fideracem bonum e', in illud vltas ex necessitate ferri n' p'it et p'it

295.
 P^o 2^a p'art: In illud vltas ex necessitate ferri n' p'it q' ab intellu indiffrenti ponit, atq; de illud, q'd n' e' sumu' bonu' et tale n' e' ab intellu q'ofis, ab eodm intellu vlti indiffrenti ponit res em eadeng ab intellu vlti ponit, q'ateng ab intellu q'ofis, unde si ab intellu q'ofis ut bonum defectuosum aut n' q'ofis ut bonu' sumu' etu' vlti ponit ut bonum defectuosu', adeoq; p'it s'm bonitatem suam et s'm p'it defectuosu' q'd indiffrenti

ponere: qd p. M. de illud qd ab intellu indifferenter
 ponit vlti ponit vlti ad eligendum, sed qd ponit
 vlti ad eligendum, circa illud vlti, necessitati
 n. p. electio em e acty liberly et indiffice, et
 sane qd unqm audiat illud eligi electioe p. r. licta,
 qd vlti n. p. p. necessio fieri dt. l. go p.

296. **Art. 2.** De illud vlti libere facere et eligere p.
 qd ab intellu ponit ut bonum, atq; in qd vlti
 maior, et minor, boni, ming bonu ab intellu ponit vlti
 etnnum ut bonu. go p. p. M. de illud vlti libere
 facere et eligere p. qd apprenit ab ea ut qd vlti in-
 tra sphaeram sui vlti, atq; de illud qd ab intellu po-
 nit ut bonum, ponit et apprenit a vlti ut qd vlti
 intra sphaera sui vlti qd e bonu. go etn. Illud libere
 eligere p. p. M. oes p. r. necessio fieri pot mdo
 gnali in de illud qd intra sphaera suum vlti
 actu qd vlti. go etn vlti tam p. r. libera mdo p. r.
 gnali et libere eligere p. qd intra sphaera
 sui vlti qd vlti et ut qd vlti apprenit, aut qd vlti
 ad vlti cur id n. p. vlti qd vlti libera e in ac-
 tibus suis. praeterea idifficil experia qd vlti, qd
 qd vlti, eos etn qd efficacite salutem suam qd vlti de-
 siderant, n. t. eligere media meliora et vlti vlti
 p. vlti secura, et hinc n. oes eremitica eligunt vita
 neq; claustralem qd vlti hoc certior ad salutem via
 fit dicente et promittente. Pro: qd qd reliquerint
 p. r. possident vitam h. vlti eternam.

297. **Art. 3.** App. pars qd si bonu fuerit sumu n. vlti patiens defe-
 ctu, vlti bonu aliud hoc relicto eligere n. p. r. exinde
 suado; qia nihil a vlti respici p. r. nisi qd ab intellu

indifferente ponit, atq; summum bonum nullu' patiens de-
 defectum ab intellectu indifferente poni n' potest: q' p' M. patet
 ex eo qd' q' d' a' esse respicit, q' electionem s'p'it, electio
 autem n' e' nisi indifferens, seu eorum, qe indifferente
 ponitur ab intellectu q' m: qd' ab intellectu receptio ut bo-
 num summum quocunq; illud vlti ab intellectu etiam receptio
 ut bonu' summum ponit, atq; qd' receptio ut summum
 bonu' ponit, illud indifferente n' ponit, nec poni potest:
 q' summum bonum nullu' patiens defectu' ab intellectu
 indifferente poni n' potest. M. iteru' patet, cum em-
 bellus in se ipso p' se receptio, eadem res ab eo ponit
 quatenus quocunq; alia, em et ipse h'et electionem,
 m. cum liquet, qia indifferente rem aliqua' ponere
 e' eam ponere s'c'm aliquid in ea eligibile, et
 s'c'm aliquid in ea fugibile. atq; qd' receptio ut
 bonum summum ponit, n' potest poni s'c'm aliquid in eo
 eligibile, et s'c'm aliquid in eo fugibile, na' bonu'
 summum n' potest in se h'ere aliquid fugibile, q' qd' receptio
 ut bonu' summum ponit, indifferente poni n' potest.
 Et hoc e' qd' ait S. De vera religio, si ponat
 aliquid obtem vlti, qd' sit vltimu' bonum ex receptio
 vltas in id tendit. atq; ex hac voce sat patet
 veritas pugnatu' de vltate, nimiru' qd' vlti sint
 ab intellectu impenabiles.
 Ultima pars deniq; qd' vltas in duo aq'lia bona p' se 298.
 ligere ad libitum, qd' voluerit, probant a' potiori rases
 pro 1. parte maxime illa p' se q' formose 2. data:
 qe in actum sic ostendi potest manifeste: DEUS n' sibi
 simile, sicut quom h'na q' d'io p' m' s'c'm, atq; DEUS sum

int mag et mag bonu elegit mag sed etm in
 aq lia alterutrum, neq. dicitur in go hoc in elec-
 tione hac DEO assimilari dicitur, aut horem in hoc DEO
 similem ee hna g'dio n' p'mittat: go dicend' e', qd' filius
 hoo sum int duo in aq lia mag, sum in aq lia al-
 terutru' eligere p'it, maiorem. Atq. habem' ex S. Hiero-
 nymi Gen. 1. eterna Trinitas simpl' ait faciamus
 hoem ad similitudinem nram: utiq. intm q'ntm hois g'dio
 p'mittit. n. p. certum e' qd' DEUS mundos syncre-
 tice infinitos sum in p'fectioe, sum in n. cre-
 are pueris, et adhuc p'it ut dixim' in libris de
 coelis: atq. n' mag certum e', qd' int hos syncretice
 infinitos sum aq les sum p'fectiores aro hoc mundo
 creare p'it, alias certe isto nro mundo exhausta est
 DEI opoa: go etm certum e', qd' DEUS creando nrum
 mundu', ne et de p' sum in bona in aq lia mag, sum
 in aq lia alterutru' elegit bonum. Idipsum experia
 g'monstrat, ponam em duo penitus aq les Numerorum
 cumuli, q'edaz postmodu' ut hoo eligat alterutru'
 p'vocat. Dubio e' q' in attenta utriusq. oimdo aq lita
 alterutrum eliget. Lib. 2. c. 1.

Subsectio

Solvuntur Obiectiones.

299. Ob. 1. q'nta Abs: 1. de rone libertis, vltz pro fatu-
 rae e', ut p'uit p' agere et n' agere ita etm p'it
 hoc agere aut ei' g'trium, v.g. p' amore aut Dei p'e,
 atq. hoc fieri d' p'it, nisi vltas indiffere' se heat ad bonu'
 et ad malu', adeoq. etm p'uit p' eligere p' bonu' p'it'

pot eligere et malum: go de rae ~~liberty~~ liberty; sct; pro statu
vie e' p'oe eligere malum. sct; atq; si sctas pot eligere
malum: go eig electio n'e' ita d'icatur de bono, ut n' pot
a de malo, qd' in ait apertis.

R: d. M: de rae liberty, sct; ut sicut pot agere et n' agere,
ita etm agere hoc aut eig g'vium. Quid in apprendendo
sub aliqua rae boni et qd' sibi g'ducens e. M. illud apprendido
sub rae mali et qd' sibi repugnans n. M. et d. m: atq; hoc fieri
n' pot nisi sctas indifferens se deat ad bonum et ad malum id
e' ad obtm qd' in se bonum e; et ad obtm qd' in se malum e'
illud in apprendido sub ficta quadam rae boni c. m. nisi indifferens
se deat ad bonum et malum ita, ut sicut profegi effectiv'e
pot malum et bonum, sub rae boni; ita etm profegi pot
malum sub rae mali n. m. etc. de rae. et rae sctis ut g'vium
indifferens aliud n'e', qm p'oe profegi bonum, et p'oe profegi malu,
n' in qd' malum e', s' qd' malum apprensus e' bonum: imo hoc
absolue ee' n' pot ut sctas profega, malum qd' malum, qe madimum
t' apert: i. s' p'p'um e'.

R. 2. Nisi sctas pot eligere malum illud profegendo si-
cut pot eligere bonum profegendo illud, sctas est ex se
necessitata ad eligendum bonum, atq; implicat, ut ali-
qd' ex se liberum sct' ex se necessitatum, go etm implicat,
qd' sctas ex se libera n' pot eligere malum illud profe-
gendo. p. seqla: illud e' necessitatum ex se, qd' se ex se
d'icatur e' ad unum ut n' pot se extendere ad eig g'vium,
atq; nisi sctas pot eligere malum illud profegendo, est ex
se sic d'icatur ad bonum, ut n' pot eig g'vium amplecti:
go est ex se necessitata ad unum sicut ad electivem
boni.
R: d. seqlam: sctas est ex se necessitata ad eligendum bonum.

300.

Sicut speciem boni e. seclam. sicut n. et quatenus ad eij exercitium n.
 et d. m. atq; implicat ut aliqd liberu sit necessitate cateny qatenus
 liberu e. c. m. qatenus liberu n. e. aut sub alia rase. n. m. cuius falsi-
 tas h. ex us qoa Deo In buang, DEUS em necipio se amat, et in
 qevis liberta creat ad manifestandu amorem suu ad extra, ite
 DEUS qstine liber e. sicut oia opera sua qe operaty e ad ex-
 tra, et in qdij operay sic necipio bonum operay, ut malu qe-
 rari nequeat. unde et n. c. quidij qo qd vltas sit necessita-
 ta sicut speciem vlti, et n. p. eligere malum qa malu, attn
 in hoc eig libertas n. qstine, qa. se n. ad speciem vlti, p. ad ex-
 eritium atq; extendit, qmdo libertas salva qstine e. malu
 qe malu vltas eligere n. p.

301. Ob. 3. qera ap. 2. vltas in electioe seqij iudicij intell, atq;
 intell n. iudicat ee eligendu, nisi qd melij e. qo sicut vltas n. eli-
 git, nisi qd melij e. sub. atq; in qstine diuin vltum quia alteru
 magis alteru magis bonu e. n. p. iudicari melij nisi qd magis bo-
 num e. qo neq. eligi p. nisi qd magis bonu e. R.
 R. d. M. Vltas in electioe seqij iudicium intell, id e. vlt eligit
 nisi qd ab intell qstine e. M. id e. necessitate se qstine vlti
 iudicij intell n. M. T. m. n. c. vltas qidem in sua electioe seqij intell
 iudicium, id e. n. p. eligere vltas nisi qd intell qstine p. vlt ut bo-
 num, attn n. necessitate electioem suam ponere sicut iudicium intell,
 ut patet in ex eo p. vlt meliora p. vlt, ut deteriora qera
 tal ex eo qd ait Ap. n. qd volo bonum hoc ago s. qd odi malu hoc
 facio, id e. n. qd q iudicij intell volo et qstine bonu hoc ago, s. qd
 q intell qstine malu hoc facio, ut qstine qstine malu e. p. qstine
 flita bonu ap. vlt e.

302. Ob. 7. Autoritas d. l. lib. 3. Eth. c. 3. dicentis qd ceteris ex
 qstine p. vlt, id eligibile e. et 3. de ar. c. ii. Magis em qstine
 qstine, id e. vlti qstine qd q intell iudicat magis bonu, n. qstine vlt.

Phil de vltis et eis electioe. qo iunta pllu vltas in gflie
duoru bonu quim alteru maig e' alteru ming, n' p' d' eligere
maig.

R: Duplicem dari preferiam boni alicuiq altera p'ueniente' ex
meriti' ipfij vlti, altera ex beneplacito vltis: veru' e' qd iudly
fir ex duobz bonis unu' alteri p'afert, p'igim eligi a vltis
fir n' fir p'afert p'br vlti dignitem, p' qd op' p'br sola' libertatem
vltis, ita, ut intely in illa gflitade et in illo gflie qd antecedit
g'pafu' et electioem vlti, g'fideret duo bona, v.g. bonu' virtis et bonu'
q' d' apparet in vltio et iudicet qd bonu' virtis, qia folu' d' veru' bonu'
meret, et dignum e' qd p'afert et eligat, potz qm bonu' vlti, fir
nihilominz fuit et fecit iudicet bonum quarens vlti p'afert p'br
bono vlti et eligi a vltis ex pura ipfij libertate et indifia p'ra
vlti merito aut ulla dignite ex parte vlti: et fir p'ra verifia,
q' nihil voluit fir n' p'ra p'ra p'ra, et qd vltas nihil eligit
et p'afert alteri, qm intely alterutro ndo iudicet ee p'af-
fibile, unde etm ming bonu' p'afertibile e' adeoz, et eligibile.

Ob: 5. g'bra fecunda' parte' ap: 2as cur vltas neglecto maioris
bono in gflie duum bonu' p' eligere ming bonu' p'm p'ra 303.
dicta e', qia etm ming bonu' g'braz intra p'horam vlti vltis,
atq' etm in gflie fumi boni et minoris boni ming bonu' etm n' u'
g'linez intra p'horam vlti vlti: qo etm in gflie fumi boni et
minoris, p' vltas relicto fimo bono eligere ming bonum q' tra
dicta apertu' pars negat.

R: qd in gflie fumi et minoris boni, neq' p' ming bonu' deat
dicere d' n' e' ad fumu' bonu', u' alio mdo apreudi d' p' n' p' qz
eligid in fimo bono g'entum. et ideo e' qd vltas neceffo ferz
in fumu' bonum, qia eligendo ming bonum illud eligit ut pas-
tem fumi boni, unde in fra d' M. 2as cur vltas neglecto ma-
iori bono in gflie duum bonu' p' eligere ming bonu' e' qia
etm ming g'linez intra p'horam vlti vlti, et p' tale bonu' qd in ma-
iori g'entum n' apreudi e' M. p'ra qia intra p'horam vlti vlti
g'linez n' M. et d' m. atq' etm in gflie fumi et minoris boni
ming bonu' etm n' g'linez intra p'horam vlti vlti, et d' apreudi

ut pars summi boni apprehendat, e. n. apprehendat aliquid n. exorbitabile
in summo bono n. m. etc. dicitur q. idem ideo in q. dicitur maioribus
et minoribus boni defectibus min. boni pot. eligi a vobis eo qd
min. boni etiam intra sphaeram vobis vobis q. dicitur, attamen ideo
qd de bono defectuoso agendum, sicut vas involvibile, q. d.
huiusmodi boni min. intra sphaeram vobis vobis q. dicitur, neq. in in
maiori bono q. dicitur apprehendat, unde q. d. in q. dicitur summi boni
cum minori bono, min. boni receptio et apprehendat pars
summi boni etiam ex assumpta probatur in q. dicitur nil argui

304.

Obj. 6. q. dicitur d. pars. Aps. Auctoritas d. dicitur q. d. q. d. ab.
ad 3. postquam sibi obicitur. q. d. si aliqua duo penitus eant aequa,
n. magis movere hoc ad unum qm ad aliud, sibi respondet:
Quod nil prohibet, si aliqua duo aequa penitus qm una
q. dicitur, qm circa alterum q. dicitur aliqua q. d. qm
emineat, et magis flectat vobis in ipsum qm in aliud.
Ex q. loco colligitur: q. d. n. existimetur postquam duobus bonis
aequalibus vobis n. moveri neu eligere aliquid eorum, nisi
inter q. in ipso iudicet se aliquam q. dicitur, q. qm sibi
dat alteri.

R. s. d. dicitur n. 302. duplicem se preferentiam alteri ex
dignitate vobis. alteram ex beneplacito vobis. S. d. dicitur
praesentibus h. d. dicitur q. d. de preferentia ex beneplacito vobis,
n. de propria q. d. dignitate vobis ut patet ex hoc, qd de
a. q. d. vobis q. d. q. d. q. d. dicitur autem et nec vobis dicitur re
fragat. q. d. vobis in q. d. dicitur duorum bonis aequalibus, ex bene
placito sibi vobis, aliquam q. dicitur fingere in altero
vobis, ut sibi altero emineat, et ideo illud pro altero eligere
et magis flecti in ipsum.

305.

Obj. 7. Quod aequo tractat, et q. dicitur saltem tractat in vel
l. am. parte inclinabit, et hinc tota res aequalibus desumit,
hinc etiam ovum sicut angulus sicut aequo remanet n. p. fragari,

gia d'pl sine in oem partem frangit, et aliunde d' potior
 tra cur s'm unam partem frangit, q'm s'm altera, quod ois
 partes aq'ltr gravant. hinc etiam platonice dicebant
 ideo terram n' moveri quia in medio unq' fuit colligata
 unde u' undiq' aere circumfusa fit, n' e' p'oor tra cur
 in una partem flexerit q'm in aliam, neq' hanc q'm
 risonem arguunt. **De** ab i' g'otico et q'm d'm obla' duo
 aq'ltr bona vlti ponunt, s'clic' et tandem aq'ltr ab obla'
 trahit, q'o etiam in neutram partem inclinare pot, unde
 cum electio unig' pro alio profertur huiusmodi inclinacem,
 legi' q'd vltas tandem neutra' eligeri pot, q'm d'm huiusmodi
 obla' aq'litas suff' pot. **De**
 H: d. M. q'd aq'ltr trahit et q'm d'm taliter trahit in nulla
 parte inclinac' d'stracta fuerit, agens necesse est aucto
 r. M. si fuerit agens liberum n' M. C. s' d' in nulla parte inclinac'
 nec aucto nec p'or n' M. n' inclinac' aucto T. M. et d. m. atq' g'otico
 et q'm d'm obla' duo aq'ltr bona vlti ponunt, tandem aq'ltr
 ab obla' trahit, ita t'ra, ut pro sua libertate unu' alteri
 profertur et sui alteru' t'ra m' libere eligeri pot.
 a. m. ita ut se libere ad alterutru' d'raare n' pot n. m. d.
 ad expla adducta dicit: illa ee agentia necesse est vltum
 vero ee agens liberum nulla em e' paritas action' int'
 agens necesse est liberum, adeoq' nec int' illa et vltu'.
 Idem argum'tum in se auctores p'otogeri pot circa libera
 huius mundi creatorem, in qa, eo ipso q'd DEUS aq'ltr p'ore
 creare pot. DEUS ab aq'ltr aq'ltr trahit, et hanc
 pot' creat' q'm alium, quia in vltu' d'na' p'etit pro ra
 tione vltas, et s'clit' in vltu' creat' agi int' aq'ltr q'd pla
 cet et q'ia placet. Et hac de aut' h'nt' libertate in honore 11.
 Liberi dicta p'ato d' p'ur: de moralte actuum huma
 norum.

